

T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

**YAŞAM KALİTESİ ALGILAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: VAN
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ VE URMİYE ÜNİVERSİTESİ AKADEMİK
PERSONELİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR UYGULAMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
NARMIN ESMAEİLİ

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ BULUT DÜLEK

Mayıs-2022

KABUL VE ONAY SAYFASI

<p>Narmin ESMAEILI tarafından hazırlanan “Yaşam Kalitesi Algılamalarının Değerlendirilmesi: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ve Urmiye Üniversitesi Akademik Personeli Üzerine Karşılaştırmalı Bir Uygulama” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İşletme Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.</p>	
<p>Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Bulut DÜLEK İşletme, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi</p> <p>Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</p>	.....
<p>Başkan : Doç. Dr. Abdulkadir GÜMÜŞ İşletme, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi</p> <p>Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</p>	.....
<p>Üye : Dr. Öğr. Üyesi Yakup ASLAN Sağlık Yönetimi, Muş Alpaslan Üniversitesi</p> <p>Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</p>	.....
<p>Üye : Unvanı Adı SOYADI Anabilim Dalı, Üniversite Adı</p> <p>Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</p>	.....
<p>Yedek Üye : Unvanı Adı SOYADI Anabilim Dalı, Üniversite Adı</p> <p>Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</p>	.....
<p>Yedek Üye : Unvanı Adı SOYADI Anabilim Dalı, Üniversite Adı</p> <p>Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</p>	.....
<p>Tez Savunma Tarihi:</p>	26/05/2022
<p>Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini ve imzaların sahiplerine ait olduğunu onaylıyorum.</p> <p style="text-align: center;">Prof. Dr. Bekir KOÇLAR</p> <p style="text-align: center;">Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü</p>	

ETİK BEYAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,

Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,

Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,

Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,

Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Narmin ESMAEILI

Yüksek Lisans Tezi

Narmin ESMAEİLİ

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Mayıs, 2022

YAŞAM KALİTESİ ALGILAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZET

Yaşam kalitesi bireylerin yaşam koşullarının elverişliliği ve memnuniyet durumlarını ifade etmektedir. Yaşam kalitesi araştırmaları ağırlıklı olarak tıbbî, psikolojik ve sosyal alanlarda yapılmıştır. Yaşam kalitesi algılamalarının üniversite akademik personelleri tarafından değerlendirilmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda bu çalışmada yaşam kalitesi algılamaları Urmiye ve Van Yüzüncü Yıl üniversitelerinde yapılan uygulama ile ölçülmeye çalışılmıştır. Araştırmanın temel sorusu, yaşam kalitesinin durumunu incelemek ve yaş, evlilik vb. bağlamsal değişkenleri yaşam kalitesi ile karşılaştırmaktır.

Bu araştırma, betimsel-analitik yöntemle yürütülmüş ve anket yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak Dünya Sağlık Örgütü tarafından geliştirilen yaşam kalitesi ölçeğinden yararlanılmıştır. Bu araştırmanın istatistiksel evreni, Van Yüzüncü Yıl ve Urmiye üniversitelerinin tüm akademik personelidir. Örneklemesi ise Cochran'ın formülüne dayalı orantısal tahsis türü tabakalı rastgele örnekleme yöntemi ile ulaşılan 335 akademik personeldir. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Araştırma hipotezlerinin test edilmesinde tanımlayıcı ve çıkarımsal istatistiksel yöntemlerden yararlanılmıştır.

Urmiye ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi akademisyenleri arasında yaşam kalitesi ve fiziksel, sosyal, çevresel, zihinsel ve genel kalite bileşenlerinin incelenmesi sonucunda Urmiye Üniversitesi öğretim üyelerinin fiziksel sağlık durumlarının daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğunu görülmüştür. Katılımcıların sosyal sağlık durumları karşılaştırıldığında, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi öğretim üyelerinin sosyal sağlık puan ortalamalarının Urmiye Üniversitesi öğretim üyelerinin

ortalama puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Çevre sağlığı ve halk sağlığı analizleri sonucunda; Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi öğretim üyelerinin ortalamaları daha yüksektir. Bu sonuçlar doğrultusunda ekonomik faydalar, çevresel koşullar ve sosyal yaşam gibi faktörlerin daha fazla yaşam kalitesini de arttırdığı değerlendirilmiştir. Çalışma sonuç kısmının yazılması ve çeşitli önerilerde bulunularak tamamlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Yaşam Kalitesi, Memnuniyet, Üniversitesi Öğretim Üyeleri,

Dünya Sağlık Örgütü.

Sayfa Sayısı : xvi + 80

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Bulut DÜLEK

Master Thesis

Narmin ESMAEİLİ

VAN YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCES INSTITUTE
May, 2022

ASSESSMENT OF QUALITY OF LIFE PERCEPTIONS

ABSTRACT

Quality of life refers to the convenience and satisfaction of individuals' living conditions. The majority of quality of life research has been done in the medical, psychological, and social fields. Evaluation of quality of life perceptions by university academic staff is the aim of this study. In this direction, in this study, quality of life perceptions was tried to be measured with the application made in Urmiye and Van Yüzüncü Yıl universities. The main question of the research is to examine the status of quality of life and determine the age, marriage, etc. to compare contextual variables with quality of life.

This research was carried out with the descriptive-analytical method and was carried out with the survey method. As a data collection method, the World Health Organization's quality of life scale was used. The statistical population of this research is all academic staff of Van Yüzüncü Yıl and Urmiye universities. Its sampling is 335 academic staff, reached by stratified random sampling method, which is a proportional allocation type based on Cochran's formula. SPSS program was used in the analysis of the data. Descriptive and inferential statistical methods were used in testing the research hypotheses.

As a result of examining the quality of life and physical, social, environmental, mental, and general quality components among the academicians of Urmiye and Van Yüzüncü Yıl University, it was seen that the physical health status of the Urmiye University faculty members had a higher average. When the social health status of the participants was compared, it was seen that the social health score

averages of the faculty members of Van Yüzüncü Yıl University were higher than the average scores of the faculty members of Urmiye University. As a result of environmental health and public health analysis; the average of the faculty members of Van Yüzüncü Yıl University is higher. In line with these results, it has been evaluated that factors such as economic benefits, environmental conditions, and social life increase the quality of life more. The study was completed by writing the conclusion part and making various suggestions.

Key Words : Quality of Life, Satisfaction, University Faculty Members,

World Health Organization

Quantity of Page : xvi + 80

Supervisor : Assistant Professor Bulut DÜLEK

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	x
TABLOLAR DİZİNİ	xi
GRAFİK & SEKİLLER DİZİNİ.....	xv
ÖN SÖZ.....	xvi
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: YAŞAM KALİTESİ	4
1.1 Yaşam Kalitesi Kavramı.....	4
1.2 Yaşam Kalitesi Yaklaşımları	6
1.2.1 İskandinav Yaklaşımı	6
1.2.2 Amerikan Yaklaşımı.....	7
1.3 Yaşam Kalitesi Yaklaşımıyla İlgili Açıklamalar	8
1.3.1 Yaşam Kalitesiyle İlgili Psikolojik Açıklamalar	8
1.3.2 Yaşam Kalitesinde Etkileşim Yaklaşımı	9
1.3.3 Yaşam Kalitesine Sosyolojik Yaklaşım	10
1.4 Yaşam Kalitesi Teorileri.....	10
1.4.1 Parsons'ın Sosyal Eylem Teorisi	10
1.4.2 Çelişki Okulunun Teorileri.....	11
1.4.3 Simmel Teorisi	12
1.5 Yaşam Kalitesinin Boyutları	13
1.5.1 Yaşam Kalitesinin Nesnel Boyutları	13
1.5.2 Yaşam Kalitesinin Zihinsel Boyutları	14
2. BÖLÜM: LİTERATÜR İNCELEMESİ.....	16
2.1 Dünyada Yapılan Yaşam Kalitesi Çalışmaları	16
2.2 Yaşam Kalitesine İlişkin Türkiye’de Yapılan Çalışmalar	18
2.3 Yaşam Kalitesine İlişkin İran’da Yapılan Çalışmalar	24
3. BÖLÜM: YAŞAM KALİTESİ ALGILAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ VE	

URMİYE ÜNİVERSİTESİ AKADEMİK PERSONELİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA.....	27
3.1 Araştırmanın Yapıldığı Yerler Hakkında Tanımlayıcı Bilgiler.....	27
3.1.1 Van Şehri Hakkında.....	27
3.1.2 Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Hakkında	28
3.1.3 Urmiye Şehri Hakkında	30
3.1.4 Urmiye Üniversitesi Hakkında	31
3.2 Araştırmanın Konusu.....	32
3.3 Araştırmanın Önemi ve Gerekliliği	33
3.4 Araştırmanın Amacı	35
3.5 Araştırma Metodolojisi.....	36
3.5.1 Araştırma Modeli ve Hipotezler	36
3.5.2 Araştırma Ölçeği.....	38
3.5.3 Araştırmanın Ana Kütlesi ve Örnekleme	38
3.5.4 Verilerin Analizi	39
3.5.5 Anketin Geçerliliği ve Güvenilirliği.....	39
3.5.6 Araştırma Değişkenleri.....	40
3.6. Araştırma Bulguları	41
3.6.1 Demografik Bulgular	41
3.6.2 Katılımcıların Yaşam Kalitesi Algılamalarına İlişkin Bulgular	46
3.6.3 Hipotezlerin Test Edilmesine İlişkin Bulgular	59
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	69
KAYNAKÇA	73
EKLER.....	78
EK 1. Anket Formu	78
ÖZ GEÇMİŞ	
TEZ ORJİNALLİK RAPORU	

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Bu çalışmada kullanılmış, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

WHO

Açıklamalar

World Health Organization

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 3.1.	İki Üniversiteye İlişkin Anakütle ve Ulaşılan Örneklem Sayıları 39
Tablo 3.2.	Yaşam Kalitesi Anketinin Geçerlilik ve Güvenilirliğinin Değerlendirilmesi..... 43
Tablo 3.3.	Katılımcıların üniversitelere göre cinsiyet frekans dağılımı tablosu 43
Tablo 3.4.	Üniversiteye Göre Yanıtlayanların Akademik Sıralamalarının Sıklık Dağılımı Tablosu..... 43
Tablo 3.5.	Katılımcıların medeni durumlarının üniversiteye göre frekans dağılımı tablosu 44
Tablo 3.6.	Üniversiteye göre katılımcıların sağlık durumlarının çoklu dağılımı tablosu 45
Tablo 3.7.	Katılımcıların Yaşlarının Üniversitelere Göre Dağılımları..... 46
Tablo 3.8.	"Yaşam Kalitenizi Nasıl Buluyorsunuz?" Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler..... 47
Tablo 3.9.	"Sağlık Durumunuzdan Ne Kadar Hoşnutsunuz?" Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler..... 47
Tablo 3.10.	"Ağrılarınızın Yapmanız Gerekenleri Ne Kadar Engellediğini Düşünüyorsunuz?" Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler..... 47
Tablo 3.11.	"Günlük Uğraşlarınızı Yürütebilmek İçin Herhangi Bir Tıbbi Tedaviye Ne Kadar İhtiyaç Duyuyorsunuz?" Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler 48
Tablo 3.12.	"Yaşamaktan Ne Kadar Keyif Alıyorsunuz?" Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler..... 48
Tablo 3.13.	"Yaşamınızı Ne Ölçüde Anlamlı Buluyorsunuz?" Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler..... 49
Tablo 3.14.	"Dikkatinizi Toplamada Ne Kadar Başarılısınız?" Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler..... 49
Tablo 3.15.	"Günlük Yaşamınızda Kendinizi Ne Kadar Güvende Hissediyorsunuz?" Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler 50
Tablo 3.16.	"Fiziksel Çevreniz Ne Ölçüde Sağlıklıdır?" Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler..... 50

Tablo 3.17.	“Günlük Yaşamı Sürdürmek İçin Yeterli Gücünüz Kuvvetiniz Var Mı?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler	51
Tablo 3.18.	“Bedensel Hareketlilik (Etrafta Dolaşabilme, Bir Yerlere Gidebilme) Beceriniz Nasıldır?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler.....	51
Tablo 3.19.	“İhtiyaçlarınızı Karşılama Yeterli Paranız Var Mı?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler	52
Tablo 3.20.	“Günlük Yaşantınızda Size Gerekli Bilgi ve Haberlere Ne Ölçüde Ulaşabiliyorsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler.....	52
Tablo 3.21.	“Boş Zamanları Değerlendirmede Ne Ölçüde Fırsatınız Olur?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler	53
Tablo 3.22.	“Etrafta Dolanmada Ne Kadar İyisiniz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler.....	53
Tablo 3.23.	“Uykunuzdan ne kadar hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler.....	54
Tablo 3.24.	“Günlük Uğraşlarınızı Yürütebilme Becerinizden Ne Kadar Hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler	54
Tablo 3.25.	“İş Görme Kapasitenizden Ne Kadar Hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler.....	55
Tablo 3.26.	“Kendinizden Ne Kadar Hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler.....	55
Tablo 3.27.	“Aileniz Dışındaki Kişilerle İlişkilerinizden Ne Kadar Hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler	56
Tablo 3.28.	“Hayat Arkadaşınızla Ortak İlişkilerinizde Ne Kadar Hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler	56
Tablo 3.29.	“Arkadaşlarınızın Desteğinden Ne Kadar Hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler	57
Tablo 3.30.	“Yaşadığınız Evin Koşullarından Ne Kadar Hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler	57
Tablo 3.31.	“Sağlık Hizmetlerine Ulaşma Koşullarınızdan Ne Kadar Hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler	58
Tablo 3.32.	“Ulaşım Olanaklarınızdan Ne Kadar Hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler.....	58

Tablo 3.33.	“Ne Sıklıkta Hüzün, Ümitsizlik, Bunaltı, Çökkünlük Gibi Duygulara Kapılırsınız?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler	59
Tablo 3.34.	K-S testine dayalı gözlemlerin normal dağılım tablosu.....	59
Tablo 3.35.	Katılımcıların Fiziksel Sağlık Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları.....	60
Tablo 3.36.	Katılımcıların Ruhsal Sağlık Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları.....	60
Tablo 3.37.	Katılımcıların Sosyal Sağlık Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları.....	60
Tablo 3.38.	Katılımcıların Çevresel Sağlık Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları.....	61
Tablo 3.39.	Katılımcıların Genel Sağlık Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları.....	61
Tablo 3.40.	Urmiye Üniversitesi Akademik Personellerinin Yaşam Kalitesi Algılamalarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesine İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları	62
Tablo 3.41.	Urmiye Üniversitesi Akademik Personellerinin Yaşam Kalitesi Algılamalarının Yaş Değişkenine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	63
Tablo 3.42.	Urmiye Üniversitesi Akademik Personellerinin Yaşam Kalitesi Algılamalarının Medeni Durum Değişkenine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	64
Tablo 3.43.	Urmiye Üniversitesi Akademik Personellerinin Yaşam Kalitesi Algılamalarının Ünvan Değişkenine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	65
Tablo 3.44.	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Akademik Personellerinin Yaşam Kalitesi Algılamalarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesine İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları.....	66
Tablo 3.45.	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Akademik Personellerinin Yaşam Kalitesi Algılamalarının Yaş Değişkenine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	66

Tablo 3.46. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Akademik Personellerinin Yaşam Kalitesi Algılamalarının Ünvan Değişkenine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları **67**

Tablo 3.47. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Akademik Personellerinin Yaşam Kalitesi Algılamalarının Medeni Durum Değişkenine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları **68**

GRAFİK & ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa	ve	Grafik
Şekil 3.1.	Analitik Araştırma Modeli		37
Grafik 3.1.	Katılımcıların üniversitelere göre cinsiyet dağılımı grafiği(%)		43
Grafik 3.2.	Üniversiteye göre yanıtlayanların akademik sıralamalarının sıklık dağılımı grafiği.....		44
Grafik 3.3.	Katılımcıların medeni durumlarının üniversiteye göre frekans dağılım grafiği (%)		45
Grafik 3.4.	Katılanların yaşlarının üniversiteye göre frekans dağılımı grafiği		46
Grafik 3.5.	Katılımcıların Genel Sağlık Durumlarının Karşılaştırılması		62

ÖN SÖZ

Tez çalışmamın her aşamasında özverisini-emeğini ve ilgisini esirgemeyen, varlığını her zaman hissettiren kıymetli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Bulut DÜLEK'a sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Eğitim süresinde bana yardım eden ve desteğini esirgemeyen değerli hocam Prof. Mehmet AYGÜN'e minnettarım.

Çalışma süresinde bana yardımda bulunan eşim Naser SHEIKHI'a ve beni eğitimimin her aşamasında sabırla bekleyen canım kızlarım Elay ve Elin'a teşekkürü borç bilirim.

İyi ki varsınız . . .

GİRİŞ

Yaşam kalitesi, insanların yaşadığı kültür ve değerlere dayanarak kendi durumu ve yaşam koşulları hakkındaki algı ve bilgisidir. Yaşam kalitesi, kendini iyi hissetme ve yaşamdan memnun olma konusunu içeren geniş bir kavramdır. Sağlığı ölçmeye ve sağlık sorunlarını değerlendirmeye ek olarak yaşam kalitesi gibi diğer sosyal ve insani değerler de dikkate alınır. Yaşam kalitesinin farklı insanlar için cinsiyet, yaş, evlilik vb. değişkenlere bağlı olarak farklı tanımları bulunmaktadır. Yaşam kalitesi, insanların yaşam koşullarından, ilişkilerinden ve içinde yaşadıkları çevreden duydukları tatmin ve güven derecesini ifade eden bir kavramdır (Erkul & Karakılıçık, 2000). Bu yönüyle güvenlik, sağlık, eğitim, kültür, aile, ekonomik güvence ve konut gibi yaşam alanlarının tümüne yönelik olarak duyulan memnuniyet düzeyi, yaşam kalitesinin de standardını belirlemektedir (Gönen & Özmete, 1999).

Yaşam kalitesi kavramı; bireylerin belli bir zamanda sahip olduğu kaynakları, yaşadığı yerleri, fiziksel, toplumsal, çevresel ve psikolojik koşulları da içermektedir. Hızlı nüfus artışı, kentleşme, sanayileşme, doğal kaynakların azalması, çevre sorunları ve teknolojik gelişmeler ile yaşam kalıplarının değişmesi gibi faktörler bu kavramı belirleyen etmenler arasında yer almaktadır (Erkul & Karakılıçık, 2000).

Orijinal yaşam kalitesi planı ilk kez, A.C. Pigou'nun 1920 yılında yayımlanan *The Economics of Welfare* adlı kitabında geçmektedir. Bu konu daha sonra Dünya Sağlık Örgütü tarafından gündeme getirilmiştir.

Yaşam kalitesinin sadece kişinin fiziksel ve tıbbî açıdan sağlıklı olduğu anlamına gelmediği, ruh sağlığı ve sosyal sağlığının da bununla birlikte düşünülmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bununla birlikte eşitsizlik ve adaletsizlik konusuna da vurgu yapılmış ve yaşam kalitesi kavramının çerçevesi daha da belirginleştirilmiştir. Bu kavrama olan ilgi, 1970'lerin sonunda doruğa ulaşmış ve bu kavram ABD stratejik planlarına dâhil edilmiştir. Bu nedenle, toplulukların ilerlemesini ölçmek için, yaşam kalitesi düzeylerinin incelenmesi gerektiği söylenmiştir.

Yaşam kalitesi araştırmaları ağırlıklı olarak tıbbî, psikolojik ve sosyal alanlarda yapılmıştır. Yaşam kalitemiz on yıl önceki yaşam kalitemizden farklıdır ve gelecekte de bugünden farklı olacaktır.

Önemli bir konu da bireylerin güçlendirilmesidir. İnsanların yeteneklerini kullanabilen yüksek bir yaşam kalitesine sahip olduğu söylenir. Temel ihtiyaçları karşılama yeteneği, mal sepeti ve satın alma gücü, varlıkların gelire oranı, sağlık, güvenlik, şehir içi trafik ve su, toprak ve hava kirliliği de yaşam kalitesini belirleyen diğer göstergelerdir.

Yaşam kalitesi kavramının kökeni MÖ 385'te Aristoteles'e kadar uzanmaktadır. O dönemde Aristoteles, "iyi yaşam" veya "iyi şeyler yapma"nın mutluluk anlamına geldiğini düşünürken aynı zamanda farklı kişilerde mutluluk kavramı ile hasta bir insanda mutluluğu sağlayan sağlıktan bahsetmiştir. Fakir bir insanı mutlu eden zenginlikle aynı olmamaktadır. Mutluluğun sadece farklı insanlar için farklı anlamlar taşımadığını, aynı zamanda farklı koşullarda bir birey için aynı anlama gelmediğini de açıkça belirtmiştir. Ancak o dönemde mutlu yaşamak, günümüzde yaşam kalitesi olarak adlandırılan şeye eşdeğer kabul edilmekteydi. Dolayısıyla yaşam kalitesi terimi yirminci yüzyıla kadar kullanılmamıştır. Zamanla araştırmacılar, Dünya Sağlık Örgütü'nün sağlık tanımının vurguladığı gibi, yaşam kalitesinin sağlık değerlendirmelerinde en önemli sonuçlardan biri olabileceğini fark etmişlerdir.

Dünya Sağlık Örgütü yaşam kalitesini sosyal, zihinsel ve fiziksel alanlarda iyi yaşam olarak değerlendirmekte ve şu şekilde tanımlamaktadır: "Yaşam kalitesi, bir kişinin kültür ve değer sistemleri çerçevesinde yaşam durumuna ilişkin algısıdır. Bunun kişinin hedefleri, kriterleri ve endişeleriyle ilişkisi vardır". Bu tanıma göre yaşam kalitesi; karmaşık bir şekilde fiziksel sağlık, zihinsel durum ve bağımsızlık derecesinden etkilenir ve içinde yaşanılan çevrenin önemli yönleriyle ilişkilere sahiptir (Whoqol.Group, 1998). Bir başka tanımda ise yaşam kalitesi, bir kişinin kültürel ve değerler bağlamında bireysel hedeflere göre yaşamdaki konumunu algılaması olarak tanımlanır (Alborzi & Alborzi, 2006).

Genel olarak bakıldığında yaşam kalitesinin net ve tekdüze bir tanımının olmadığı söylenebilir. İnsanlar içgüdüsel olarak anlamını kolayca anlasalar da belirtildiği gibi, bu kavram onlar için aynı değildir. Diğer değişkenler gibi, ölçümü de kapsamlı ve spesifik bir tanım gerektireceğinden her zaman ona uygun bir tanım sağlanmaya çalışılmıştır. Öte yandan birçok kişi, fikir birliğinin olmamasından tanım yapmaktan kaçınıyor görünmektedir. Yaşam kalitesinin tanımlanmasında önemli

olan kriterler arasında "esenlik", "sağlık durumu", "yaşam doyumu", "umut" önemli bir yere sahiptir.

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre yaşam kalitesi, insanların kültür açısından yaşadıkları değer sistemi, hedefleri, beklentileri, standartları ve öncelikleri açısından yaşamdaki konumlarına ilişkin algısıdır. Bu yüzden tamamen öznel bir konudur, başkaları tarafından görülemez ve insanların yaşamın çeşitli yönlerini anlamasına dayanır.

Yaşam kalitesi kavramı başlangıçta sağlık ve akıl hastalığı ile sınırlıydı. Ancak son yirmi yılda bu kavram sağlık, çevre ve psikoloji gibi birçok alanda çalışılmıştır (Anbari, 2010). Birçok çalışma alanında, Bilimsel Bilgi Enstitüsü'nün veri tabanına göre, 1982'den 2005'e kadar yaşam kalitesi konusunda 55.000'den fazla çalışma yapılmıştır (Rezvani & Mansourian, 2008).

Bu çalışma, yaşam kalitesi kavramının tanımından yola çıkarak yaşam kalitesinin farklı boyutlarını ele almayı, Urmiye ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitelerinin akademik personelinin yaşam kalitesini incelemeyi amaçlamaktadır. Söz konusu iki Üniversitenin çalışanlarının yaşam kalitesini ölçme noktasında ulaşılabilecek bulgular ışığında sonraki çalışmalar için de farklı bakış açıları oluşturulması umulmaktadır. Araştırmanın sonuçları Batı Azerbaycan'daki ve Van'daki üniversitelerin tüm akademik personelini kapsayacak şekilde genişletilebilir.

Bu çalışmada, Urmiye ve Van Yüzüncü Yıl Üniversiteleri, iki ildeki ve iki ülkedeki çoğu üniversiteler gibi sınıf mesafeli alanlar oluşturdukları ve şehirlerin farklı bölgeleri arasında farklı bir yaşam kalitesine (kentsel ve kırsal alanlar) neden oldukları için bir vaka çalışması olarak kabul edilebilir.

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yaşam kalitesi ile ilgili temel kavramlar, ikinci bölümde Van ve Urmiye şehirleri ve üniversiteleri hakkında tarihsel bilgiler verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise yapılan araştırmanın metodolojisi ve elde edilen bulgular yer almaktadır.

1. BÖLÜM: YAŞAM KALİTESİ

1.1 Yaşam Kalitesi Kavramı

Liu (1976) yaşam kalitesini, insanların yaşadığı ortamdaki eski maddi ve psikolojik refah kavramı için yeni bir terim olarak tanımlamıştır. Fels ve Perry (1995) yaşam kalitesinin daha spesifik bir tanımını yapmaktadır. Yaşam kalitesini, bir önem ölçeğine dayalı olarak yaşam koşulları ve memnuniyetin bir kombinasyonu olarak tanımlamışlardır (Sirgy, Efraty, Siegel, & Lee, 2001).

Foo (2000) yaşam kalitesini, bireylerin yaşamdan genel tatmini olarak ele almıştır. Bowling ve Winderson (2001) yaşam kalitesini kayıp bir nesne veya bir şeyin değerinin üzerinde olmaması açısından tanımlamıştır. Kamp ve arkadaşları (2003)'na göre ise yaşam kalitesi kavramı sağlıkla ilgili bir düşünceden doğmuştur ve nedenine dair tek bir görüş yoktur.

Yaşam kalitesinin kavramsal ve operasyonel tanımı, yaşam kalitesini bir bireyin farklı beklentileri olan bir ortamda fiziksel, duygusal ve sosyal eylemde bulunma yeteneğinin bir ölçüsü olarak tanımlayan Church (2004) tarafından önerilmiştir. Bu tanım, yaşam kalitesi ile nesnel ve öznel özelliklere sahip kriterler, alanlar ve hedefler arasındaki ilişkiyi tanımlamaktadır (Najafi, Ahdnejad, & Daviran, 2015).

Paul'un görüşüne göre yaşam kalitesi, toplumun psikolojik ve maddi ihtiyaçlarının ne ölçüde karşılandığının bir ölçüsü olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda kırsal yaşam kalitesi, kırsal ailelerin koşulları ve yaşam koşulları açısından tanımlanmaktadır (Bond & Corner, 2004).

Yaşam kalitesi, farklı araştırmalarda farklı amaçlarla kullanılan zaman, mekân ile bireysel ve toplumsal değerlerden etkilenen karmaşık, çok boyutlu ve göreceli bir kavramdır. Birçok araştırmacı, bunun farklı yönlerini öne çıkaran tanımlama girişimlerinde bulunmuştur. Castanza (2007) yaşam kalitesini, insan ihtiyaçlarının karşılanma derecesi ve insanların zihinsel iyilik hali algısıyla ilişkili olarak tanımlamaktadır. Öte yandan Senlaire (2009) yaşam kalitesini "insanların yaşadıkları alandaki algıları ve deneyimleri arasındaki ilişki" olarak tanımlamaktadır. Pearl (2011) de yaşam kalitesini "yaşamın nesnel ve öznel özelliklerini ölçmek" olarak tanımlamıştır.

Yaşam kalitesi terimi, bireysel veya toplu yaşam önceliklerinin ve ele alınabilecek önceliklerin ifade edildiği belirli bir durum aracılığıyla insan yaşamının her şeyi kapsayan deneyimlerinin bir değerlendirmesidir (Higgins & Campanera, 2011). Böylelikle farklı yaşam kalitesi çalışmalarının tanımlarında genel mutluluk duygusu, olumlu bir sosyal ilişki duygusu ve bireysel yeteneklerin ifade edilmesi gibi yaklaşımlar görülmektedir (Massoth & Tesfazghi, 2006).

Alandaki çoğu araştırmacı ve uzman; yaşam kalitesinin fiziksel, sosyal, psikolojik, çevresel ve ekonomik boyutları olduğunu belirtmektedirler. Fiziksel boyutta güç, enerji, günlük aktiviteler ve öz bakımı yapabilme gibi insan vücudunun fiziksel boyutları ile ağrı gibi hastalık belirtileri ile ilgili sorular yorumlanır ve değerlendirilir. Sosyal boyutta daha iyi olma duygusu ile kişilerin aile, arkadaşlar, meslektaşlar ve toplumla olan ilişkilerinin kalitesi açıklanır. Psikolojik boyutta anksiyete, depresyon, korku ve göreceli yoksunluk derecesi gibi psikolojik semptomların çoğu ölçülür. Çevre boyutunda bireyin içinde yaşadığı çevrenin yaşam kalitesi analiz edilirken ekonomik boyutta ise gelir tatmini, işin türü veya iş tatmini gibi bileşenler değerlendirilir (Ghafari & Omid, 2009).

Yaşam kalitesi ile ilgili kentsel mahallelerin yaşam kalitesi (Reisig & Parks, 2000), kentsel yaşam kalitesi (Das, 2008), (Pacione, 2003), (Schneider, 1975), (de Hollander & Staatsen, 2003), çalışma ortamının kalitesi (Johar & Sirgy, 1991), (Sirgy et al., 2001), yaşam kalitesi ve ulaşım (Carse, 2011) gibi yaşam kalitesinin farklı yönlerini ölçmeye yönelik çalışmalar yapılmıştır.

Dünyada yaşam kalitesini değerlendiren çalışmaların uzun bir geçmişi bulunmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde en iyi bilinen çalışmalardan biri "Detroit Metropolitan" alanı için yürütülen çalışmadır (Detroit Area Study – DAS). Michigan Üniversitesi'ndeki değişik birimlerin katkıları ile DAS çalışması 1950'lerin başından bu yana her yıl yürütülmektedir. 2000 yılına kadar bu çalışmalar yaşam kalitesinin sadece algısal boyutuna yönelik olmuştur. Ancak 2001 yılında, Robert Marans önderliğinde DAS çalışmasının kapsamı genişletilip, onun ve arkadaşlarının geliştirdikleri kuramsal modele uygun olarak objektif veriler de değerlendirmeye dâhil edilmiştir. Marans, 20. yüzyılın başlangıcında uluslararası düzeyde karşılaştırma olanağı sağlayacak çalışmalar ağını oluşturmak için birçok metropoliten bölgenin kamu yöneticileri ve ilgili üniversite çevreleri ile ilişkilerini

sürdürmektedir. Belo Horizonte (Brezilya), Brabant Bölgesi (Hollanda), Brisbane (Avustralya), Detroit (ABD), Cape Town (Güney Afrika) ve Durban (Güney Afrika) veri toplama aşaması tamamlanan yerleşmelerdir. Amsterdam (Hollanda), Beijing (Çin), Buenos Aires (Arjantin), Haifa (İsrail), Ibaden (Nijerya), Lizbon (Portekiz), Singapur (Singapur), Taipei (Tayvan), Varşova (Polonya)'da çalışmalar sürdürülmektedir.

Yaşam kalitesi ile ilgili konularda çalışmaları olan Nagler (1996) konuya ilişkin varsayımları şu şekilde sıralamaktadır (Auh, 2005):

- Yaşam kalitesi çok boyutlu bir kavramdır.
- Her insanın çevresi ile sürekli etkileşim içinde olan biyolojik, sosyal ve psikolojik bir doğası vardır.
- Yaşam kalitesi, bir kişinin çevre ile etkileşiminin karmaşıklığından kaynaklanır.
- İnsanların yetenekleri veya yetersizlikleri ile birlikte yaşam kalitesinin boyutları herkes için aynıdır.
- Yaşam kalitesinin temel boyutları herkes için aynı olmakla birlikte farklı kişilerde farklı derecelere göre değişiklik göstermektedir.

1.2 Yaşam Kalitesi Yaklaşımları

Yaşam kalitesi araştırmasına yönelik tamamen farklı iki yaklaşım vardır. Bu yaklaşımların her biri, yaşam kalitesi kategorisini farklı bir şekilde ve birbirinin aksine olarak ifade etmektedir. Bu iki yaklaşım genellikle İskandinav yaklaşımına karşı Amerikan yaklaşımını içermektedir.

1.2.1 İskandinav Yaklaşımı

İskandinav yaklaşımı Avrupa ülkelerinde John Drinowski ve Richard Titmus tarafından geliştirilmiştir. Bu yaklaşımda yaşamın nesnel koşulları ve bunlarla ilgili belirleyiciler vurgulanır ve insanların temel ve nesnel ihtiyaçlarının karşılanması daha fazla öne çıkarılmaktadır.

İskandinav yaklaşımında refahtan anlaşılan; bireylerin ellerindeki kaynakları, istedikleri gibi yaşamak için harekete geçirebilmeleri, bu amaçla bilinçli olarak

kullanabilmeleridir. Bu durumda herkes aktif bir konumdadır, hedeflerini özerklikle belirler. Kaynaklar amaçlarımızı gerçekleştirmek için gerekli olan araçlardır. Kaynaklar; para, mülk, bilgi, ruhsal ve fiziksel enerji, güvenlik gibi objektif yaşam koşullarını belirleyen unsurlardır. Bu yaklaşımda bireyin içinde bulunduğu objektif koşullar değerlendirilmektedir.

Bu anlayışın temelleri faydacılığa, ruh sağlığına, sosyal psikolojiye dayanmaktadır. Buradan yola çıkıldığında değerlendirme ancak subjektif göstergelerle yapılabilmektedir.

1.2.2 Amerikan Yaklaşımı

Amerikan yaklaşımının esas alındığı araştırmaların çoğu, araştırmacıların insanların yaşamdaki zihinsel deneyimlerine daha fazla önem vermiş ve zihinsel tanımlara odaklanmıştır. Bu yaklaşımın etkilerinden biri Thomas'ın sosyal psikolojisidir. Bu görüşün bir savunucusu olarak Campbell, vatandaşlarının yaşam durumlarının en iyi yargıçları olduğuna inanır. Genel olarak bu yaklaşımda, ölçümün ana göstergesi olarak memnuniyet ve mutluluk kullanılmaktadır. Başka bir deyişle, Avrupa ülkelerindeki kaliteli araştırmalara karşı Amerikan araştırmalarındaki zihinsel yöne olan ilgi daha çok dikkate alınmıştır (Zahedi Asl & Farrokhi, 2010).

İskandinav ve Amerikan yaklaşımları neredeyse birbirlerine zıt konumdadır. İskandinav Yaklaşımı objektif yaşam koşullarına, edinilmiş kaynaklara odaklıyken Amerikan yaklaşımı, koşullar ve süreçlerin nihayetinde erişilen durumun ilgili birey tarafından değerlendirilmesini esas almaktadır. Bu yaklaşımda "Mutlu musun?" sorusuna cevap aranır (Akder, 2004).

Objektif göstergelerle ölçülmeye çalışılan İskandinav-kaynak anlayışının karşısında Amerikan-yaşam kalitesi yaklaşımı, ihtiyaçların giderilmesi -birey tarafından- subjektif olarak doyum, hayatından memnun olma ya da mutluluk olarak değerlendirilmesini, algılanmasını esas almaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün yaşam kalitesi tanımı daha çok Amerikan görüşünü yansıtırken Birleşmiş Milletler'in insani gelişme raporlarında daha çok objektif kriterleri esas alan İskandinav görüşünün ağırlıkta olduğu gözlenmektedir.

1.3 Yaşam Kalitesi Yaklaşımıyla İlgili Açıklamalar

Daha önce belirtildiği üzere yaşam kalitesi, sosyolojiden sağlık bilimine kadar geniş bir alanı kapsayan ve birçok farklı disiplinde tartışılan multidisipliner bir kavramdır. Yaşam kalitesinin anlamı, bireyler arasında olduğu kadar topluluklar arasında da önemli ölçüde değişebilir. Buna göre yaşam kalitesine yönelik diğer yaklaşımlar şu şekildedir:

1.3.1 Yaşam Kalitesiyle İlgili Psikolojik Açıklamalar

Bireyi çalışma birimi olarak gören psikologlar, yaşam kalitesinin istenirlik derecesinin bireyin kişiliğinin tam olarak gelişmesinden kaynaklandığına inanmış ve yaşam kalitesi ile insan kişilik özellikleri arasında bir ilişki kurmaya karar vermişlerdir. Onlara göre, bazı kişilik tipleri arzu edilen bir yaşam kalitesine sahiptir. Bu zihniyette yaşam kalitesi, bireysel özelliklerden kaynaklanan bir davranış türü olarak kabul edilir. Yaşam kalitesine yönelik psikolojik açıklamalar, bireylerin davranışları hakkında düşünme ve hissetme biçimlerindeki bireysel farklılıklarını vurgulamaktadır. Davranışta ortaya çıkabilecek farklılıklar ve bazı insanlarda artan öfke, bağımlılık ve başkalarına bağlanma gibi nedenlerle yaşam kalitelerini istenmeyen olarak değerlendirmelerine neden olur ve bu açıklamalar, psikanaliz modeli ve kişilik yetersizliği modeli altında ifade edilebilir.

Psikolojik teorilerin çoğu, düşük yaşam kalitesine sahip bir kişinin sosyalleşme sürecinde ve genellikle anne ile çocuk arasındaki ilişkide bir kusur olduğuna inanmaktadır. Bu eksiklik, istismar edici özelliklerin ortaya çıkmasına neden olan duygusal sıkıntıyı da içermektedir.

Sapkınlık üzerine yapılan çalışmaların birinde John Bowlby, bir çocuğun en önemli ihtiyaçlarından birinin annenin sağladığı duygusal güvenlik olduğunu savunur. Özellikle çocuklukta anne sevgisinden ve şefkatinden mahrum kalırsa, nevrotik bir kişilik geliştirmesi mümkündür. Bu insanlar genellikle düşünmeden hareket eder ve bunun sonucunda iyi bir yaşam kalitesine sahip olmazlar (Mohseni Tabrizi, 2004). Bu görüşe göre düşük yaşam kalitesi, bireyin ailesi ile olan ilişkisinden kaynaklanan çatışmalara çözüm bulamaması sonucu ortaya çıkan bir tepkidir.

1.3.2 Yaşam Kalitesinde Etkileşim Yaklaşımı

Etkileşim perspektifi, yaşam kalitesini tartışırken kişinin sembolik etkileşime nasıl dikkat etmesi gerektiğini öne çıkarır ve her bireyin kendine yönelik entelektüel ve yaratıcı doğasını vurgular. Çünkü diğer insanlar gibi, çevresindekilerin kişiliği ve davranışları hakkındaki olumlu ve olumsuz algıları, tutumu, davranış biçimi ve yaşam kalitesi üzerinde büyük etkiye sahiptir.

Bu yaklaşımı öne süren araştırmacılar arasında Charles Horton Cooley, George Herbert Mead ve Becker bulunmaktadır. Bu araştırmacılar, yaşam kalitesini öz ayna modeli, sosyal rol modeli ve etiket teorisi başlıkları altında incelemektedir (Yikebali & Bulut, 2018).

Amerikalı sosyolog Charles Horton Cooley, "aynanın kendisi" olarak bilinen bir teori önerir. Kişinin kendini gördüğü ayna, gerçekleştirdiği eylem ve davranışlara karşı başkalarının tepkilerinin gözlemlenebildiği toplumdur. Öz-sosyal gelişim hayatın en başından itibaren başlar. Çocuğun öz imajı aileden kaynaklanır. Oyun arkadaşları ve akran grupları ile temas halinde yaşam boyunca büyür. Bu nedenle, başkalarının tepkileri büyük ölçüde onun davranışını belirler. Kendimize dair bulduğumuz imaj iyi bir imaj ise konseptimiz gelişecek ve davranışımız güçlenecektir. Öte yandan, kendimize dair algımız garipse anlamı muhtemelen bizimle birlikte azalacak ve farklı davranacağız (Cohen, 1990).

Cooley, insan benliğinin başkalarıyla değiş tokuş yoluyla büyüdüğünü savunur. Ona göre, benlik önce bireysel sonra da sosyal hale gelmez; aksine, bir tür diyalektik bağlantı yoluyla oluşturulur. Bir kişinin öz farkındalığı, başkalarının kendisi hakkındaki düşüncelerinin bir yansımasıdır; Öyleyse hiçbir durumda ayrı benliklerden söz edemeyiz (Coser, 1998).

Cooley, "Ben" in doğasının yansımasını açığa çıkarmak için onu ayna metaforu ile açıklamıştır. "Ayna benlik" (looking glass self) kavramı üç ana unsurdan oluşur. Birincisi, başka bir göze görünüşümüzün nasıl olduğudur. İkincisi, başkasının görünüşümüzle ilgili yargısının ne olduğudur. Üçüncüsü ise kendimiz hakkında nasıl hissettiğimizdir. Benlik, iletişim alışverişine dayalı sosyal bir süreçte ortaya çıkar ve bir kişinin bilincini de yansıtmaktadır (Coser, 1998).

1.3.3 Yaşam Kalitesine Sosyolojik Yaklaşım

Yaşam kalitesi konusu, sosyal bilimlerin çeşitli disiplinlerinde neredeyse aynı anda gündeme gelmiştir. Sosyolojide bu kavram örtük bir konu olarak kabul edilmektedir. Agborn'un (1946) Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kırsal yaşamı tanımlamasında belirttiği gibi, yaşam kalitesi sosyal araştırma göstergelerinde baskın bir tema haline gelmiştir. Başlangıçta, yoksulluk, hastalık ve intihar gibi refahın nesnel göstergeleri yalnızca vurgulanmıştır. Soyut özellikler ise konseptte ancak 1970'lerde eklenmiştir. Bu konuyla ilgili sorular habitat sosyolojisi, iş ve aile sosyolojisi konuları olarak ele alınmaktadır (Schuessler & Fisher, 1985).

1.4 Yaşam Kalitesi Teorileri

1.4.1 Parsons'ın Sosyal Eylem Teorisi

Eylem teorisinde, Amerikalı işlevselci sosyolog Talcott Parsons ister normal ister anormal olsun, her eylemin belirli sosyal yapı biçimi tarafından yapıldığını ve üretildiğini göstermeye çalışmıştır. Parsons, eylemlerini gerçekleştirirken insan özgür iradesini inkâr etmemiştir ve aynı zamanda insan eylemindeki rolü ve yapısal etkileri de görmezden gelmiş gibi yapmamıştır. Bu bakış açısıyla yaşam kalitesi, sosyal koşullar ve yapı ile kültürel hedeflere ulaşmanın yolları ve araçları bağlamında açıklanabilir.

Parsons (Parsons, 1960) sosyal eylem sisteminin dört alt sistemden oluştuğunu ifade etmektedir:

- Davranışsal organizma sistemi,
- Kişilik sistemi,
- Kültür sistemi,
- Sosyal sistem.

Parsons'a göre sosyal eylemler çevrede oluşur. İlk ortam fiziksel ortamdır. Fiziksel çevre, insanoğlunun ilişki kurduğu nesnel ve zihin dışı gerçekliktir.

Eylem için başka bir ortam, gerçek dünyada var olmayan ancak sembolik olarak ve daha çok düşünce, fikir ve idealler biçiminde görünen nihai gerçekliktir. Oyuncunun normal ve anormal davranışını tanımlayan uç noktalar ve kalıplar vardır. Parsons'ın teorisine göre özne, irade ve seçim gücüne sahip yaratıcı bir varlıktı ancak

hedeflere ulaşmanın yollarını ve araçlarını seçmede sosyal determinizm sisteminin kontrolündeydi. Aslında toplum ve kültürel sistem, hangisinin doğru hangisinin yanlış olduğunu belirler. Parsons, sosyolojik analizinde mikro düzeyde toplumsal eyleme daha az önem vermiş ve esas olarak tüm toplumsal sistemi sistematik sosyolojinin merkezine çevirmiştir (Tanhai, 2010).

1.4.2 Çelişki Okulunun Teorileri

Çelişki okulu, yaşam kalitesini sınıflı toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel yapılarının bir sonucu olarak görür. Toplumu sosyal anlaşma ve dengenin temeli olarak gören işlevselcilerin aksine, bu okul toplumu bir çelişkiler ve mücadeleler alanı olarak görür ve analizlerinde, egemenlik ilişkileri (güç, sömürü, kontrol), iş bölümü, ekonomik fırsatların eşitsiz dağılımı ve temel değişiklikler ve dönüşümler gibi temel konuları tartışır. Bu okulun temsilcileri, toplumdaki çelişki ilkesini kabul etmiş ve sınıflı toplumların aslında çelişki ve rekabete dayandığına inanmışlardır. Mevcut sosyal sistemler ve değerler, bireylere güç aracılığıyla empoze edilmiştir. Onlara göre homojen toplumlar benzersiz ve dengeli değildir ve bu düşünceye göre, herhangi bir toplum, unsurları ve kurumları arasında var olan çatışma temelinde hayatta kalmaktadır. Bu eşitsizlikler zorlanmış, doğal olmayan ve nihayetinde toplum için kaçınılmaz olmuştur. Sosyal sınıflar, güçlü ve zayıf arasındaki rekabetten kaynaklanmaktadır. Böylece üretim araçlarının sahipleri irade ve fikirlerini alt sınıflara empoze etmekte ve onları sömürmektedir.

Çatışma yaklaşımı, yaşam kalitesine açıkça hitap etmese de yaşam kalitesini sınıflı toplumların sosyal, ekonomik ve kültürel yapılarının bir sonucu olarak kabul eder. Böylece sınıflı toplumlarda, etkili ve yetkili gruplar kendi çıkarlarını, iradelerini ve fikirlerini alt gruplara diktatörce dayatırlar. Bu da sadece toplumu üst ve alt gruplara bölmekle kalmaz aynı zamanda sınıf eşitsizlikleri ve alt sınıfların yabancılaştırmasını, özellikle sınıflarda gizli insan yeteneklerinin gelişmemesine yol açan ekonomik ve kültürel yoksulluğu yaratır ve yoğunlaştırır. Etkili gruplar; toplumu sınıf çatışmasına, tatminsizliğe ve belirli bir yaşam kalitesi türünün ortaya çıkmasına da maruz bırakmaktadır (Mohseni Tabrizi, 2004).

Calman (1984)'a göre, kişinin umutları yaşadıklarına uygun olduğunda ve yerine getirildiğinde mükemmel bir yaşam kalitesi söz konusu olur. Düşük yaşam

kalitesi de umutların deneyimlerle eşleşmediği zaman gerçekleşir. Diğer bir deyişle Calman (1984), kişinin arzularını gerçekleştirdiği düşüncesi ile yaşam tarzının geliştiğini iddia etmektedir. Bununla birlikte, bu durum kişinin umutlarının ve özlemlerinin önce olumlu olduğu ve sonra yerine getirildiği anlamına da gelmektedir. Ne zaman hayalleri gerçeğe dönüştürdüğümüzde ve birini başka şekillerde gelişmeye ve büyümeye teşvik ettiğimizde, umutlar ile onlara ulaşmak arasındaki boşluk iyice daralır. Bu nedenle, Calman (1984)'ın yorumuna göre kişi, özlemlerine karşı çıkarak yaşam tarzını gerçekten iyileştirebilir ve bazen yaşanılanla beklenen arasındaki boşluğu azaltmak için bazı arzuları ortadan kaldırmak gerekli olabilir (Calman 1984).

1.4.3 Simmel Teorisi

Hayatı boyunca her zaman akademik bir marjinalleştirici olarak kabul edilen Simmel, modern düşüncede ve hatta postmodernizmin temellerinde yadsınamaz bir etkiye sahipti ve bunun nedeni, endişelerinin her zaman çağdaşlarınıninkilerden çok farklı veya hatta hayali ve pratik olmayan bir doğaya sahip olmasıydı (Kivisto, 2010). Simmel'in görüşleri özellikle yaşam kalitesine değinmemektedir. Ancak eserlerinde yaşam kalitesi konusunu açıklamak için kullanılabilecek kavramlar ortaya koymuştur. Bu kavramlar çoğunlukla üçüncü memnuniyet türünü (yani olmaktan duyulan memnuniyeti) açıklar. Simmel, "Kent ve Metropol" başlıklı makalesinde, insan ilişkilerinin gerilediği koşulları tartışır. O analizinde, duygusal ve samimi ilişkilerin kaybolmasına ve muhasebe ilişkilerinin hâkimiyetine dikkat eder. Saydığı yakın ve samimi ilişkiler, toplumda görülebilecek türden ilişkilerdir. Aksine, metropolde tezahür edip yansıdığını gördüğü ilişkiler, sosyal ilişki türlerindedir. Simmel'e göre metropol aklın yeridir (Simmel, 1950).

Dolayısıyla Simmel'in bakış açısından yaşam kalitesiyle ilgili iki tür yargı vardır. İlki, metropolün akılcılığın yeri olduğu ve duygusallığın ve duygu ilişkilerinin yerinin olmadığı şeklindedir. Buna göre akılcı ve hesaplayıcı davranış kişinin yaşam kalitesini etkilemektedir. Bu durum, kişinin yaşam kalitesine değer vererek daha yüksek bir yaşam kalitesi deneyimini sağlar. İkincisi ise Simmel (1950)'e göre metropolde azalan bir özelliktir. Bu da insanların duygularına ve özellikle duygusal ilişkilerine dikkat etmektir. Sonuç olarak bu yönün yaşam kalitesi üzerinde olumsuz etkileri vardır (Mokhtari & Nazari, 2010).

1.5 Yaşam Kalitesinin Boyutları

Belirli bir yerdeki veya belirli bir kişi veya gruptaki yaşam kalitesini iyileştirme arzusu planlamacılar için çok önemlidir. Şehirlerde yaşam kalitesinin iyileştirilmesi basit bir tuğla ve harç meselesi değildir. Şehirlerde yaşam kalitesinin arttırılmasında ulaşım, kamusal alanların kalitesi, rekreasyon olanakları, arazi kullanım biçimleri, nüfus ve bina yoğunluğu, erişim kolaylığı, kamu tesisleri ve halk sağlığının korunması, güvenlik, eğitim ve sosyal entegrasyon, kültürel kimlik eşitliği, engelliler için erişim, anıtların, binaların ve manevi alanların korunması, mekânsal çeşitliliğin teşvik edilmesi gibi birçok faktörün büyük rolü vardır (El Din, Shalaby, Farouh, & Elarlane, 2013).

Yaşam kalitesini ölçmek için esas olarak nesnel ve öznel göstergeler veya her ikisinin bir kombinasyonu kullanılmaktadır. Ancak ölçümlerde genellikle zihinsel veya nesnel göstergeler ayrı olarak değerlendirilir (Shin, Rutkowski, & Park, 2003). Araştırmacılar ve politika yapıcılar tarafından kabul edilen tek bir model ve kapsamlı bir kriterler dizisi olmamasına rağmen, yaşam kalitesinin veya günlük yaşamın çeşitli yönlerine yansımalarının en iyi nasıl değerlendirileceği konusunda çok fazla tartışma vardır. Yaşam kalitesinin ölçülmesi tipik olarak aşağıdaki iki boyutu içerir:

- Resmi istatistikler gibi ikincil verilerin analizine dayalı hedef boyutu,
- Zihinsel boyut, bireylerin yaşam kalitesi alanları hakkındaki algılarını ve yaşam kalitesi alanının özelliklerini içeren örneklemelerin incelenerek birincil verilerin toplanmasına dayanmaktadır.

1.5.1 Yaşam Kalitesinin Nesnel Boyutları

Nesnel yaşam kalitesi veya İskandinav yaklaşımı, dış veya somut yaşam koşullarına atıfta bulunan bir yaşam kalitesi türüdür (Tefazghi, Martinez, & Verplanke, 2010); (Senlier, Yildiz, & Aktaş, 2009); (Seik, 2000); (Das, 2008). Açık, karşılaştırılabilir ve istikrarlı yaşam koşulları kalitesi genellikle nesnel göstergelerle ölçülür. Nesnel göstergeler; sosyal, ekonomik veya çevresel koşullarla ilgili olan ve yaşamın nesnel yönlerini ölçmek için kullanılan nicel göstergelerdir. Ayrıca nesnel göstergeler, daha sonra değerlendirici görevi gören bir yerin nesnel özellikleri veya

koşullarıdır (Nickerson, Schwarz, Diener, & Kahneman, 2003). Bu göstergeler; eğitim, sağlık, ulaşım, sosyal refah, hava kirliliği, su kirliliği, yeşil alan, atık yönetimi, aile gelir ve tüketimi, konut ve ekonomik dinamizm gibi somut nesnel yaşam kalitesi alanlarını ölçmek için kullanılabilir. Nesnel kriterler; yerel, şehir ve bölgesel kullanım için dış veya somut yaşam koşullarına atıfta bulunmaktadır (Santos-Reyes & Santos-Reyes, 2007); (Das, 2008); (Tsfazghi et al., 2010); (Senlier et al., 2009); (Seik, 2000).

Diener ve Suh (1997) de nesnel yaşam kalitesini yukarıdaki şekilde tanımlamaktadır. Bu tanımda nesnel yaşam kalitesi, bir coğrafi birimdeki nesnel koşulları gösterir ve nicel istatistiklere dayanır. Örneğin, bir şehirdeki suç istatistikleri, sağlık, eğitim düzeyi, işgücüne katılım ve bir bölgedeki bireylerin refah oranı gibi çeşitli önlemler, kentsel yaşamın nesnel kalitesinin göstergeleri olarak kabul edilebilir.

1.5.2 Yaşam Kalitesinin Zihinsel Boyutları

Yaşam kalitesi, insanların iyi bir yaşam sürmek için belirli felsefi görüşleri, istekleri ve deneyimlerinden oluşan farklı felsefi yaklaşımlara dayanmaktadır (Diener & Suh, 1997). Zihinsel kriterler aslında insanların manevi algılarını ve kentsel yaşamından memnuniyet derecelerini inceleyerek insanların yaşamla ilgili çıkarımlarını veya memnuniyetlerini yansıtır. Memnuniyet, doyuma dayalı olarak hem duygusal hem de bilişsel koşulların kişisel değerlendirilmesi anlamına gelir. Bu nedenle, zihinsel sağlık analizi, yaşam kalitesini netleştirmede temel bir unsurdur. Fakat zihinsel iyilik, yaşam kalitesini doğru bir şekilde anlamak için tek başına yeterli değildir.

Diner ve Suh (1997), araştırmacıların yaşam kalitesinin zihinsel sağlığını değerlendirmek için, diğer yaklaşımları kullanmamaları için nedenlerden bahsetmektedir. İlk neden ekonomik ilerlemedir (politika yapıcılar için en önemli yaşam kalitesi bakış açısı olarak kabul edilir). İkinci neden, insanların her zaman istediklerinden mutlu olmayabilmeleridir. Üçüncü neden ise piyasa analizinde yaşam kalitesini etkileyen sevgi ve öz güven gibi önemli unsurları göz ardı etmektir (Diener & Suh, 1997).

Campbell (1976), zihinsel yaşam kalitesini değerlendirirken, bir bütün olarak yaşam doyumunun düzeyini vurgulamaktadır. Ek olarak, yaşam doyumunu bir deneyim olarak görür ve politika yapıcıların daha fazla araştırmacı tarafından kabul edilmiş gibi görünen gerçekçi görüşlerini yansıtır (Marans, 2003). Ayrıca memnuniyetle elde edilen zihinsel esenliğe dayalı yaşam kalitesini ölçmede uzman olan kişilerin kendileri genelde Likert ölçeğini birincil yöntem olarak kullanırlar (Noll, 2002). Örneğin, Das (2008) çok memnun ile memnuniyetsiz arasında beş Likert durumu kullanırken Tsafazghi ve diğerleri (2010) tamamen memnuniyetsiz ile tamamen memnun arasında altı Likert durumu kullanmıştır. Sonuç olarak bireylerin yaşamları boyunca bilişsel ve duygusal tepkilerinin ve yaşamın belirli alanlarının doğrudan ölçülmesi, kişinin zihinsel sağlığını anlamak için çok önemlidir (Das, 2008). Birçok araştırmacı, yaşam kalitesini ölçmek için zihinsel göstergelerin kullanımının ciddi sınırlamalara sahip olduğunu düşünmektedir. Winhoven (2002), zihinsel göstergeleri düzenlemenin, kullanımlarının sınırlamalarının bir açıklamasını gerektirdiğini savunur ki bu kısıtlamalar şunları içerir (Santos & Martins, 2007):

- Zihinsel özellikler (zaman içinde insanların algısında temel değişiklikler) istikrarsızdır.
- Ölçülemezler (yani kriterlere, değerlere ve yaşam deneyimlerine bağlıdırlar ve kişiden kişiye değişirler).
- Her bireyin algısı sadece mantıksal bir algı mekanizmasıyla değil, aynı zamanda duygu ve duyguların etkilerinin bir mekanizmasıyla da ölçülür. Dolayısıyla bunları ölçmek mümkün değildir.

2. BÖLÜM: LİTERATÜR İNCELEMESİ

2.1 Dünyada Yapılan Yaşam Kalitesi Çalışmaları

Tarihsel olarak yaşam kalitesini ölçmeye yönelik erken girişimler sosyal göstergeler hareketinden gelmiştir (Clewett, Olson, & Olson, 1974; Parke & Sheldon, 1974). Ronter'in (1901) 20. yüzyılda İngiliz York işçilerinin yaptığı klasik çalışması, yaşam kalitesi kavramını kullanarak İngiliz toplumunun alt gruplarını tanımlamak için çok sayıda girişimde bulunmuştur. İngiliz sosyal yapısındaki alt grupları belirleme çabaları, sosyal fenomenlerin birbirleriyle olan ilişkileri için değerli çıkarımlar sağlamıştır (Abel & Townsend, 1965).

Amerika Birleşik Devletleri'nde, yaşam kalitesi terimi ilk olarak 1920 yılında Peugeot tarafından *Ekonomi ve Refah (The Economics and Welfare)* adlı kitapta ortaya atılmıştır. Bu kitapta, hükümetin düşük gelirli insanlara verdiği desteği ve bu desteğin onların yaşamları üzerindeki etkisi tartışılmaktadır. Peugeot'nun çabaları başarısız olmuş ve konuya ilişkin İkinci Dünya Savaşı sonrasına kadar herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Fakat o dönemde iki önemli olay da meydana gelmiştir (Wood-Dauphinee, 1999):

- Dünya Sağlık Örgütü; Fiziksel, zihinsel ve sosyal sağlığı içeren bir sağlık tanımı yayınlamıştır. Bu durum sağlık ve bunun nasıl ölçüleceği konusunda önemli bilimsel tartışmalara yol açmıştır.
- 1960'larda sosyal bir dönüşüme yol açan ve kapsamlı politika oluşturma yolunda ilk adımların atılmasına neden olan Batı toplumunda yaygın sosyal eşitsizliğin varlığı.

Argyle (1996)'a göre yaşam kalitesi, temsil edildiği gibi mutluluk, yaşam doyumu ve hasta olmamadan oluşan biçimlendirici kavram ve öznel iyi oluş olarak ele alınmıştır.

Veenhoven (1991) mutluluğu, bir bireyin yaşamının genel kalitesini olumlu bir şekilde yargılama derecesi olarak tanımlamıştır. Mutluluk teorisini üç temel varsayımla ve dört çıkarımla özetlemiştir. Varsayımlar, mutluluğun karşılaştırma standartlarının ayarladığı karşılaştırmadan kaynaklandığı ve karşılaştırma standartlarının keyfi olduğudur. Mutluluğun gerçek yaşam kalitesine duyarsız olduğu

sonucuna varılmıştır. İnsanlar nesnel olarak kötü durumda öznel olarak mutlu olabilir veya iyi olanlar da mutsuz hissedebilir. Mutluluk beynin bir işlevidir. Mutluluk kalıcı olarak yükseltilemez. Bir adaptasyon standardı olarak iyiye veya kötüye doğru değişim, mutluluk üzerinde yalnızca kısa vadeli bir etkidir. Mutluluk, zorluklara dayanır. Karşılaştırma standartları daha önceki deneyimlere dayandığından, insanlar zor zamanlardan sonra daha mutlu olma eğilimindedirler. Mutluluk tarafsız olma eğilimindedir. Standartlar sürekli olarak ayarlandığına göre, insanlar tipik olarak yaşamları hakkında olumlu ya da olumsuz olmaktan çok tarafsız olmayı tercih ederler. Bununla birlikte Veenhoven (1991) yaşamın (mutluluğun) genel takdirinin yalnızca bilinçli bir karşılaştırmadan kaynaklanmadığı, aynı zamanda duygusal olarak ne kadar iyi hissettiğimize bağlı olduğu sonucuna varmaktadır.

Diener ve Fujita (1995), subjektif yaşam kalitesi ölçümlerinin kullanımında metodolojik yöntemlerle çözümlerin kapsamlı bir incelemesini sağlamışlardır. Bununla beraber katılımcıların mevcut ruh hali, hafıza ön yargıları ve iletişim normlarıyla ilişkili sorunlarına da işaret etmişlerdir.

Feder ve arkadaşları (2015) rüzgâr türbinlerinin yakınında yaşayan katılımcılar arasında Dünya Sağlık Örgütü yaşam kalitesi ölçeğini kullanarak yaşam kalitesini ele almışlardır. 18-79 yaşları arasında rastgele seçilen katılımcılar (606 erkek, 632 kadın) arasında rüzgâr tribünlerinin gürültü seviyeleri ile ilgili olarak yaşam kalitesinin değerlendirmesini yapmışlardır. Çoklu regresyon analizlerinde, rüzgâr türbinlerini bir yıldan daha kısa bir süre duymak, psikolojik alandaki puanların artmasıyla ilişkilendirilmiştir. Rüzgâr türbinlerine karşı yüksek görsel rahatsızlık bildiren katılımcılar arasında hem fiziksel hem de çevresel alanlarda daha düşük puanlar gözlemlenmiştir. Cinsiyet, yaş, medeni durum, istihdam, eğitim, gelir, alkol tüketimi, sigara içme durumu, kronik hastalıklar ve uyku bozuklukları gibi diğer değişkenlerin de yaşam kalitesi algılamaları ile önemli ölçüde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Brezilya'nın güney bölgelerinde 20 ile 64 yaşları arasındaki insanlar arasında yapılan bir yaşam kalitesi araştırmasında ekonomik sınıf ve eğitim düzeyi düşük kadın grupları, yaşam kalitesinin tüm boyutlarında diğer gruplara göre daha düşük ortalama puanlara sahip olmuştur (Cruz, Polanczyk, Camey, Hoffmann, & Fleck, 2011).

Hong Kong Yarımadası sakinleri arasında yaşam kalitesinin çevresel kalite bileşenleri ile değerlendirilmesinde, çevrenin nitel etkilerinin dört alanda -genel yaşam kalitesi, genel sağlık, fiziksel ve zihinsel sağlık, sosyal ilişkiler ve çevre- etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Wong, Yang, Yuen, Chang, & Wong, 2018).

Tayland Üniversitesi öğrencilerinin yaşam kalitesi performansları üzerinde değerlendirilirken sosyal ilişkilerin genel kalite ve genel sağlık ile anlamlı bir ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Li, Kay, & Nokkaew, 2009). Pakistan'ın genel nüfusu arasında yaşam kalitesinin değerlendirilmesi, sosyo-ekonomik durumun yaşam kalitesinin en güçlü belirleyicisi olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Pakistan'da yaş, orta ve düşük sosyo-ekonomik düzey gibi kırsal kesimde yaşamak yaşam kalitesini düşürmüştür. (Lodhi et al., 2019). Çin'deki tıp öğrencilerinin yaşam kalitesi üzerine 2012 yılında yapılan bir araştırmada ise cinsiyetin, ikametgâh türünün ruh sağlığı ve sosyal ilişkilerle doğrudan ve olumlu bir ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Zhang et al., 2012).

2.2 Yaşam Kalitesine İlişkin Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de, yaşam kalitesinin ortaya çıkışı ve geçirdiği aşamalar dünyadaki durumla tarihsel açıdan paralel olmamıştır. Ancak dünyadaki oluşum gibi, Türkiye’de de önce araştırma ve planlamada sosyal olaylara önem verilmesi ile başlamıştır. Türkiye’de sosyal, kültürel ve toplumsal konuların dikkate alınması, kalkınmanın sosyal ve kültürel boyutu, bunların planlı gelişmeyi sağlamak için veri oluşturmaları 1960’lı yıllara rastlamaktadır. Ekonomik, toplumsal ve kültürel etkinliklerle ilgili istatistik derlemek, değerlendirmek ve yayınlamak görevleri Devlet İstatistik Enstitüsüne (DİE) verilmiş olmakla birlikte, Enstitü bu görevini asıl araştırma enstitüsüne dönüştürüldüğü 1962 yılından beri yürütmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında (1926) kurulan İstatistik Umum Müdürlüğü o dönemde pek çok imkânsızlıklarla çoğunlukla envanter oluşturmaya çalışmıştır. 1961 yılında, planlı kalkınmanın gerekliliği ve hükümetin de bu yönde girişimleri ile Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) kurulmuştur. Bu teşkilatın amacı ekonomik, toplumsal ve kültürel kalkınmayı planlı bir biçimde yürütmektir. Bu amaçla hazırlanan ilk beş yıllık kalkınma planı 1963-1967 yıllarını kapsamaktaydı.

Devlet Planlama Teşkilatı'nın 'İllerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması' isimli çalışmasının ilki 1965'te yapılmıştır. Konuyla ilgili 1995 yılına kadar çeşitli aralıklarla toplam 8 araştırma yapılmıştır. Ancak bu araştırmaların büyük bir kısmı gizlilik taşıdığı için, teşkilat ve karar organları dışında kimsenin takip edemediği yayınlar olmuşlardır. Yine bu yayınların bazılarında verilere hiç yer verilmemiş, doğrudan sonuçlar yayımlanmıştır.

1970'li yıllarda gelişmenin felsefesinde yaşanan değişim önemli ölçüde gelişmeyi ölçen göstergelere de yansımış ve günümüzde kabul gördüğü biçimiyle sosyal ve ekonomik göstergeler arasında bir etkileşim yapısını sergileme eğilimine girmiştir (Dinçer vd., 1996). Böylece hem Devlet İstatistik Enstitüsü'nün derlediği istatistikler hem de Devlet Planlama Teşkilatı'nın hazırladığı raporlar bu değişimden etkilenmiştir. Örneğin, Devlet Planlama Teşkilatı'nın 1996 yılında hazırladığı illerin sosyoekonomik gelişmişlik sıralaması araştırmasında, sosyal ve ekonomik göstergeler; demografik, istihdam, eğitim, sağlık, sanayi, tarım, inşaat, mali, altyapı ve diğer refah göstergeleri olarak 10 ana başlıkta 58 farklı değişken yer almaktadır

Gönen ve arkadaşları (2004), "İş ve Aile Yaşamının Dengelenmesi: Akademisyen Kadınlar Üzerinde Bir Araştırma" başlıklı çalışmalarında akademisyen kadınların gerek birey ve ebeveyn olarak gerekse iş ve aile yaşamında kendilerini "çok önemli", "çok aktif", "çok uyumlu", "değişime çok açık", "kendine çok güvenen" ve "çok iradeli" gibi ifadelerle tanımladıkları belirtilmektedir. Akademisyen kadınların akademik hayatlarının iş ve aile yaşantılarında kendilerine olan saygılarını olumlu yönde etkilediği, işlerinin önemli olduğunu düşündükleri, işlerini sevdikleri ve genel anlamda yaşamlarını tatmin edici buldukları sonucuna varılmıştır. Bu çalışmanın ortaya koyduğu en önemli tespitlerden birisi, bireyin iş ve aile yaşamının talepleri arasında koşuştururken çatışmaların yaşanabileceğidir. Bu çatışmaların sebepleri olarak; değerler, bakış açısı, yöntemler, rol algıları, toplumsal cinsiyet rolleri belirtilmektedir. Bunların doğrultusunda akademisyen kadınların akademik hayatlarının iş ve aile yaşantılarında kendilerine olan saygılarını olumlu yönde etkilediği, işlerinin önemli olduğunu düşündükleri, işlerini sevdikleri ve genel anlamda yaşamlarını tatmin edici buldukları sonucuna varılmıştır. Çalışmada, bu olumlu sonuçların yanında akademik hayatta kadınların karşılaştığı zorluklar ve bunlara karşı kadın akademisyenlerin yapmak ve yapılmasını istedikleri hakkında da

önemli tespitler yapılmıştır. Kadın akademisyenlerin yaşamlarının stresle dolu olduğu, bu stresin fiziksel sağlıklarını etkilediği, kazandıkları gelirin yetersiz olduğu, kendilerini herkes için her şeyi yapmaya çalışan biri olarak gördükleri ve çalışma programlarının esnek olmadığı gibi sorunlarla baş başa kaldıkları görülmüştür. Ayrıca ailelerine özellikle de çocuklarına yeterince zaman ayıramamaktan şikâyetçi oldukları, işe ve aileye ait sorumluluklarını yönetmekte yardıma ihtiyaç duydukları, buna karşın iş ve aile yaşamlarına ait sorunluluklarını yerine getirmede dengeyi sağlayabildikleri ve bu konulara ait herhangi bir problemle karşılaştıklarında üstesinden gelebildiklerini düşündükleri tespitleri de yapılmıştır.

Er (2010) “Türkiye’de Üniversitelerde Çalışan Kadın Öğretim Üyelerinin Yaşadığı Sorunlar” başlıklı araştırmasında elde edilen bulgulardan terfi ve yükselmelerde, idari konumlarda sorumluluk almada, özel yaşamı ile iş yaşamını dengelemede ve iş çevresinin kendisine karşı takındığı tutum ve davranışlar gibi hususlarda, kadın öğretim üyelerinin birtakım sorunlar yaşadığını ortaya koymaktadır. Bu çalışmada “Üniversitelerde terfi etmede kadını zorlayan faktör veya faktörler nelerdir?” sorusuna, kadın öğretim üyelerinin çoğunluğu, adaletsiz terfi etme politikasının varlığını (% 36) ve çalışılan alanın zorluğunu (%28) terfi etmenin önündeki engeller olarak göstermişlerdir. Araştırma evreni dikkate alındığında örneklem kapsamında ünvan yükseldikçe belli alanlardaki kadın öğretim üyesi oranının azalması, bu yöndeki beyanları destekler niteliktedir. Kadın öğretim üyelerinin yönetim kademelerindeki pozisyonlarına ilişkin elde edilen bulgular, cinsiyet ayrışmasının, cinsiyet ayrımcılığı veya negatif ayrımcılık nosyonları temelinde ele alınabileceğini düşündürten göstergeler içermektedir. Bu çalışmada elde edilen bulgularda, kadın öğretim üyelerinin alt düzey idari pozisyonlarda ve uzmanlık gerektiren görevlerde (Anabilim Dalı Başkanlığı gibi) erkeklerle eşit düzeyde yer alabildikleri ancak orta ve üst düzey idari pozisyonlarda düşük oranlarda yer aldıkları tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulardan kadın öğretim üyelerinin %30,3’ünün akademisyen bir kadın olmasına bağlı olarak herhangi bir problem yaşamadığı, buna karşın %69,7’sinin akademisyen bir kadın olmasına bağlı olarak problem yaşadığı anlaşılmaktadır. Problem yaşadığını belirtenler içerisinde yaşanan en önemli problemin iş ve aile arasında denge kurma ile ilgili olduğunu belirtenlerin oranı yüksektir (%31,4). Kadın öğretim üyelerinin çoğunluğunun evi ile işi arasında

denge kurma problemi yaşaması, kadın öğretim üyelerinin geleneksel rollerinden bağımsızlaşmadığını göstermesi bakımından önemli bir sonuçtur.

Kaya ve arkadaşları (2010), “Kadın Akademisyenlerin Sorunları: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve İnönü Üniversitesi Örneği” başlıklı çalışmalarında kadın akademisyenlerin sorunlarını belirlemeyi ve sık yaşadıkları sorunları ortaya koymayı amaçlamıştır. Yapılan istatistiksel işlemler sonunda kadın akademisyenlerin en sık yaşadığı problemler; cinsiyet ayrımcılığı, akademik hayat ve aile yaşamı arasındaki dengeyi kuramama, finansman ve kaynak yetersizliği ve sosyo-kültürel faaliyetlerin eksikliği ya da bunlara zaman ayıramama olarak belirlenmiştir. Ayrıca bu faktörler üç üniversite arasında farklılaşmıştır.

Özaslan’ın (2010), “Araştırma Görevlilerinin Çalışma Yaşamı Kalitesinin Değerlendirilmesi” başlıklı doktora tezinde araştırma görevlilerinin çalışma yaşamlarının insani ve demokratik değerleri yansıtmadığını durumunu çalışma yaşamı kalitesi çerçevesinde incelenmiştir. Selçuk Üniversitesine bağlı dört farklı fakültenin on altı araştırma görevlisinin katılımıyla görüşme, gözlem ve doküman incelemesi yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma verilerinin geneline bakıldığında sonuç olarak şunu söyleyebiliriz; katılımcıların haklarının yasalarca etkili bir biçimde korunamaması ve karar sürecine katılamamaları, katılımcıların çalışma yaşamı kalitesini ciddi şekilde olumsuz etkilemektedir. Araştırma görevlileri çalışma sürelerinin uzatılması ve akademik kariyer basamaklarında yükselebilecek hususlarında öğretim üyelerine bağımlıdırlar. Yasaların şu anki halleriyle akademik yaşamın ince detaylarını görerek araştırma görevlilerinin haklarını etkin bir biçimde koruyabilmesi mümkün görünmemektedir. Karara katılamama ise araştırma görevlilerinin herkesçe bilinen sorunlarının çözülmemesine ve üniversitenin de genç çalışanlarının farklı bakış açıları ve yüksek motivasyonlarından mahrum kalmasına neden olmaktadır. Araştırma görevlilerinin çalışma yaşamı kalitelerinin yükseltilebilmesi için öncelikle bu iki sorunun giderilmesine yönelik radikal reformlar yapılmalıdır.

Yıldırım ve Hacıhasanoğlu (2011), “Sağlık Çalışanlarında Yaşam Kalitesi ve Etkileyen Değişkenler” başlıklı makalelerinin evrenini Erzincan Devlet Hastanesi’nde çalışan 525 kişi ve ildeki 5 aile sağlığı merkezinde çalışan 61 sağlık çalışanı olmak üzere toplam 586 kişi oluşturmuştur. Araştırmanın sağlık

çalışanlarının tümü üzerinde yapılması planlanmış ancak gebelik, doğum izni, hastalık, görevlendirme gibi nedenlerle izinli olma ve araştırmaya katılmayı kabul etmeme gibi nedenlerden dolayı çalışma 311 (evrenin %53'u) kişi ile Mayıs-Haziran 2010 tarihleri arasında yapılmıştır. Bu çalışmada, sağlık çalışanlarının tükenmişlik ve depresyon düzeyinin düşük, yaşam kalitesinin orta düzeyde olduğu, depresyon, tükenmişlik ve bazı değişkenlerin yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Bu çalışmada, sağlık çalışanlarının yaşam kalitesi, sundukları hizmetin bakım kalitesini önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Bu nedenle yalnızca bireysel değil kurumsal, toplumsal ve sağlık politikasıyla ilgili önemli boyutları olan tükenmişlik ve depresyonun sağlık çalışanlarında erken tanınması, önlenmesi, başa çıkmada etkili yöntemlerin belirlenmesi ve yaşam kalitelerinin artırılması önemlidir. Çalışmada tükenmişlik ve depresyonun, cinsiyetin, medeni durumun, eğitim düzeyinin, çalışılan kurumun, çalışma yılının, ekonomik nedenlerin, iletişim sorunlarının, iş memnuniyetsizliğinin ve kurumdaki başarıyı algılama durumunun yaşam kalitesi çeşitli alanları için önemli yordayıcı değişkenler olduğu saptanmıştır.

Ergöl ve arkadaşları (2012)'nin "Türkiye'de Kadın Araştırma Görevlilerinin Ev ve İş Yaşamlarında Karşılaştıkları Güçlükler" başlıklı çalışmalarında örneklemi 246 kadın araştırma görevlisi oluşturmuştur. Bu çalışmaya katılan yaklaşık her iki kadın araştırma görevlisinden birisinin çalışma hayatının aile yaşantısını olumsuz etkilediği, üç araştırma görevlisinden birinin, kadının kariyerce erkekten yüksek olmasının sorun yaratacağını düşündüğü, on akademisyenden birinin ise çalışmalarını nedeniyle aile üyeleri ile tartışma yaşadığı kaydedilmiştir. Kadınlarda iş ve aile yaşamındaki rol artışı nedeniyle ortaya çıkan sorunların önlenmesi için, geleneksel yapının değişimi ve gelişimine yönelik yazılı ve görsel basın aracılığı ile sürekli toplumu bilgilendirme programlarının düzenlenmesi değerlendirilmiştir. Ayrıca eğitim kurumlarında, toplumsal cinsiyette eşitlik ilkesini benimsetici konuların anaokulundan başlamak üzere tüm örgün eğitim programları içine entegre edilmesi gerektiği kanaatine ulaşılmıştır.

Ulukapı (2013), "Algılanan Örgütsel Desteğin İş-Yaşam Dengesine Etkisi: Konya Üniversiteleri Örneği" başlıklı çalışmada algılanan örgütsel desteğin iş-yaşam dengesi üzerindeki etkisini incelemek üzere Konya ilinde bulunan ikisi devlet ikisi vakıf olmak üzere toplamda dört üniversitenin akademisyenleri ile çalışmıştır.

Araştırmanın akademisyenler üzerinde yapılmasının nedeni ise yoğun tempolu ve yorucu bir meslek olmasıdır. İş ve aile yaşantısı çoğu zaman birbirine geçen akademisyenlerin, kurumlarından gördükleri destek ile iş-yaşam dengelerini sağlayıp sağlayamadıkları sorusu ile çalışma bu yönde geliştirilmiştir. Çalışmada devlet ve vakıf üniversitelerinde görev alan akademisyenlerin örgütlerinden algıladıkları destek ile iş ve yaşamları arasındaki dengeyi ne oranda sağladıkları ya da sağlayamadıkları araştırılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre, algılanan örgütsel destek değişkeni ile iş-yaşam dengesi değişkeni arasında pozitif anlamlı ilişki bulunmuştur. Diğer bir deyişle akademisyenlerin örgütsel destek algıları arttıkça iş yaşamlarının aile yaşamlarına olan etkisinin de olumlu olarak arttığı görülmüştür.

Küçükşen ve Kaya (2016)'nın yaptıkları “Yönetici Pozisyonundaki Akademisyen Kadınlarda Aile-İş-Özel Yaşam Dengesi” başlıklı çalışmalarında akademik kariyer ve aile rolleri arasında sıkışan kadınların, geleneksel olarak kadına biçilmiş rolleri devam ettirdikleri, her iki alanın hakkını tam verebilmek için erkek meslektaşlarına göre daha çok çalışmak zorunda kaldıkları, hem aile de hem iş hayatında geleneksel cinsiyetçi rol dağılımını dönüştür(e)medikleri öne sürülmüştür. Elde edilen bulgulara göre kadın yönetici akademisyenlerin; iş, aile özel alan dengesini kurabilmek için özveri, disiplin, fedakârlık gibi özellikleri sayesinde, hedef odaklı çalışmaları ve zaman yönetimindeki becerileri ile aile-iş dengesini bir şekilde kurdukları ancak kendi kişisel, özel ihtiyaçlarından (uyku, eğlence, dinlenme, sağlık gibi) ödün verdikleri görülmektedir. Yönetici pozisyonunda aile iş özel yaşam dengesinin kurulabilmesi için, eş desteğinin önemli olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın diğer sonuçları olarak akademisyenlikte yönetici pozisyonlarda görev alan kadınların aile, iş, özel yaşam dengesini kurabilmelerinde erkek meslektaşlarına göre daha dezavantajlı konumda oldukları rapor edilmiştir.

Helvacı ve arkadaşları (2017), “Akademisyenlerin İş-Yaşam Dengesinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” isimli çalışmalarında Uşak Üniversitesinde görev yapan 195 (78 kadın, 117 erkek) akademisyen üzerinde iş-yaşam dengelerini cinsiyet ve görev değişkenlerine göre ele almışlardır. Bu araştırmaya göre kadın akademisyenler erkeklere göre bu dengeyi daha zor kurabilmektedir. Kadınların ev yaşamında ev işleri, yemek, çocuk bakımı gibi konularda daha fazla sorumluluklarının olmasının bu sonucu doğurmuş olabileceği belirtilmiştir. Bu

çalışmada öğretim elemanı ve öğretim üyesi iş-yaşam dengesi arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Hem öğretim görevlilerinin hem de araştırmacıların, algılanan iş yükünden kaynaklanan yoğun iş-yaşam çatışmaları yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Sosyal bilimlerde çalışan akademisyenlerin iş-yaşam dengesi ile fen bilimleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiş ve araştırmanın son bulgusu olarak, akademisyenlerin görev sürelerine göre iş-yaşam dengelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı kanaatine varılmıştır.

Uçan ve Avcı (2017) “Destekleyici İnsan Kaynakları Uygulamalarının İş Yaşam Dengesine Etkisi Üzerine Görgül Bir Araştırma: Atatürk Üniversitesi Örneği” başlıklı bildirimlerinde Atatürk Üniversitesinde görevli 250 akademik personelin iş-yaşam dengesini ve kurumun sunduğu destekleyici insan kaynakları uygulamalarına yönelik algılarını tespit için 46 sorudan oluşan anket uygulanmışlardır. Elde edilen bulgular ışığında destekleyici insan kaynakları uygulamaları ile iş-yaşam dengesi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Türkiye’de 2020 yılında diş hekimliği öğrencilerinin yaşam kalitelerini değerlendirilmesine ilişkin yapılan çalışmada, yaşam kalitesi algılamalarının erkek ve kız öğrenciler arasında farklılık göstermediği ve psikolojik sağlık boyutunun en düşük, fiziksel sağlık boyutunun ise katılımcılar arasında en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür (Burdurlu et al., 2020).

2.3 Yaşam Kalitesine İlişkin İran’da Yapılan Çalışmalar

İran’da yaşam kalitesi konusuna gösterilen ilgi yaklaşık on yıl öncesine dayanmasına rağmen, çoğu araştırma belirli popülasyonlarda ve sağlık koşullarında yapılmıştır. Ancak oluşum sürecini anlamak açısından araştırma ve çalışma sonuçlarını gelecekteki çalışmalarda kullanma fikri önemli bir konudur. Üniversite öğrencileri gibi genel nüfus üzerinde birçok çalışma yapılmıştır. Yaşam kalitesi ile diğer bileşenler arasındaki ilişki ile ilgili çok sayıda çalışma ve araştırma yapılmıştır. Boş zamanın yaşam kalitesine etkisi uzun yıllardır çeşitli araştırmalarla ifade edilmiştir. Bazı araştırmalar, bir kişinin yaşam kalitesi algısının farklı yönleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bunlar arasında sağlık, dinlenme tesisleri, ekonomik koşullar, eğitim tesisleri, sosyal tesisler, devlet ve kamu hizmetleri, tıbbi tesisler gibi faktörler öne çıkmaktadır.

Bahmani (1980) tarafından, ülkedeki tıp öğrencileri üzerinde Kültür Devrimi Yüksek Konseyi'nin emriyle bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışma, öğrencilerin %25'inin yaşam kalitesinde ciddi ve köklü bir değişikliğe ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, örneklem grubunun yaşam kalitesinde cinsiyet, yaş, din vb. faktörlerin etkisiz; evlilik, istihdam, ebeveynlerin eğitim ve mesleki düzeyleri vb. gibi faktörlerin ise etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Tamadani ve Bahmani (2003)' nin Azad Üniversitesi Güney Tahran Şubesindeki öğrencilerin yaşam kalitesini inceledikleri bir başka çalışmaya göre, öğrencilerin %22'sinin yaşam kalitesinde ciddi bir değişikliğe ihtiyaç duydukları belirtilmiştir. Cinsiyet, yaş, din türü faktörlerinin hedef grubun yaşam kalitesi üzerinde hiçbir etkisinin olmadığı gözlenmiştir. Ailelerin evlilik, istihdam, bazı eğitim ve meslek düzeyleri ise öğrencilerin yaşam kalitelerini etkilemiştir.

Tahran halkının yaşam kalitesi Nejat (2005) tarafından yapılan WHOQOL-BREEF Anketi'ne göre değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın sonucuna dayanarak Tahran nüfusunun farklı yaş gruplarının analizi, dünyanın diğer bölgelerinin genel sonucundan daha düşük ve hasta grupta ruh sağlığı, sosyal sağlık ve çevre sağlığı bileşenlerinin puanı sağlıklı gruba göre küresel orandan daha yüksektir. Bu konuda yapılan başka bir çalışma da Malayer (1973) "Sağlık, Tedavi ve Tıp Eğitimi Bakanlığına Bağlı Eğitim Hastanelerine Bağlı Dahili Nöroloji Kliniklerine Sevk Edilen Epileptik Hastalarda Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi" başlıklı vaka analizi çalışmasını yapmıştır. Bu makalenin sonuçlarına göre, erkekler kadınlardan daha iyi bir yaşam kalitesine sahiptirler. Çalışmanın denekleri 20-29 yaş grubu, bekâr insanlar, okuryazar insanlar, daha ileri yaşta epilepsi geçirmiş kişilerden seçilmiştir. 10 ila 19 yaş grubu ve daha az atak geçirenlerin daha iyi bir yaşam kalitesine sahip olduğu sonucu elde edilmiştir.

"Tahran'da Sağlık ve Tıp Eğitimi Bakanlığına Bağlı Hastanelerde Hemodiyalize Giren Hastaların Yaşam Kalitelerinin Değerlendirilmesi" başlıklı çalışma Parsian (1996) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmadaki veriler, hemodiyalize giren 12-20 yaş grubundaki toplam 53 yetişkinden elde edilmiştir. Bu çalışmada, fiziksel sağlığı orta düzeyde olduğu gözlenen deneklerin, diyet kısıtlamalarına uymadığı, işsizlik ve yeme isteksizliği çektiği, bunun yaş ve böbrek hastalığı öyküsü ile negatif bir ilişkisinin olduğu ve eğitim düzeyinin bununla anlamlı ve

doğrudan bir ilişkisinin olduğu gözlenmiştir. Ulaşılan başka bir bulgu ise yetersizlik duygusu, dini ibadetlerde tembellik ve azalmış yaşam doyumu ile ruh sağlığı ve buna bağlı sorunlardır. Üçüncü bulgu ise aile içinde ergenlerin akraba ilişkilerinin zayıf, ev faaliyetlerinde iş birliğinin daha az önemde olduğu şeklindedir. Çalışma gruplarının, ebeveynleri ile samimi bir ilişki içinde, medeni durumlarının da orta düzeyde olduğu, bunun da yapılan araştırmanın herhangi bir bireysel özelliği ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığı gözlenmiştir.

Rezvani (2009), "Kentsel Yaşamın Kalite Göstergelerinin Geliştirilmesi ve Ölçülmesi (Örnek Olay: Nurabad Şehri, Loristan Eyaleti)" başlıklı bir çalışmada, hanelerin %25'inin refah içinde ve %30,1' inin yoksulluk içinde olduğu; %24,4'ü tutarsızlık halindeyken, %20,4'ünün uyum durumunda olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yaşam kalitesinin nesnel ve öznel boyutları arasındaki ilişki yüksek olmasa da araştırma bulguları, yaşam kalitesinin nesnel ve öznel boyutlarının aynı anda çalışmasının önemini vurgulamaktadır.

Malai (2010), "Morris'in Modeline Dayalı Olarak İran İstatistik Merkezinde Bulunan İstatistik ve Bilgileri Kullanarak İran'ın Kentsel Bölgelerindeki Yaşam Kalitesinin Boyutlarının Analizi" başlıklı makalesinde, İran'ın farklı kentsel alanlarının kentsel yaşam kalitesi göstergeleri açısından açık bir boşluğa sahip olduğuna işaret etmektedir. İncelenen 253 şehirden sadece 24'ünün (%9,5) refah düzeyi normaldir. Kentsel alanların yaklaşık %50' si yoksul alanlar olarak kabul edilmiştir. Tahran şehri ile ilgili olarak bir kentsel alanın diğer kentsel alanlara göre heterojen olduğu belirtilmiştir. Mekânsal açıdan bakıldığında yaşam kalitesi açısından büyük ölçüde yoksul bölgeler ülkenin sınır kesimlerinde yer almaktadır.

3. BÖLÜM: YAŞAM KALİTESİ ALGILAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ VE URMİYE ÜNİVERSİTESİ AKADEMİK PERSONELİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

3.1 Araştırmanın Yapıldığı Yerler Hakkında Tanımlayıcı Bilgiler

3.1.1 Van Şehri Hakkında

Van, Anadolu'nun en büyük kapalı havzası olan Van Gölü kıyısında toprakları verimli, akarsuları bol, iklim koşulları oldukça elverişli bir yerleşim merkezidir. Bu yüzden tarihin eski çağlarından beri birçok medeniyetin hâkim olduğu bir yer olmuştur. Arkeolojik araştırmalara göre Van ilinin tarihi, MÖ 5000-3000 yılları kalkolitik dönem başlarına kadar uzanmaktadır. MÖ 2000 yılında bu bölgede ilk olarak devlet kuranlar Hurrilerdir. Daha sonra Hurrilerin bölgedeki devamı olan yerli kavimler tarafından MÖ 900 yıllarında başkenti Tuşba (Van) olan Urartu devleti kurulmuştur. Urartular MÖ 612 yılına kadar Van bölgesinde güneyde yukarı Mezopotamya'ya kadar uzanan topraklarda hüküm sürmüşlerdir. MÖ IX. yüzyılda Kral Sardur tarafından Van Kalesi yaptırılmıştır. MÖ VII. yüzyıl başlarında Mezopotamya'dan Anadolu'ya akınlar düzenleyen Asurlular Van Kalesi'ni ele geçirince Urartular Tuşba yakınlarında Rusahinili (Toprakkale) şehrini kurarak varlıklarını devam ettirmişlerdir. MÖ 612 yılında Anadolu'ya gelen Medler büyük Urartu Krallığı'na son vermişlerdir. Yerleşik bir nizam kuramayan Med Krallığı Perslere yenilip yıkılınca Van ve yöresi MÖ 332 yılına kadar Pers, MÖ 129 yılına kadar Büyük İskender'in doğu seferinden sonra Makedonyalılar ve MÖ 88 yılına kadar Partların egemenliğinde kalmıştır. Tarihi dönem içerisinde Van ve yöresi Romalılar ile Sasaniler arasında çatışma sebebi olmuştur. MS 395 yılına kadar Sasani sonra da Bizans egemenliğinde kalmıştır. Hz. Osman zamanında Bizans'ı bozguna uğratan Müslüman orduları 644 yılında Van ve yöresini ele geçirmiş bu hâkimiyet Emevi ve Abbasi devletleri tarafından da sürdürülmüştür. Eskiden beri Van bölgesinde yaşayan Ermeni azınlığı kısa bir süre Van çevresinde bir krallık kurmuş ancak sonrasında Müslüman devletlere tabi olmuşlardır. Hristiyan sanatının mühim bir eseri olan Akdamar Kilisesi aynı adı taşıyan ada üzerinde Kral Gagik tarafından 915-921 yılları arasında yaptırılmıştır. Çağrı Bey döneminde Anadolu'ya keşif amaçlı yapılan seferler 1071 Malazgirt zaferiyle neticelenmiş, Van ve çevresi Büyük Selçuklular'ın egemenliğine girmiştir. Büyük Selçuklular'dan sonra bir süre Eyyübi

egemenliğinde kalan şehir 1230 yılında Karakoyunlular'ın hâkimiyetine girmiştir. Bu tarihlerde eski Van şehrinde bulunan Ulu Camii Karakoyunlu Yusuf tarafından yaptırılmıştır. Karakoyunlular'ın Uzun Hasan'a mağlup olmalarıyla Van, Akkoyunluların eline geçmiştir. Kanuni Sultan Süleyman döneminde Safevi Devleti'ni yenen Osmanlı orduları 1458'de Van'ı fethetmiş ve bu fetih 1555 yılında yapılan Amasya Antlaşması ile kesinlik kazanmıştır. Van Beyler Beyliği'ne atanan Hüsrev Paşa ve Kayaçelebizade Koçi Bey kendi adlarını taşıyan birer cami yaptırmışlardır. Aynı dönemlerde *Kitab-ı Lugat-ı Vankulu* adlı eser Vankulu Mehmet Efendi tarafından hazırlanmıştır. Yüzyılın ikinci yarısından sonra Van'da ekonomik bakımdan güçlü olan Ermeniler ihtilal cemiyetleri kurarak Rusların da desteğiyle silahlanmaya başlamış 1915'te birçok kaza ve köyde katliama girmişlerdir. Aynı yıl Van'ı istila eden Ruslar Ermenileri destekleyerek şehri ateşe vermiş ve Osmanlı ahalisi şehri boşaltmak zorunda kalmıştır. 1918 yılında Van yakılıp yıkılarak büyük oranda nüfus kaybına uğradığından bugünkü yerinde yeniden kurulmuştur. Başlayan Türk harekâtı karşısında işgal ettikleri topraklardan çekilen Ruslar ve Ermeniler doğudaki aşiretlerin de desteğiyle tamamen Anadolu'dan çıkarılmış ve Türk ordusu 2 Nisan 1918'de Van'a girerek şehri kurtarmıştır. 16 Mart 1921'de imzalanan Moskova Antlaşması ile Ruslar Van ve Bitlis'e ait isteklerinden vazgeçmişlerdir. 29 Ekim 1923'te Vilayet merkezi olan Van'da Devlet ve Belediye tarafından alt yapı çalışmaları başlatılmış savaştan yakılıp yıkılan şehir yeniden inşa edilmiştir. Evliya Çelebi *Seyahatnamesi*'nde Büyük İskender'in Van Kalesi'ndeki Vank adlı bir mabedden esinlenerek buraya Van adını verdiğini söylemektedir. Bir rivayete göre de şehri genişletip güzelleştiren Van isimli şahsın adından dolayı şehre bu isim verilmiştir. Bu konuda akla en yakın görüş ise Urartuca Biane veya Viane'den çıkmış olduğudur. Çünkü Urartulular kendilerine Bianili demişler ve Urartuların hâkim devrinde Biane adı altında birçok şehir ve insan topluluğu Van şehrinde toplanmıştır (<https://islamansiklopedisi.org.tr/van#1>).

3.1.2 Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Hakkında

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 20 Temmuz 1982 tarih ve 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuştur. Ancak Türkiye'nin doğu bölgesinde bir üniversite kurulması girişimleri çok önceleri başlamıştır. Van'da bir üniversite

kurulması fikri çok eski olup Cumhuriyet öncesine kadar dayanmaktadır. Osmanlı Padişahı II. Abdulhamit'in "eski hastane adıyla bilinen Van'daki boş arsaya, bir medrese ve tekke inşası için Van Nakibüleşraf Vekili Taha Efendi'ye izin verildiğine dair emri" 3 Ekim 1905 yılında vermiş olduğu talimattan anlaşılmaktadır. Ayrıca "Van'da açılması istenilen darülfünunun (üniversite) inşa masraflarının Evkaf-ı Hümayun Hazinesi'nden karşılanması ve padişahın adıyla anılmasına dair Sadaret'ten Evkaf-ı Hümayun ve Dahiliye Nezareti'ne gönderilen 3 Temmuz 1913 sayılı yazı"da Van'da kurulması istenen üniversiteye ayrı bir önem verildiği de anlaşılmaktadır. Dönemin Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, 1927 yılında Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati Bey'i, incelemeler yapmak üzere Van'a göndermiş; Mustafa Necati Bey de Van'da üniversite kurulmasını gerekli görmüştür. 1928 yılında, Öğretmen Ferit Nur (Kuran) Bey Van'a gönderilmiş ve mevcut ortaokulu liseye dönüştürerek kurulması tasarlanan üniversitenin çekirdeğini oluşturması istenmiştir. Atatürk 1 Kasım 1937'de TBMM açış nutkunda, "Doğu bölgesi için Van Gölü sahillerinin en güzel bir yerinde ilkokulu ve nihayet üniversitesi ile modern bir kültür şehri oluşturmak yolunda şimdiden faaliyete geçilmelidir" demiş; bu maksatla, o dönemin Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan'ı, arazi tespiti için Van'a göndermiştir. 1938 yılı Kasım başında TBMM açılış nutkunda, Atatürk "İstanbul Üniversitesinin geliştirilmesi, Ankara Üniversitesinin tamamlanması ve Şark Üniversitesinin yapılan etütlerle tespit edilmiş olan esaslar dairesinde, Van Gölü civarında kurulması hızla ve önemle devam etmektedir" demiştir. 11 Haziran 1951 tarihinde, Millî Eğitim Bakanlığınca, aralarında Prof. Dr. Afet İnan'ın bulunduğu 15 kişilik bir heyet oluşturulmuş ve Doğu Üniversitesinin yerinin tespiti için esaslı incelemelerde bulunulmuştur. Bu amaçla, 1981 yılında oluşturulan bir heyet Ankara'ya gitmiş; Devlet Başkanı Sayın Kenan Evren tarafından kabul edilen dernek üyelerine, Van'da bir üniversite kurulacağı müjdesi verilmiştir. 6 Kasım 1981 tarihinde üniversitelerimize yeni bir düzen getiren 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun çıkarılmasından yaklaşık 8,5 ay sonra 20 Temmuz 1982 tarihinde, 41 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname çıkarılmıştır. Bu Kararname ile yeni üniversiteler açıldı. Bunların arasında Yüzüncü Yıl Üniversitesi de vardı. Van'da bir üniversite kurulmasını teminen çeşitli yerel girişimlerde olmuştur. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, hâlen 19 Fakülte, 5 Enstitü, 3

Yüksekokul, 10 Meslek Yüksekokulu, 1 Konservatuar, 49 adet Uygulama ve Araştırma Merkezi ve 1724 akademisyen ile Van Gölü kenarında kurulmuş, şehir merkezine 15 km mesafede olan bir eğitim kurumu olarak Merkez Zeve Kampüsü ile Gevaş, Özalp ve Erciş ilçelerinde eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Üniversitenin ismi 18.06.2017 tarih ve 7033 sayılı Kanun gereğince Van Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi olarak değiştirilmiş olup, 1 Temmuz 2017 tarih ve 30111 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. (<https://www.yyu.edu.tr/tarihce>)

3.1.3 Urmiye Şehri Hakkında

Urmiye, İran'ın kuzeybatısındaki Batı Azerbaycan Eyaleti'nin başkenti ve İran'ın metropollerinden biridir. 736.224 kişilik nüfusu ile 2016 yılının nüfus sayımına göre İran'ın en kalabalık onuncu şehri ve kuzeybatı İran'ın en kalabalık ikinci şehridir. Bu şehir, Urmiye Gölü'nün yanında 70 km uzunluğunda ve 30 km genişliğinde bir düzlüğe yayılmıştır. Urmiye şehri doğudan Urmiye Gölü, batıdan Türkiye, güneyden Mahabad, Naqadeh ve Oshnoyeh şehirleri ve kuzeyden Salmas şehri ile çevrilidir. Geçtiğimiz yüzyıllarda Osmanlı ve Rus işgalleri dâhil pek çok olay yaşamıştır. Kafkasya, Mezopotamya ve Küçük Asya arasındaki karayolu üzerinde elverişli konumu nedeniyle bu şehir, bir zamanlar bölgenin ticaret merkezlerinden biri olarak kabul ediliyordu. Urmiye, ilk modern hastane, ilk tıp eğitim merkezi, ilk modern okul, ilk yerel televizyon ağı, İran'ın ilk yerel dergisi, İran'ın voleybol başkenti, İran'ın en yoğun ikinci şehri olarak biliniyor. Dar al-Salam, Paris, İran, su şehri, dinler şehri, dinler ve etnik kökenler şehri Urmiye'nin unvanlarıdır. Pehlevi döneminde Urmiye, Rezaieh olarak yeniden adlandırıldı. Bu şehrin adı hakkında pek çok görüş var. Bazıları, Urmiye'de çok sayıda nehir ve su olduğu için ve Süryanicede "Mieh" veya "Miyah" su ve "Ur" şehir anlamına geldiğinden, bu yerin "Urmiye" olarak adlandırıldığına inanmaktadır. Asur dilinde "Ur" şehir anlamına gelir (Kudüs (uzlaşma şehri) adına var olan aynı kelime) ve Mih, su (her zaman Arapça su ile) veya Asur dilinde Urmiye "su şehri" anlamına gelir. Pehlevi döneminin başında Rıza Şah'ın bu şehre olan ilgisi nedeniyle bu şehrin adı Rezaieh olarak değiştirilmiş ve İslam Devrimi'nden sonra tekrar Urmiye olmuştur. Şehrin adının Urmiye, Orumia, Urmiye, Ormiya, Eram şeklinde de

söylenişleri vardır. Bu nedenle, yazılı şekli "Urmiye" olmasına rağmen, şu anki ifadesi şehir sakinleri tarafından "Urmiye" olarak söylenmektedir. Kubbe ve Urmiye Ulu Camii, İslam kültürünün en büyük armağanı olarak kabul edilir. Urmi adı Azeriler arasında popülerdir (Rais Nia, 1989).

3.1.4 Urmiye Üniversitesi Hakkında

Batı Azerbaycan vilayetinde yükseköğretim merkezi olarak Urmiye Üniversitesi ilk olarak 1965 yılında Hassan Sheibani başkanlığında baraj yolu üzerinde 15 hektarlık bir bahçe içinde kolej şeklinde kurulmuştur. O dönemde öğretim üyesi sayısı çok sınırlıydı ve her derste 20-30 öğrenci zirai bilimler alanında eğitime kabul edilip ön lisans derecesi ile mezun olurdu. Eğitim eğilimleri arasında temel bilimler, bitki bilimleri, hayvan bilimleri, ziraat mühendisliği ve kırsal eğitimi içeren beş eğitim grubunun kurulmasıyla desteklenen tarım, hayvancılık ve ev ekonomisi yer aldı. Fakültenin merkez kütüphanesi seçilen kitaplarla hızlı bir şekilde donatıldı ve yeni öğrenci sayısı bir yılda 150'ye ulaştı. Orta Doğu Vakfının Ziraat ve Hayvancılık Fakültesi ile iş birliğinin başlangıcında, Nazlu' da Urmiye'nin eteklerinde bulunan 400 hektarlık büyük bir çiftlik satın alındı. Nazlu Yerleşkesi, Sero-Türkiye sınır yoluna 11 km, şehir kampüsüne 19 km uzaklıkta yer alıyordu. Başlangıçta, öğrencilerin pratik eğitimi ve Orta Doğu Vakfından uzmanların gözetiminde sığır, koyun ve kümes hayvanlarını barındırmak için hayvancılık binaları inşa edildi. Unutulmamalıdır ki, Urmiye Ziraat Okulunun kurulmasından 87 yıl önce ve Tahran Üniversitesinin kurulmasından 56 yıl önce bir tıp fakültesi, 1878'de, yukarıda belirtilen 15 hektarlık bahçede bir İranlı-Amerikalı tarafından kurulmuştur. Urmiye'de doğan Dr. Joseph Kakran, New York'ta tıp okuduktan sonra doktora ile Urmiye'ye döndü. Beş yıllık dönem boyunca ve 27 yıllık faaliyet süresi boyunca, Urmiye Tıp Fakültesi toplam 26 İranlı hekimi eğitip mezun etti ve onları o günün derneğine teslim etti. Mevcut kanıtlara göre, o tarihten önce Urmiye'de sadece üç hekim vardı. Mozaffar Addin Şah Qajar'ın Dr. Kakran ile bizzat imzaladığı ve mezunlara bağışladığı 1898 yılında iki dilli mezuniyet belgesinin örneklerinden biri şu anda bu üniversitede mevcut olup 1965 yılında Urmiye Ziraat Kolejinin kuruluşu tam olarak altmış yaşındadır. Kakran'ın ölümüyle Urmiye Tıp Fakültesi kapatıldı. Urmiye Ziraat ve Hayvancılık Fakültesi kurulduktan sonra, Üniversitenin nicel ve

nitel gelişimi için 1977 yılında Veteriner Hekimliği ve Fen Fakülteleri açılmış ve bu da Urmiye Üniversitesi'nin kurulmasına yol açmıştır. Daha sonra, Nazlou Kampüsü'nün gelişimi için kapsamlı faaliyetler yürütüldü ve bunlar, sırasıyla Nazlou Kampüsü'ne ve yukarıda belirtilen kolejlerin üçüne de aşamalı olarak aktarıldı. 1980 yılında Urmiye Üniversitesi'nde Tıp Fakültesinin kurulduğunu ve 1985 yılına kadar faaliyetlerine devam ettiğini, ardından bakanlıkta yapılan değişiklikler sonucunda Urmiye Üniversitesi'nden ayrıldığını açıklamak gerekir. Bundan sonra 1988'de Edebiyat ve Beşerî Bilimler Fakültesinin ve 1991'de Mühendislik Fakültesinin açılmasıyla Urmiye Üniversitesi daha da gelişti. Üniversite; dil eğitim merkezi, yarı zamanlı merkez, büyüme merkezi, 25.000'den fazla öğrencisi (gündüz, gece ve yarı zamanlı), 933 öğretim üyesi ve içinde barındırdığı doğa tarihi müzesi ile araştırma faaliyetlerine devam etmektedir (<http://www.Urmiye.ac.ir/Urmiye-university-history>).

3.2 Araştırmanın Konusu

Yaşam kalitesi konusu, son yıllarda birçok araştırmacı tarafından ele alınmıştır. Yaşam kalitesi göstergelerinin incelenmesi, göstergelere göre bunların yıllık olarak ölçümü ve yayınlanması, ülkelerin sıralamalarının yapılması, yaşam kalitesi konusunun boyutlarını ve önemini ortaya koymaktadır. Yaşam kalitesi, farklı toplumlardaki yaşam koşullarının incelenmesinde kabul edilen en tematik teorik çerçevelerden biridir. İstatistiklere göre, dünya nüfusunun yaklaşık yarısı şehirlerde yaşıyor ve artan kolaylıklar (refah seviyesinin artması) nedeniyle önümüzdeki yıllarda bu oranın artması beklenmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün göstergeleri; fiziksel sağlık, psikolojik durum, bağımlılık düzeyleri, sosyal ilişkiler, kişisel inançlar ve bu konuların rahat bir çevrenin özellikleriyle ilişkisi ile ilgili çok çeşitli kavramları içermektedir (WHO, 1999). Yaşam kalitesi kavramının tanımlanması çok kolay değildir. Dolayısıyla insan hayatının bir yönünü inceleyerek yaşam kalitesi veya doyum (memnuniyet) kavramına ulaşmak mümkün değildir. Çünkü yaşam kalitesi, bireylerin ekonomik ve sosyal geçmişine ve yaşam deneyimlerine bağlıdır (Bond & Corner, 2004).

Günümüzde yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde kalkınmanın ortak hedefi yaşam kalitesini yükseltmektir. İnsan yaşamının geleceği, insan yaşamının kalitesini

etkileyen faktörlerin daha iyi anlaşılmasına dayanacaktır. Bilim adamları ve araştırmacılar her zaman yaşam kalitesini etkileyen faktörleri ortaya koymaya çalışmışlardır. Çünkü farklı insan dünyalarındaki yaşam kalitesini etkileyen faktörlerin tespit edilememesi, sadece beklenmedik ve talihsiz sonuçlara yol açmakla kalmaz, aynı zamanda insanlar ve toplum arasındaki yaşam-doyum seviyesini de azaltır, zamanla üretken ve yetenekli insan gücünde kaybolmasına neden olur (Danesh, Rashnighi, & Zahedi Mazandarani, 2014).

Yaşam kalitesi, maddi boyutların yanı sıra maddi olmayan boyutları da içeren bir yapıdır. Bu faktörlerden bazıları, güvenlik duygusu, yaşanılan çevrede huzur ve rahatlık, işe gidip gelme, eğlence ve diğer birçok şeyle ilgilidir ki sosyal güvenlik hissi olarak adlandırılır (Akhavan kazemi, 2007).

Son yıllarda giderek artan bir şekilde toplumsal kalkınma ve iyileştirme hedeflerine ulaşmak için kalkınma programları, yaşam kalitesine ilişkin insani ve sosyolojik bakış açıları, kalkınma literatürü ve sosyal hizmetler programı, ekonomik kalkınma ve çevre yönetimi alanlarındaki politikalar şeklinde önceliklendirilmiştir. Genellikle bireylerin ve toplulukların yaşam kalitesini ve toplulukların yaşam kalitesini etkileyen faktörleri sürdürmeye ve geliştirmeye odaklanılmıştır (Ghaffari & Omid, 2009).

Toplumun tüm kesimlerinin yaşam kalitesini incelemek önemlidir. Bu hususta üniversite öğretim üyelerinin yaşam tarzı, yaşam biçimi ve kalitesinin (özellikle ruhsal, güvenlik ve toplum sağlığının sağlanmasında) ailelerinin ruh sağlığını geliştirmek, genç kuşağın bilimsel açıdan gelişmesine öncülük etmek gibi noktalarda yüksek bir toplumsal etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmada, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Urmiye ve Van Yüzüncü Yıl Üniversiteleri'ndeki öğretim üyelerinin yaşam kaliteleri analiz edilmektedir.

3.3 Araştırmanın Önemi ve Gerekliliği

Son yıllarda yaşam kalitesi ve değerlendirilmesi konusuna ilgi artmaktadır. Bu ilgi, kent yönetimine eklenen kaynak ve öğelerden dolaydır. Bu ilgi alanları arasında insani gelişmeye ilgi duyanlardan bahsedebiliriz. Söz gelimi Birleşmiş Milletler İnsan Gelişme Endeksi, Sosyal Kalkınma Konseyi gibi sosyal gelişime ilgi duyanlar, sürdürülebilir kalkınmayla ilgilenenlerin yanı sıra sağlıklı topluluklarla

ilgilenenler bu kategoriye oluşturmaktadır. Farklı sektörlerden birçok kişi ve kuruluş bunu göz önünde bulundurmaya, ölçmeye çalışmaktadırlar (Mostafa, 2012).

Yaşam kalitesi genellikle hem zihinsel hem de nesnel boyutlarla ölçülür. Zihinsel boyut, bir kişinin yaşam kalitesini ve çevresindekileri algılamasına dikkat eder ve daha çok nitel ve göreceli bir kavramdır. Ancak nesnel göstergeler; gözlemlenebilir, ölçülebilir ve çok az anlamı olan göstergelerdir. Yaşam kalitesi çalışmaları; sorunlu alanları, insanların memnuniyetsizliğinin nedenlerini, vatandaşların yaşamdaki önceliklerini, demografik sosyal faktörlerin yaşam kalitesine etkisini ve yaşam alanındaki kalite politika ve stratejilerinin performansını izleme ve değerlendirmeyi belirleyebilmektedir (Khademolhoseiny, Mansourian, & Sattari, 2010).

Tüm durumlarda ve tanımlarda, yaşam kalitesi ve sosyal grupların sosyal refahı iki açıdan incelenebilir: Birincisi dışarıdan, ikincisi içeriden. İç gözlem, araştırmacının incelenen olgunun içsel fenomenini incelemeye çalıştığı nitel bir çalışmadır ve bu kendi içinde büyük ölçüde çalışılan konuların veya durumlarını incelemekle ilgilenenlerin yorumlanmasına bağlıdır. Diğer bir deyişle, Emik'in araştırma yaklaşımı yerli halkların nasıl düşündükleri ile ilgilidir (Kottak, 2005). Bu tür bir çalışma, etik bir yaklaşımın ya da dışsal bir görüşün tam tersidir ki araştırmacının, insanların yaşamları ve durumları hakkındaki algılarına ve yorumlarına özel bir dikkat göstermeden, incelenen konunun durumunu belirleyici bir faktör olarak görmektedir. Eğer böyle bir görüşün, konunun bir tür yorumlayıcı görüşü olduğunu düşünürsek bu yaklaşımın bir tür pratik yönelime sahip olduğunu söyleyebiliriz; bu da şu demek oluyor ki sıradan insanların hayatlarında pratik şeyleri nasıl yönettikleri veya başardıkları ile ilgilidir (Naumann & Byrne, 2004).

Yaşam kalitesine ilişkin çalışma yapılmasına şu gerekçelerden dolayı ihtiyaç duyulmuştur:

- Gelişme kavramı son yıllarda, genellikle ekonomik konulara atıfta bulunmak için kullanılırken kalkınmanın insanî ve sosyal kavramları da içermesi gerektiği kabul edilmelidir.
- Çevrede meydana gelen herhangi bir değişiklik ve gelişmenin sürdürülebilirlik için sosyal kalkınma ile uyumlu olması ve yaşam kalitesini iyileştirmesi gerektirdiği kabul edilmelidir.

- Şehirlerde yaşam kalitesiyle ilgili endişeler, şehirlerdeki yeterlilik ve yaşam kalitesini ölçmeyi ve karşılaştırmayı amaçlayan raporlara yansımaktadır.

Yaşam beklentisi tek başına önemli değil, yaşam kalitesi de önemsenmelidir. Sağlık sektöründe bu, birçok iyileşme göstergesine (kesintisiz yaşam beklentisi endeksi veya yaşam yılları ayarlama endeksi gibi) yol açabilir ki uzun ömür ve yaşam kalitesini birleştirmeye çalışmaktadır (Thoreau, 2000). Ayrıca yaşam kalitesi çalışmaları sorunlu alanların, insanların memnuniyetsizliğinin nedenlerinin, vatandaşların hayattaki önceliklerinin tespit edilmesini de sağlamaktadır. Demografik sosyal faktörlerin yaşam kalitesine etkisini ortaya koyabilmek yaşam kalitesi alanında politika ve stratejilere yol gösterici olabilir. Bu bağlamda, yaşam kalitesi araştırmalarına yerel toplum katılımı, uzun vadeli politika ve hedeflerin belirlenmesi için önemli bir destek olarak değerlendirilir (Santos & Martins, 2007).

Diğer sosyal ve beşerî fenomenler gibi yaşam kalitesi konusu da çeşitli faktör ve değişkenlerden etkilenir. Söylenenlerden yola çıkarak Urmiye ve Van Yüzüncü Yıl Üniversiteleri'nin öğretim üyelerinin yaşam kalitesi üzerine bir çalışma yapılması gerektiği açıktır. Batı Azerbaycan ve Van illerindeki üniversite topluluğunun küçük bir parçası olarak akademik personellerinin demografik bileşenleri ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin araştırılması önem arz etmektedir. Bu çalışmanın sonuçlarının, örgütsel yöneticilerin bu çalışanların yaşam kalitesinin boyutlarını daha iyi anlamalarına dolayısıyla insan kaynaklarını yönetirken bilim ve toplum bilgisinin üretiminde önemli bir role sahip olan öğretim üyelerinin yaşam kalitesini iyileştirmek amacı ile karar vermeleri konusunda yardımcı olacağı umulmaktadır. Ayrıca bu çalışmanın hem İran hem de Türkiye'de yapılmış olması dolayısıyla iki ülkede yaşam kalitesi algılamalarına ilişkin çalışmalara katkı sunacağı da öngörülmektedir.

3.4 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı yaşam kalitesi algılamalarının değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Urmiye Üniversitesinde görev yapan akademik personellerin yaşam kalitesi algılamaları karşılaştırılmaktadır. Bu bağlamda yaşam kalitesinin fiziksel sağlık, ruh

sağlığı, sosyal ilişkiler, evre sağlığı, genel sağlık boyutlarının katılımcı akademik personelin demografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, medeni durum, nvan) göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilmektedir.

3.5 Araştırma Metodolojisi

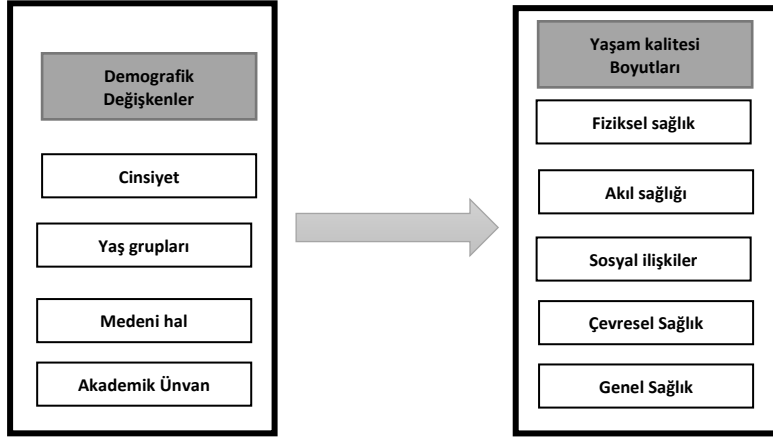
Bu bölümde araştırmanın türü ve yöntemi, istatistiksel popülasyonu, değişkenlerin tanımı ve yöntemi, örneklem boyutu ve örnekleme yöntemi, veri toplama yöntem ve araçları, araçların geçerliliği ve güvenilirliği ve veri analizi yöntemi incelenmektedir.

3.5.1 Araştırma Modeli ve Hipotezler

Araştırmanın teorik çerçevesini formüle etmek için felsefe, psikoloji, biyoloji, tıp, sosyoloji vb. farklı yaklaşım ve kuramları inceledikten sonra, yaşam kalitesi kategorisinin çok boyutlu bir kavram olduğunu düşünerek her insanın çevresi ile sürekli etkileşim içinde olan biyolojik, sosyal ve psikolojik bir doğası olduğu söylenbilir. Yaşam kalitesi, bir kişinin evre ile etkileşiminin karmaşıklığından kaynaklanır. Yaşam kalitesinin boyutları, insanların yetenekleri veya yetersizlikleri ile birlikte herkes için aynıdır. Yaşam kalitesinin temel boyutları herkes için aynı olmakla birlikte farklı kişilerde yaşam kalitesi değişen derecelerde değişiklik göstermektedir (Auh, 2005)

Bu nedenle, araştırmanın teorik erevesi kombine bir şekilde formüle edilmiştir. Teorik çerçevenin ana odağı olan sosyolojik teoriler, Parsons (1960)' ın sosyal eylem teorisine vurgu yapılarak oluşturulmuştur.

nemli olan nokta, araştırma konusunu ve bağımlı değişkeni açıklamak için gerekli ve istenen değişkenlerin seçici olarak psikolojik, sosyal, biyolojik, tıbbi ve özellikle sosyolojik teorilerden çıkarılmasıdır. Bu durum, şekil 1'de entegre bir teorik ereve şeklinde hazırlanmış, ayarlanmış ve derlenmiştir.

Şekil 3.1. Analitik Araştırma Modeli

Hipotezler

H1: İki üniversitenin öğretim üyelerinin yaşam kalitesi algılamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H1_a: İki üniversitenin öğretim üyeleri arasında fiziksel sağlık kalitesi farklılık göstermektedir

H1_b: İki üniversitenin öğretim üyeleri arasında akıl sağlığı kalitesi farklılık göstermektedir

H1_c: İki üniversitenin öğretim üyeleri arasında sosyal ilişkiler kalitesi farklılık göstermektedir

H1_d: İki üniversitenin öğretim üyeleri arasında çevresel sağlık kalitesi farklılık göstermektedir

H1_a: İki üniversitenin öğretim üyeleri arasında genel sağlık kalitesi farklılık göstermektedir

H2: İki üniversitenin öğretim üyelerinin yaşam kalitesi, demografik özellikler (cinsiyet, yaş, medeni durum, akademik ünvan) açısından farklılık göstermektedir.

H2_a: İki üniversitenin öğretim üyelerinin yaşam kalitesi cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H2_b: İki üniversitenin öğretim üyelerinin yaşam kalitesi yaşa göre farklılık göstermektedir.

H2_c: İki üniversitenin öğretim üyelerinin yaşam kalitesi medeni duruma göre farklılık göstermektedir.

H2_a: İki üniversitenin öğretim üyelerinin yaşam kalitesi akademik ünvana göre farklılık göstermektedir.

3.5.2 Araştırma Ölçeği

Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği (WHOQOL-BREF), fiziksel, ruh sağlığı, sosyal ilişkiler, çevresel durum ve genel sağlık kalitesi boyutlarını ölçmekte ve 26 sorudan oluşmaktadır. Her soru için Likert ölçeğine göre 1 ile 5 arasında bir sayı bulunmaktadır.

3.5.3 Araştırmanın Ana Kütlesi ve Örnekleme

Bu araştırmanın ana kütlesi Urmiye ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitelerinin öğretim üyelerinin toplamıdır. Ana kütlenin hepsine ulaşmak zaman ve maliyet açısından mümkün olamayacağı için örneklem yapma yoluna gidilmiştir. Bu bağlamda uygun tahsisli, tabakalı rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. İlk olarak, örnek boyutu Cochran yöntemine göre hesaplanmıştır. Daha sonra konu sayısına göre iki üniversite kategorisinde (Urmiye ve Van Yüzüncü Yıl) örnekler rastgele seçilmiştir.

William Cochran yöntemi ile minimum istatistiksel örneklem büyüklüğünün belirlenmesi aşağıdaki formül ile kullanılmıştır (Krejcie & Morgan, 1970):

$$n = \frac{z^2 \frac{pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{z^2 pq}{d^2} - 1 \right)} = 335$$

$$p = \frac{1}{2} \quad q = \frac{1}{2} \quad z = 1.96 \quad d = 0.05 \quad \alpha = 0.05 \quad N$$
$$= 1631 + 933 = 2564$$

Bu yöntemde:

P = Toplumdaki özellik dağılımının yüzdesi, yani incelenen özelliğe sahip kişilerin oranı.

q = Çalışılan sıfattan yoksun olan kişilerin yüzdesi.

İstatistik t ve z = t veya z istatistiklerinin hata düzeyinde dağılımının %5, değeri ise 1,96'dır.

d = Örnekleme doğruluğu, ki bu araştırmada $d = 0.05$ (maksimum doğruluk) kabul edilmektedir.

Tablo 3.1. İki Üniversiteye İlişkin Anakütle ve Ulaşılan Örneklem Sayıları

	<i>Anakütle (N)</i>	<i>Örneklem Sayısı(n)</i>
<i>Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi</i>	<i>1631</i>	<i>213</i>
<i>Ürmiye Üniversitesi</i>	<i>933</i>	<i>122</i>
<i>Toplam</i>	<i>2564</i>	<i>335</i>

3.5.4 Verilerin Analizi

Verilerin analizi, IBM SPSS Statistics 24 (Statistical Package for the Social Sciences) istatistik programında yapılmış ve yorumlanmıştır. Gözlemleri analiz etmek için tanımlayıcı ve analitik istatistiksel yöntemlere dayalı istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Tanımlayıcı yöntemlere dayalı istatistiksel raporlar sağlamak için ve gözlemleri analiz etmek için normal veri dağılımının sonucuna göre parametrik istatistikler (T testi, varyans analizi ve çok değişkenli analiz) ve parametrik olmayan istatistik yöntemleri (Mann-Whitney ve Kruskal-Wallis testleri vb.) kullanılmıştır.

3.5.5 Anketin Geçerliliği ve Güvenilirliği

Bu anketin geçerliliği ve güvenilirliği İran ve Türkiye'de iki çalışmada incelenmiştir.

Tahran'da 1135 kişi üzerinde yapılan bir araştırmada, katılımcılar kronik olan ve olmayan hastalıkları açısından iki gruba ayrılmıştır. Alt ölçek olarak aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Fiziksel sağlık 0.77, ruh sağlığı 0.77, sosyal ilişkiler 0.75 ve çevre sağlığı 0.84 düzeyinde güvenilirlik değeri sonucu elde edilmiştir. Cronbach' alfa değerleri aşağıdaki tablo içinde gösterilmektedir (Nejat, Montazeri, Holakouee Naini, Kazem, & Majdzadeh, 2006).

Tablo 3.2. Yaşam Kalitesi Anketinin Geçerlilik ve Güvenilirliğinin Değerlendirilmesi

<i>Alt Ölçek</i>	<i>Sağlıklı Grup, Sayı = 700</i>	<i>Hasta Grubu, Sayı = 367</i>
<i>Fiziksel Sağlık</i>	0.70	0.72
<i>Ruh Sağlığı</i>	0.73	0.70
<i>Sosyal İlişkiler</i>	0.55	0.52
<i>Çevre Sağlığı</i>	0.84	0.72

Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeğinin (WHOQOL-BREF) Türkçe versiyonu Manisa ilinin kentsel, banliyö ve kırsal kesimlerinde yaşayan 527 yaşlı (> 65 yaş) yetişkine uygulanmıştır. Bu araştırmada, güvenilirlik katsayısı değerleri 0,68-0,88 aralığında gerçekleşmiş olup madde toplam korelasyon değerleri de tatmin edici düzeyde gerçekleşmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliğinin bir ölçüsü olarak, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda her bir alan için 0,936-0,999 aralığında bulunmuştur (Eser, Saatli, Eser, Baydur, & Fidaner, 2010).

3.5.6 Araştırma Değişkenleri

3.5.6.1 Bağımlı Değişkenler (Yaşam Kalitesi Değişkenleri)

Dünya Sağlık Örgütü, yaşam kalitesini sosyal, psikolojik ve fiziksel bir refah olarak görmekte ve bunu şu şekilde tanımlamaktadır: “Yaşam kalitesi, bir kişinin yaşadığı kültürel ve değer sistemleri çerçevesinde kendi yaşam durumuna ilişkin algısıdır. Hedefleri, kriterleri ve endişeleriyle ilgilidir ve karmaşık bir şekilde, fiziksel sağlığından, zihinsel durumundan, bağımsızlığının derecesinden ve çevresinin önemli yönleriyle olan ilişkilerinden etkilenir” (WHOQOL-BREF, 1996).

Fiziksel Sağlık: Bedenin iyi olma halidir. İyi bir fiziksel sağlığa sahip bireyin vücudu sağlam ve hastalıksızdır. Fiziksel sağlık yerinde olduğunda birey, çeşitli aktivitelere katılabilir, refahı artar ve kendini bedensel olarak daha çok geliştirebilir.

Çevre Sağlığı: Fiziksel, kimyasal, biyolojik ve sosyal faktörlerin sağlığıdır ki canlı organizmalar ve insan faaliyetleri üzerinde doğrudan veya dolaylı bir etkiye sahip olabilmektedirler.

Sosyal İlişkiler: Bir grubun üyeleri tarafından aynı değerlerin mükemmel derecede kabulüdür. Diğer bir ifadeyle sosyal hayatta bireylerin etkileşim içinde oldukları bireylerle anlaşma ve arkadaşlık durumunun pekişmesidir.

Akıl Sağlığı: Toplumla dengeli ve uyumlu bir dizi davranış, gerçeği tanımak, kabul etmek ve onlara uyum sağlamak, ihtiyaçlarınızı dengeli bir şekilde karşılamak ve doğuştan gelen yeteneklerin gelişmesi durumudur.

3.5.6.2 Bağımsız Değişkenler

Yaş: Bir kişinin doğumdan günümüze kadar geçirmiş olduğu yıl sayısıdır. Ölçüm seviyesi mesafeli olduğu için mesafe algılamının çoğu istatistiği ve korelasyon katsayısını kullanmak kolaylıkla mümkündür.

Medeni hal: Yaşam kalitesini etkileyen bir diğer faktör de medeni durumdur. Medeni durum bireylerin sosyal hayat içerisinde evli olma, bekar olma, dul olma, boşanmış olma gibi durumlarını ifade eder

Cinsiyet: bireyin doğuştan sahip olduğu erillik ya da dişilik durumunu ifade etmektedir. Bireylerin kadın veya erkek olma durumları da yaşama kalitesi algılamalarını etkileyen bir başka değişken olarak ifade edilebilir.

Akademik ünvan: Bireyin belli eğitimlerden ve sınavlardan başarıyla geçerek elde ettiği ve taşıdığı, genellikle kısa hali isminin önünde yer alan bir sıfattır. Üniversitelerde araştırma görevlisi, öğretim görevlisi, doktor öğretim üyesi, doçent doktor ve profesör doktor şeklinde ifade edilen çeşitli akademik ünvanlar bulunmaktadır.

3.6. Araştırma Bulguları

3.6.1 Demografik Bulgular

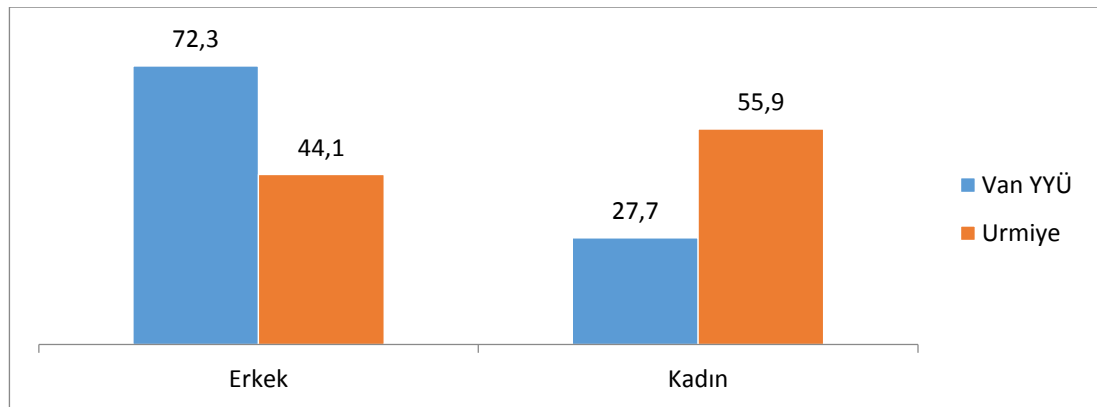
Araştırmada kullanılan ankette katılımcılara, çalıştıkları kurum, cinsiyet, medeni durum, ünvan gibi sorular sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevapların dağılımları frekans analizi yardımıyla tablo haline getirilerek, aşağıda sırasıyla verilmiştir.

Tablo 3.3. Katılımcıların üniversitelere göre cinsiyet frekans dağılımı tablosu

<i>Cinsiyet</i>	<i>Dağılım (%)</i>	<i>Üniversite</i>		<i>Toplam</i>
		<i>Van</i>	<i>Urmiye</i>	
<i>Erkek</i>	<i>N</i>	154	56	210
	<i>Cinsiyet içinde (%)</i>	73.3	26.7	100.0
	<i>Üniversite içinde (%)</i>	72.3	44.1	61.8
	<i>Toplamın (%)</i>	45.3	16.5	61.8
<i>Kadın</i>	<i>N</i>	59	71	130
	<i>Cinsiyet içinde (%)</i>	45.4	54.6	100.0
	<i>Üniversite içinde (%)</i>	27.7	55.9	38.2
	<i>Toplamın (%)</i>	17.4	20.9	38.2
<i>Toplam</i>	<i>N</i>	213	127	340
	<i>Cinsiyet içinde (%)</i>	62.6	37.4	100.0
	<i>Üniversite içinde (%)</i>	100.0	100.0	100.0
	<i>Toplamın (%)</i>	62.6	37.4	100.0

Tablo 3.3 da toplam istatistiksel örneklemden 210' unun erkek ve 130'unun kadın olduğunu, dolayısıyla erkeklerin %73'ünün (154) Yüzüncü Yıl Üniversitesine ve %26.7'sinin (56) Urmiye Üniversitesine ait olduğunu göstermektedir. Toplam kadın katılımcıların %45,4 (59) Yüzüncü Yıl Üniversitesine ve %54,6'sı (71) Urmiye Üniversitesine aittir.

Diğer bir deyişle, Yüzüncü Yıl Üniversitesinin toplam yanıtlayıcılarının %72'si erkek ve %27,7'si kadın, benzer şekilde Urmiye Üniversitesinin yanıtlayıcılarının %44,1'i erkek ve %55,9'u kadın olmaktadır. Bu dağılım aşağıda grafik yardımıyla da gösterilmektedir.

Grafik 3.1. Katılımcıların üniversitelere göre cinsiyet dağılımı grafiği(%)

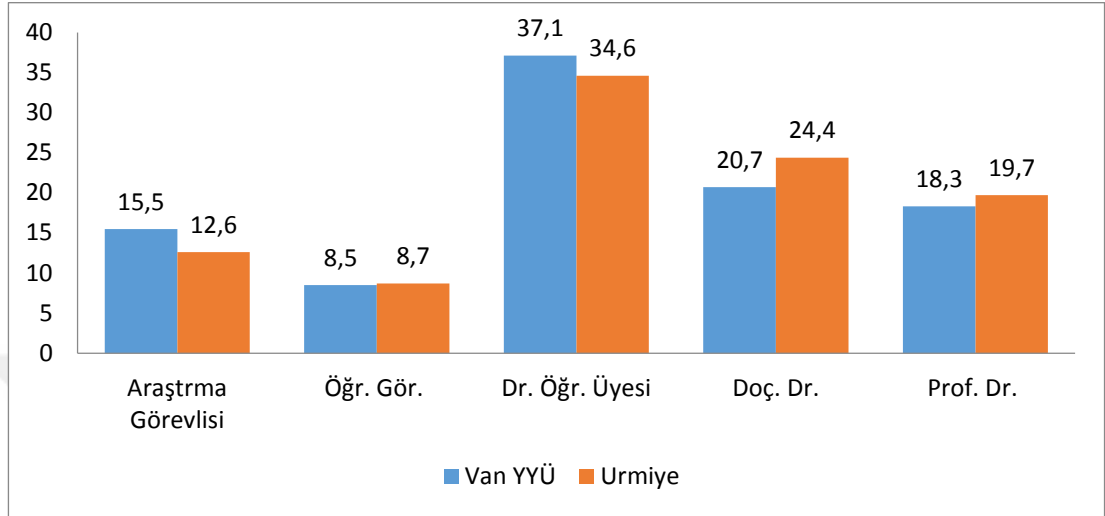
Tablo 3.4. Üniversiteye Göre Yanıtlayanların Akademik Sıralamalarının Sıklık Dağılımı Tablosu

<i>Unvan</i>	<i>Dağılım (%)</i>	<i>Üniversite</i>		<i>Toplam</i>
		<i>Van</i>	<i>Urmiye</i>	
<i>Araştırma Görevlisi</i>	<i>N</i>	33	16	49
	<i>Unvan içinde (%)</i>	67.3	32.7	100.0
	<i>Üniversite içinde (%)</i>	15.5	12.6	14.4
	<i>Toplamın (%)</i>	9.7	4.7	14.4
<i>Öğretim Görevlisi</i>	<i>N</i>	18	11	29
	<i>Unvan içinde (%)</i>	62.1	37.9	100.0
	<i>Üniversite içinde (%)</i>	8.5	8.7	8.5
	<i>Toplamın (%)</i>	5.3	3.2	8.5
<i>Dr. Öğr. Üyesi</i>	<i>N</i>	79	44	123
	<i>Unvan içinde (%)</i>	64.2	35.8	100.0
	<i>Üniversite içinde (%)</i>	37.1	34.6	36.2
	<i>Toplamın (%)</i>	23.2	12.9	36.2
<i>Doçent Doktor</i>	<i>N</i>	44	31	75
	<i>Unvan içinde (%)</i>	58.7	41.3	100.0
	<i>Üniversite içinde (%)</i>	20.7	24.4	22.1
	<i>Toplamın (%)</i>	12.9	9.1	22.1
<i>Profesör Doktor</i>	<i>N</i>	39	25	64
	<i>Unvan içinde (%)</i>	60.9	39.1	100.0
	<i>Üniversite içinde (%)</i>	18.3	19.7	18.8
	<i>Toplamın (%)</i>	11.5	7.4	18.8
<i>Toplam</i>	<i>N</i>	213	127	340
	<i>Unvan içinde (%)</i>	62.6	37.4	100.0
	<i>Üniversite içinde (%)</i>	100.0	100.0	100.0
	<i>Toplamın (%)</i>	62.6	37.4	100.0

Araştırma gruplarının bilimsel sıralamasının incelenmesi, bu çalışmaya katılanların toplamda %14,4'ünün (49) araştırma görevlisi rütbesine sahip olduğunu ve bunların %4,7'sinin Urmiye Üniversitesine ve %9,7'sinin Van Yüzüncü Yıl Üniversitesine ait olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, sınava girenlerin toplamda %36,2'si (123) yardımcı doçent akademik rütbesine sahip olup bunların %12,9'u Urmiye Üniversitesinde ve %23,2'si Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde çalışmaktadır. Buna karşılık, doçentlik ve profesörlük akademik sıralaması sırasıyla Urmiye Üniversitesi %9,1'i ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi %12,9'u olan doçentlik derecesi ile toplam %22,1'ine (75) sahiptir.

Ayrıca toplam istatistiksel örneklemin %7,4'ü Urmiye Üniversitesine ve %11,5'i Van Yüzüncü Yıl Üniversitesine ait olmak üzere toplam istatistiksel örneklemin %18,8'i (64) profesör mertebesine sahiptir.

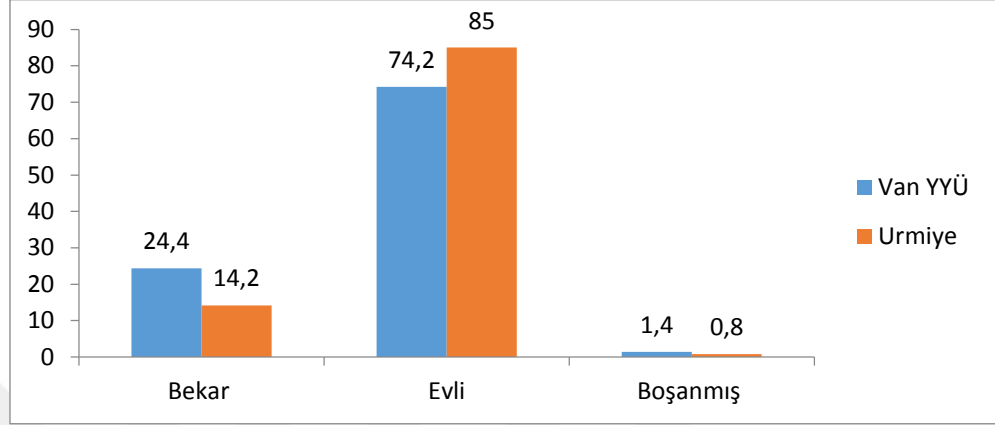

Grafik 3.2. Üniversiteye göre yanıtlayanların akademik sıralamalarının sıklık dağılımı grafiği

Tablo 3.5. Katılımcıların medeni durumlarının üniversiteye göre frekans dağılım tablosu

<i>Medeni Durum</i>	<i>Dağılım (%)</i>	<i>Üniversite</i>		<i>Toplam</i>
		<i>Van</i>	<i>Urmiye</i>	
<i>Bekâr</i>	<i>N</i>	52	18	70
	<i>Medeni durum içinde (%)</i>	74.3	25.7	100.0
	<i>Üniversite içinde (%)</i>	24.4	14.2	20.6
	<i>Toplamın (%)</i>	15.3	5.3	20.6
<i>Evli</i>	<i>N</i>	158	108	266
	<i>Medeni durum içinde (%)</i>	59.4	40.6	100.0
	<i>Üniversite içinde (%)</i>	74.2	85.0	78.2
	<i>Toplamın (%)</i>	46.5	31.8	78.2
<i>Boşanmış</i>	<i>N</i>	3	1	4
	<i>Medeni durum içinde (%)</i>	75.0	25.0	100.0
	<i>Üniversite içinde (%)</i>	1.4	0.8	1.2
	<i>Toplamın (%)</i>	0.9	0.3	1.2
<i>Toplam</i>	<i>N</i>	213	127	340
	<i>Medeni durum içinde (%)</i>	62.6	37.4	100.0
	<i>Üniversite içinde (%)</i>	100.0	100.0	100.0
	<i>Toplamın (%)</i>	62.6	37.4	100.0

Yukarıdaki veriler, toplam istatistiksel örneklemin %20.6'sının (70) Bekâr, %78.2'sinin (266) evli ve %1.2'sinin Boşanmış olduğunu göstermektedir. Ayrıca evlilerin %59.4'ü (158) Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'ne ve %40.6'sı (108) Urmiye Üniversitesi'ne aittir.

Grafik 3.3. Katılımcıların medeni durumlarının üniversiteye göre frekans dağılım grafiği (%)

Tablo 3.6. Üniversiteye göre katılımcıların sağlık durumlarının çoklu dağılım tablosu

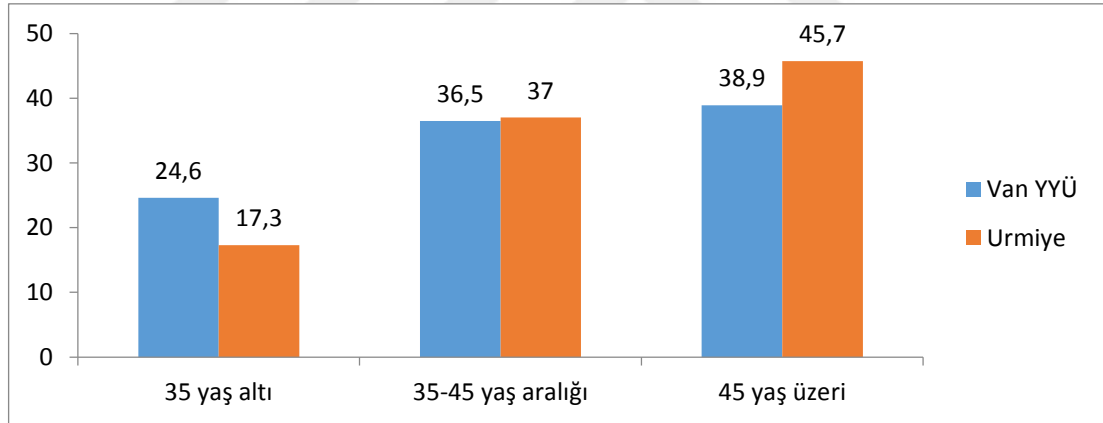
<i>Şuanda kronik bir hastalığınız var mı?</i>	<i>Dağılım (%)</i>	<i>Üniversite</i>		<i>Toplam</i>
		<i>Van</i>	<i>Urmiye</i>	
<i>Evet</i>	<i>N</i>	42	22	64
	<i>Kronik hastalık durumu içinde (%)</i>	65.6	34.4	100.0
	<i>Üniversite içinde (%)</i>	19.8	17.6	19.0
	<i>Toplamın (%)</i>	12.5	6.5	19.0
<i>Hayır</i>	<i>N</i>	170	103	273
	<i>Kronik hastalık durumu içinde (%)</i>	62.3	37.7	100.0
	<i>Üniversite içinde (%)</i>	80.2	82.4	81.0
	<i>Toplamın (%)</i>	50.4	30.6	81.0
<i>Toplam</i>	<i>N</i>	212	125	337
	<i>Kronik hastalık durumu içinde (%)</i>	62.9	37.1	100.0
	<i>Üniversite içinde (%)</i>	100.0	100.0	100.0
	<i>Toplamın (%)</i>	62.9	37.1	100.0

Deneklerin mevcut sağlık durumları incelendiğinde, toplam istatistiksel örnekleme %19'unun (64) belirli bir hastalığa sahip olduğu ve bunun %12.5'inin Van Yüzüncü Yıl Üniversitesine ve %6.5'inin Urmiye Üniversitesine ait olduğu görülmektedir. %81'inin herhangi bir hastalığı yoktur.

Tablo 3.7. Katılımcıların Yaşlarının Üniversitelere Göre Dağılımları

	<i>Üniversite</i>	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss</i>	<i>Min.</i>	<i>Max</i>
<i>Yaş</i>	<i>Van YYÜ</i>	211	44.57	9.47	25	67
	<i>Urmiye</i>	127	43.27	9.71	25	69

Ankete katılanların yaş durumlarının incelenmesinde, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde yaş ortalamasının 44.57 ve minimum yaşın 25, maksimum yaşın 67 olduğunu görülmektedir. Benzer şekilde, Urmiye Üniversitesindeki öğretim üyelerinin yaş ortalaması 43.27 en az 25, en fazla 69 yaşında olduklarını görülmektedir.

Grafik 3.4. Katılanların yaşlarının üniversiteye göre frekans dağılımı grafiği

3.6.2 Katılımcıların Yaşam Kalitesi Algılamalarına İlişkin Bulgular

Van Yüzüncü Yıl ve Urmiye Üniversiteleri'nden katılımcı akademisyenlerin yaşam kalitesi algılamalarına ilişkin olarak hazırlanan anket sorularına verdikleri cevaplar aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 3.8. "Yaşam Kalitenizi Nasıl Buluyorsunuz?" Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Çok kötü</i>	1	,5	19	15,0
<i>Kötü</i>	9	4,2	21	16,5
<i>Ne iyi ne kötü</i>	63	29,6	55	43,3
<i>İyi</i>	123	57,7	24	18,9
<i>Çok iyi</i>	17	8,0	8	6,3
<i>Toplam</i>	213	100	127	100,0

Tablo 3.8' incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nden katılımcıların %60'a yakını yaşam kalitesini iyi bulurken bu oran Urmiye Üniversitesi katılımcıları açısından %18,9'dur.

Tablo 3.9. "Sağlık Durumunuzdan Ne Kadar Hoşnutsunuz?" Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Fikrim yok</i>			7	5,5
<i>Hoşnut değilim</i>	15	7,0	8	6,3
<i>Ne iyi ne kötü</i>	43	20,2	45	35,4
<i>Hoşnutum</i>	129	60,6	49	38,6
<i>Çok hoşnutum</i>	26	12,2	18	14,2
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.9' incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nden katılımcıların %72,8'i sağlık durumlarından hoşnut olduklarını ifade ederken Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise %52,8'i sağlık durumlarından hoşnut olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 3.10. "Ağrılarınızın Yapmanız Gerekenleri Ne Kadar Engellediğini Düşünüyorsunuz?" Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç</i>	78	36,6	5	3,9
<i>Çok az</i>	81	38,0	17	13,4
<i>Orta derecede</i>	41	19,2	28	22,0
<i>Biraz</i>	11	5,2	32	25,2

<i>Çok fazla</i>	2	0,9	45	35,4
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.10' incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nden katılımcıların yaklaşık %84'ü ağırlarının yapmaları gereken işleri engellemediğini düşünürken, Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise yaklaşık %40'ı ağırlarının yapmaları gereken işleri engellemediğini düşünmektedirler.

Tablo 3.11. “Günlük Uğraşlarınızı Yürütebilmek İçin Herhangi Bir Tıbbi Tedaviye Ne Kadar İhtiyaç Duyuyorsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç</i>	99	46,5	3	2,4
<i>Çok az</i>	82	38,5	17	13,4
<i>Orta derecede</i>	26	12,2	18	14,2
<i>Çokça</i>	6	2,8	89	70,0
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.11' incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nden katılımcıların yaklaşık %85'i günlük uğraşları yürütebilmek için herhangi bir tıbbi tedaviye ihtiyaçlarının olmadığını ifade etmiştir. Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise sadece %16'sı günlük uğraşları yürütebilmek için herhangi bir tıbbi tedaviye ihtiyaçlarının olmadığını söylemişlerdir.

Tablo 3.12. “Yaşamaktan Ne Kadar Keyif Alıyorsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç</i>	2	0,9	17	13,4
<i>Çok az</i>	17	8,0	14	11,0
<i>Orta derecede</i>	73	34,3	52	40,9
<i>Biraz</i>	106	49,8	29	22,8
<i>Çok fazla</i>	15	7,0	15	11,8
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.12' incelendiğinde “Yaşamaktan ne kadar keyif alıyorsunuz?” sorusuna Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'ndeki katılımcıların % 56,8'i biraz ve çok fazla cevaplarını verirken bu oran Urmiye Üniversitesi'ndeki katılımcılar açısından yaklaşık %35 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3-13: “Yaşamınızı Ne Ölçüde Anlamalı Buluyorsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç</i>	1	0,5	9	7,1
<i>Çok az</i>	14	6,6	13	10,2
<i>Orta derecede</i>	76	35,7	37	29,1
<i>Biraz</i>	99	46,5	39	30,7
<i>Çok fazla</i>	23	10,8	29	22,8
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.13’ incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nden katılımcıların yaklaşık %58’i yaşamını biraz ve çok fazla anlamlı bulurken Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise yaklaşık %54’ü yaşamını biraz ve çok fazla oranda anlamlı olarak değerlendirmektedirler.

Tablo 3.14. “Dikkatinizi Toplamada Ne Kadar Başarılısınız?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç</i>	1	0,5	4	3,1
<i>Çok az</i>	12	5,6	8	6,3
<i>Orta derecede</i>	105	49,3	66	52,0
<i>Biraz</i>	82	38,5	39	30,7
<i>Çok fazla</i>	13	6,1	10	7,9
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.14’ incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nden katılımcıların yaklaşık %45’i dikkatini toplamada kendilerini başarılı görürlerken, Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise yaklaşık %40’ı dikkatlerini toplamada kendilerini başarılı olarak değerlendirmektedirler.

Tablo 3.15. “Günlük Yaşamınızda Kendinizi Ne Kadar Güvende Hissediyorsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç</i>	2	0,9	9	7,1
<i>Çok az</i>	12	5,6	11	8,7
<i>Orta derecede</i>	100	46,9	52	40,9
<i>Biraz</i>	88	41,3	40	31,5
<i>Çok fazla</i>	11	5,2	15	11,8
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.15’ incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nden katılımcıların yaklaşık %47’si günlük yaşamda kendilerini güvende hissetmektedirler. Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise yaklaşık %44’ü günlük yaşamda kendilerini güvende hissettiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 3.16. “Fiziksel Çevreniz Ne Ölçüde Sağlıklıdır?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç</i>	1	0,5	11	8,7
<i>Çok az</i>	13	6,1	18	14,2
<i>Orta derecede</i>	101	47,4	50	39,4
<i>Biraz</i>	90	42,3	35	27,6
<i>Çok fazla</i>	8	3,8	13	10,2
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.16’ incelendiğinde “Fiziksel çevreniz ne ölçüde sağlıklıdır?” sorusuna Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’ndeki katılımcıların % 46,1’i biraz ve çok fazla cevaplarını verirken bu oran Urmiye Üniversitesi’ndeki katılımcılar açısından yaklaşık %38 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3.17. “Günlük Yaşamı Sürdürmek İçin Yeterli Gücünüz Kuvvetiniz Var Mı?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç</i>			2	1,6
<i>Çok az</i>	2	0,9	13	10,2
<i>Orta derecede</i>	67	31,5	58	45,7
<i>Çokça</i>	113	53,1	40	31,5
<i>Aşırı derecede</i>	31	14,6	14	11,0
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,00

Tablo 3.17’ incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nden katılımcıların yaklaşık %68’si günlük yaşamı sürdürmek için güç ve kuvvetlerinin yeterli olduğunu düşünürlerken Urmiye Üniversitesi katılımcılarının yaklaşık %45’i günlük yaşamı sürdürmek için güç ve kuvvetlerinin yeterli olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 3.18. “Bedensel Hareketlilik (Etrafta Dolaşabilme, Bir Yerlere Gidebilme) Beceriniz Nasıldır?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Çok az</i>	11	5,2	9	7,1
<i>Orta derecede</i>	55	25,8	49	38,6
<i>Çokça</i>	98	46,0	41	32,3
<i>Aşırı derecede</i>	49	23,0	28	22,0
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.18’ incelendiğinde “Bedensel hareket beceriniz nasıldır?” sorusuna Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’ndeki katılımcıların % 69’ u çok ve aşırı derecede cevaplarını verirken bu oran Urmiye Üniversitesi’ndeki katılımcılar açısından yaklaşık %55 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3.19. “İhtiyaçlarınızı Karşılamaya Yeterli Paranız Var Mı?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç</i>			34	26,8
<i>Çok az</i>	13	6,1	29	22,8
<i>Orta derecede</i>	113	53,1	49	38,6
<i>Çokça</i>	67	31,5	11	8,7
<i>Aşırı derecede</i>	20	9,4	4	3,1
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.19’ incelendiğinde “İhtiyaçlarınızı Karşılamaya Yeterli Paranız Var Mı?” sorusuna Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’ndeki katılımcıların % 94’ ü orta derecede ve üzeri cevaplarını verirken bu oran Urmiye Üniversitesi’ndeki katılımcılar açısından yaklaşık %52 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3.20. “Günlük Yaşamınızda Size Gerekli Bilgi ve Haberlere Ne Ölçüde Ulaşabiliyorsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Çok az</i>	4	1,9	21	16,5
<i>Orta derecede</i>	53	24,9	57	44,9
<i>Çokça</i>	123	57,7	41	32,3
<i>Aşırı derecede</i>	33	15,5	8	6,3
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.20’ incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nden katılımcıların yaklaşık %74’ü günlük yaşamda gerekli bilgi ve haberlere çokça ve aşırı derecede ulaşabildiklerini ifade etmişlerdir. Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise yaklaşık %40’ı günlük yaşamda gerekli bilgi ve haberlere çokça ve aşırı derecede ulaşabildiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 3.21. “Boş Zamanları Değerlendirmede Ne Ölçüde Fırsatınız Olur?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	Van YYÜ		Urmiye	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Hiç	3	1,4	34	26,8
Çok az	56	26,3	34	26,8
Orta derecede	105	49,3	41	32,3
Çokça	41	19,2	12	9,4
Aşırı derecede	8	3,8	6	4,7
Toplam	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.21’ incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nden katılımcıların %24’ü günlük yaşamda boş zamanları değerlendirme fırsatları bulduklarını ifade ederlerken Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise yaklaşık %15’i günlük yaşamda boş zamanları değerlendirme fırsatları bulduklarını ifade etmektedirler.

Tablo 3.22. “Etrafta Dolanmada Ne Kadar İyisiniz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	Van YYÜ		Urmiye	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Çok kötü	11	5,2	5	3,9
Kötü	39	18,3	18	14,2
Ne iyi ne kötü	47	22,1	53	41,7
İyi	84	39,4	37	29,1
Çok iyi	32	15,0	14	11,0
Toplam	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.22’ incelendiğinde “Etrafta Dolanmada Ne Kadar İyisiniz?” sorusuna Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’ndeki katılımcıların % 54,4’ ü iyi ve çok iyi cevaplarını verirken bu oran Urmiye Üniversitesi’ndeki katılımcılar açısından yaklaşık % 40 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3.23. “Uykunuzdan ne kadar hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç hoşnut değilim</i>	7	3,3	12	9,4
<i>Hoşnut değilim</i>	43	20,2	22	17,3
<i>Fikrim yok</i>	46	21,6	46	36,2
<i>Hoşnutum</i>	102	47,9	36	28,3
<i>Çok hoşnutum</i>	15	7,0	11	8,7
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.23’ incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nden katılımcıların %55’i uykularından hoşnut olduklarını ifade ederlerken Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise yaklaşık %38’i uykularından hoşnut olduklarını ifade etmektedirler.

Tablo 3.24. “Günlük Uğraşlarınızı Yürütebilme Becerinizden Ne Kadar Hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç hoşnut değilim</i>	2	0,9	3	2,4
<i>Hoşnut değilim</i>	23	10,8	18	14,2
<i>Fikrim yok</i>	45	21,1	46	36,2
<i>Hoşnutum</i>	130	61,0	43	33,9
<i>Çok hoşnutum</i>	13	6,1	17	13,4
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.24’ incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nden katılımcıların %67,1’i günlük işleri yürütebilme becerilerinden hoşnut olduklarını ifade ederlerken Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise yaklaşık %48’i günlük işleri yürütebilme becerilerinden hoşnut olduklarını ifade etmektedirler.

Tablo 3.25. “İş Görme Kapasitenizden Ne Kadar Hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç hoşnut değilim</i>	1	0,5	2	1,6
<i>Hoşnut değilim</i>	12	5,6	8	6,3
<i>Fikrim yok</i>	29	13,6	50	39,4
<i>Hoşnutum</i>	140	65,7	54	42,5
<i>Çok hoşnutum</i>	31	14,6	13	10,2
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.25’ incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nden katılımcıların %80,3’ü iş görebilme kapasitelerinden hoşnut olduklarını ifade ederlerken Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise yaklaşık %53’ü iş görebilme kapasitelerinden hoşnut olduklarını ifade etmektedirler.

Tablo 3.26. “Kendinizden Ne Kadar Hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç hoşnut değilim</i>	4	1,9	5	3,9
<i>Hoşnut değilim</i>	7	3,3	17	13,4
<i>Fikrim yok</i>	40	18,8	61	48,0
<i>Hoşnutum</i>	124	58,2	38	29,9
<i>Çok hoşnutum</i>	38	17,8	6	4,7
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.26’ incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nden katılımcıların %76’sı kendilerinden hoşnut olduklarını ifade ederlerken Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise yaklaşık %35’i kendilerinden hoşnut olduklarını ifade etmektedirler.

Tablo 3.27. “Aileniz Dışındaki Kişilerle İlişkilerinizden Ne Kadar Hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç hoşnut değilim</i>	2	0,9	5	3,9
<i>Hoşnut değilim</i>	18	8,5	3	2,4
<i>Fikrim yok</i>	40	18,8	46	36,2
<i>Hoşnutum</i>	134	62,9	49	38,6
<i>Çok hoşnutum</i>	19	8,9	24	18,9
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.27’ incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nden katılımcıların yaklaşık %72’si aileleri dışındaki kişilerle olan ilişkilerden hoşnut olduklarını ifade ederlerken Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise yaklaşık %57’si aileleri dışındaki kişilerle olan ilişkilerden hoşnut olduklarını ifade etmektedirler.

Tablo 3.28. “Hayat Arkadaşınızla Ortak İlişkilerinizde Ne Kadar Hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç hoşnut değilim</i>	28	13,1	11	8,7
<i>Hoşnut değilim</i>	33	15,5	10	7,9
<i>Fikrim yok</i>	40	18,8	53	41,7
<i>Hoşnutum</i>	83	39,0	44	34,6
<i>Çok hoşnutum</i>	29	13,6	9	7,1
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.28’ incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nden katılımcıların %52,6’sı hayat arkadaşları ile olan ilişkilerden hoşnut olduklarını ifade ederlerken Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise %41,7’si hayat arkadaşları ile olan ilişkilerden hoşnut olduklarını ifade etmektedirler.

Tablo 3.29. “Arkadaşlarınızın Desteğinden Ne Kadar Hoşnutsunuz?”
Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç hoşnut değilim</i>	3	1,4	11	8,7
<i>Hoşnut değilim</i>	15	7,0	16	12,6
<i>Fikrim yok</i>	51	23,9	49	38,6
<i>Hoşnutum</i>	124	58,2	41	32,3
<i>Çok hoşnutum</i>	20	9,4	10	7,9
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.29’ incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nden katılımcıların %68,6’sı arkadaşlarının desteğinden hoşnut olduklarını ifade ederlerken Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise %40,2’ si arkadaşlarının desteğinden hoşnut olduklarını ifade etmektedirler.

Tablo 3.30. “Yaşadığınız Evin Koşullarından Ne Kadar Hoşnutsunuz?”
Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç hoşnut değilim</i>	3	1,4	12	9,4
<i>Hoşnut değilim</i>	18	8,5	22	17,3
<i>Fikrim yok</i>	43	20,2	59	46,5
<i>Hoşnutum</i>	116	54,5	26	20,5
<i>Çok hoşnutum</i>	33	15,5	8	6,3
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.30’ incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nden katılımcıların %70’i yaşadıkları evin koşullarından hoşnut olduklarını ifade ederlerken Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise %20,8’i yaşadıkları evin koşullarından hoşnut olduklarını ifade etmektedirler.

Tablo 3.31. “Sağlık Hizmetlerine Ulaşma Koşullarınızdan Ne Kadar Hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç hoşnut değilim</i>	10	4,7	13	10,2
<i>Hoşnut değilim</i>	23	10,8	15	11,8
<i>Fikrim yok</i>	55	25,8	58	45,7
<i>Hoşnutum</i>	104	48,8	33	26,0
<i>Çok hoşnutum</i>	21	9,9	8	6,3
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.31’ incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nden katılımcıların yaklaşık %58’i sağlık hizmetlerine ulaşabilme durumundan hoşnut olduklarını ifade ederlerken Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise %32,3’ü sağlık hizmetlerine ulaşabilme durumundan hoşnut olduklarını ifade etmektedirler.

Tablo 3.32. “Ulaşım Olanaklarınızdan Ne Kadar Hoşnutsunuz?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiç hoşnut değilim</i>	3	1,4	16	12,6
<i>Hoşnut değilim</i>	18	8,5	23	18,1
<i>Fikrim yok</i>	47	22,1	44	34,6
<i>Hoşnutum</i>	119	55,9	33	26,0
<i>Çok hoşnutum</i>	26	12,2	11	8,7
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.32’ incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’nden katılımcıların yaklaşık % 70’i ulaşım olanaklarından hoşnut olduklarını ifade ederlerken Urmiye Üniversitesi katılımcılarının ise yaklaşık % 35’i ulaşım olanaklarından hoşnut olduklarını ifade etmektedirler.

Tablo 3.33. “Ne Sıklıkta Hüzün, Ümitsizlik, Bunaltı, Çökkünlük Gibi Duygulara Kapılırsınız?” Sorusuna İlişkin Değerlendirmeler

	<i>Van YYÜ</i>		<i>Urmiye</i>	
	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
<i>Hiçbir zaman</i>	14	6,6	7	5,5
<i>Nadiren</i>	71	33,3	17	13,4
<i>Ara sıra</i>	84	39,4	24	18,9
<i>Çoğunlukla</i>	37	17,4	50	39,4
<i>Her zaman</i>	7	3,3	29	22,8
<i>Toplam</i>	213	100,0	127	100,0

Tablo 3.33’ incelendiğinde “Ne Sıklıkta Hüzün, Ümitsizlik, Bunaltı, Çökkünlük Gibi Duygulara Kapılırsınız?” sorusuna Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi’ndeki katılımcıların % 20,7’si çoğunlukla ve her zaman cevaplarını verirken bu oran Urmiye Üniversitesi’ndeki katılımcılar açısından yaklaşık % 62 olarak gerçekleşmiştir.

3.6.3 Hipotezlerin Test Edilmesine İlişkin Bulgular

Bu bölümde, gözlemlerin normallik testi (K-S) temel alınarak araştırma hipotezleri açıklanmıştır.

Tablo 3.34. K-S¹ testine dayalı gözlemlerin normal dağılım tablosu

	<i>Fiziksel Sağlık</i>	<i>Ruh Sağlığı</i>	<i>Sosyal İlişkiler</i>	<i>Çevre Sağlığı</i>	<i>Genel Sağlık</i>
<i>N</i>	337	337	338	340	340
<i>Mean</i>	56.3586	61.8200	61.7604	57.4357	63.0882
<i>Std. Deviation</i>	13.95470	13.68027	17.59200	16.12855	19.52665
<i>Test Statistic</i>	.095	.098	.119	.085	.182
<i>Asymp. Sig. (2-tailed)</i>	.000 ^c	.000 ^c	.000 ^c	.000 ^c	.000 ^c

Tablo 3.34'teki bilgiler Fiziksel, zihinsel vb. sağlık boyutlarının anlamlı boyutları nedeniyle %5 hata düzeyinde olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla gözlemlerin dağılımının normal dağılıma uymadığı söylenebilir. Bu nedenle, araştırma hipotezlerini test etmek için parametrik olmayan istatistiksel yöntemler kullanılır (P <0.05).

1 - Kolmogorov-Smirnov

Tablo 3.35. Katılımcıların Fiziksel Sağlık Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları

<i>Kriter</i>	<i>Grup</i>	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Mann-Whitney U</i>	<i>Z değeri</i>	<i>p</i>
<i>Fiziksel Sağlık</i>	<i>Van</i>	213	52,61	145.21	10.58	8338.5	5.78	0.000
	<i>Urmiye</i>	127	62,54	208.34	16.48			

İki üniversitenin akademik personellerinin fiziksel sağlıkları durumunun farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla non-parametrik analizlerden Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında fiziksel sağlık boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur (U=8338,5; p<0,05). Katılımcıların ortalama puanları incelendiğinde Urmiye üniversitesi akademik personelinin daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 3.36. Katılımcıların Ruhsal Sağlık Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları

<i>Kriter</i>	<i>Grup</i>	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Mann-Whitney U</i>	<i>Z değeri</i>	<i>p</i>
<i>Ruhsal Sağlık</i>	<i>Van</i>	213	62,95	175,00	10,94	12058	-1,48	0,130
	<i>Urmiye</i>	127	59,94	158,9	17,16			

İki üniversitenin akademik personellerinin ruhsal sağlıkları durumunun farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla non-parametrik analizlerden Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında ruhsal sağlık boyutunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (U=12058; p>0,05).

Tablo 3.37. Katılımcıların Sosyal Sağlık Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları

<i>Kriter</i>	<i>Grup</i>	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Mann-Whitney U</i>	<i>Z değeri</i>	<i>p</i>
<i>Sosyal Sağlık</i>	<i>Van</i>	213	63.42	177.66	16.56	11676	-2.003	0.045
	<i>Urmiye</i>	127	58.98	155.94	18.91			

İki üniversitenin akademik personellerinin sosyal sağlıkları durumunun farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla non-parametrik analizlerden

Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında sosyal sağlık boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur (U=11676; p<0,05). Katılımcıların ortalama puanları incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl üniversitesi akademik personelinin daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 3.38. Katılımcıların Çevresel Sağlık Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları

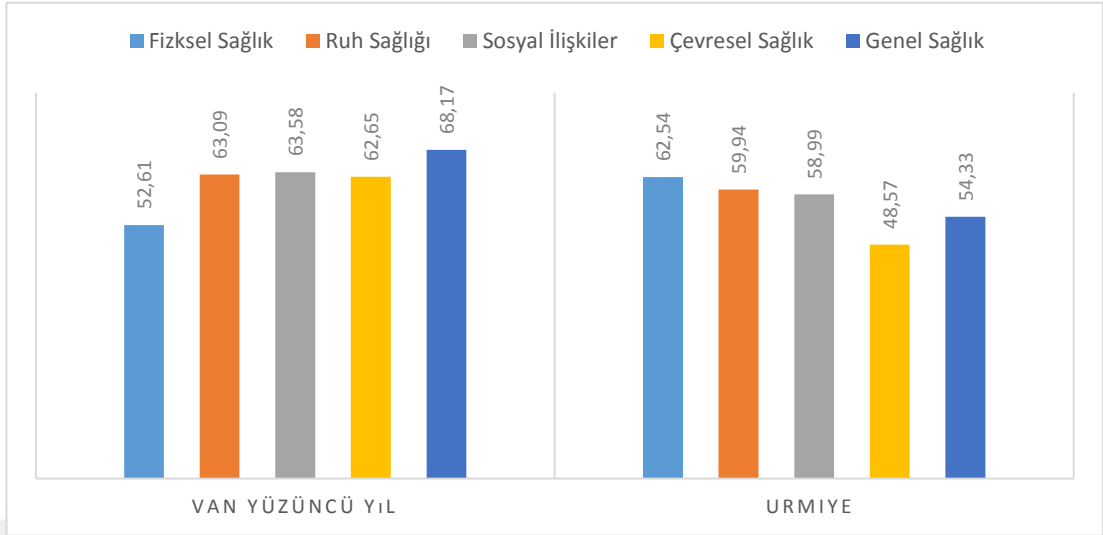
<i>Kriter</i>	<i>Grup</i>	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Mann-Whitney U</i>	<i>Z değeri</i>	<i>p</i>
<i>Çevresel Sağlık</i>	<i>Van</i>	213	62.72	201.86	13.03	6845	-7.63	0.000
	<i>Urmiye</i>	127	48.57	117.9	16.96			

İki üniversitenin akademik personellerinin çevresel sağlıkları durumunun farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla non-parametrik analizlerden Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında çevresel sağlık boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur (U=11676; p<0,05). Katılımcıların ortalama puanları incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl üniversitesi akademik personelinin çevresel sağlık boyutunda daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 3.39. Katılımcıların Genel Sağlık Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları

<i>Kriter</i>	<i>Grup</i>	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Std. Sapma</i>	<i>Mann-Whitney U</i>	<i>Z değeri</i>	<i>p</i>
<i>Genel Sağlık</i>	<i>Van</i>	213	68.30	196.37	16.12	8037	-6.44	0.000
	<i>Urmiye</i>	127	54.33	127.28	21.55			

İki üniversitenin akademik personellerinin genel sağlık durumlarının farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla non-parametrik analizlerden Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında genel sağlık boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur (U=8037; p<0,05). Katılımcıların ortalama puanları incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl üniversitesi akademik personelinin genel sağlık boyutunda daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Grafik 3.5. Katılımcıların Genel Sağlık Durumlarının Karşılaştırılması

Tablo 3.40. Urmiye Üniversitesi Akademik Personellerinin Yaşam Kalitesi Algılamalarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesine İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	Ort.	Ss.	Sıra Ort.	Mann-Whitney U	Z değeri	p
Fiziksel Sağlık	Erkek	63.96	16.47	67.42	1796	-0.93	0.350
	Kadın	61.41	16.51	61.30			
Ruh Sağlığı	Erkek	63.31	17.01	71.03	1594	-1.91	0.055
	Kadın	57.22	16.89	58.46			
Sosyal İlişkiler	Erkek	62.94	19.84	71.11	1590	-1.95	0.051
	Kadın	55.86	17.67	58.39			
Çevre Sağlığı	Erkek	50.72	15.66	68.38	1743	-1.92	0.230
	Kadın	46.87	17.84	60.55			
Genel Sağlık	Erkek	55.80	21.31	64.97	1933	-0.97	0.780
	Kadın	53.16	21.82	63.23			

Urmiye üniversitesinin akademik personellerinin yaşam kalitesi algılamalarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla non-parametrik analizlerden Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 3.41. Urmiye Üniversitesi Akademik Personellerinin Yaşam Kalitesi Algılamalarının Yaş Değişkenine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

<i>Boyutlar</i>	<i>Yaş Grupları</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss.</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Kruskal-Wallis</i>	<i>p</i>
<i>Fiziksel Sağlık</i>	≤ 35	58.1	20.9	55.56	1.604	0.440
	$35 < x \leq 45$	64.05	14.44	67.66		
	> 45	62.99	16.16	64.40		
<i>Ruh Sağlığı</i>	≤ 35	54.16	19.54	51.43	3.132	0.200
	$35 < x \leq 45$	60.99	16.31	66.27		
	> 45	61.27	16.7	66.93		
<i>Sosyal İlişkiler</i>	≤ 35	53.40	21.46	52.75	2.570	0.270
	$35 < x \leq 45$	60.10	17.79	65.79		
	> 45	60.20	17.93	66.82		
<i>Çevre Sağlığı</i>	≤ 35	40.48	16.93	48.32	4.850	0.088
	$35 < x \leq 45$	50.13	14.46	67.51		
	> 45	50.37	18.18	67.10		
<i>Genel Sağlık</i>	≤ 35	49.43	22.31	55.36	3.285	0.190
	$35 < x \leq 45$	57.17	19.92	71.01		
	> 45	53.23	22.40	61.59		

Urmiye üniversitesinin akademik personellerinin yaşam kalitesi algılamalarının yaş değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla non-parametrik analizlerden Kruskal-Wallis testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 3.42. Urmiye Üniversitesi Akademik Personellerinin Yaşam Kalitesi Algılamalarının Medeni Durum Değişkenine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

<i>Boyutlar</i>	<i>Medeni Durum</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss.</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Kruskal-Wallis</i>	<i>p</i>
<i>Fiziksel Sağlık</i>	<i>Bekâr</i>	62.26	14.29	71.81	2.98	0.220
	<i>Evli</i>	62.13	16.72	63.19		
	<i>Boşanmış</i>	59.49	15.31	10.50		
<i>Ruh Sağlığı</i>	<i>Bekâr</i>	60.18	17.50	61.67	1.63	0.440
	<i>Evli</i>	63.42	14.33	64.81		
	<i>Boşanmış</i>	58.33	19.60	19.00		
<i>Sosyal İlişkiler*</i>	<i>Bekâr</i>	63.42	14.33	70.08	1.23	0.540
	<i>Evli</i>	58.33	16.60	63.26		
	<i>Boşanmış</i>					
<i>Çevre Sağlığı*</i>	<i>Bekâr</i>	49.30	16.02	66.25	0.31	0.850
	<i>Evli</i>	48.49	17.25	63.79		
	<i>Boşanmış</i>					
<i>Genel Sağlık*</i>	<i>Bekâr</i>	58.33	20.10	73.94	4.04	0.130
	<i>Evli</i>	54.05	21.53	62.88		
	<i>Boşanmış</i>					

*- Mann-Whitney

Urmiye üniversitesinin akademik personellerinin yaşam kalitesi algılamalarının medeni durum değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla non-parametrik analizlerden Kruskal-Wallis testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 3.43. Urmiye Üniversitesi Akademik Personellerinin Yaşam Kalitesi Algılamalarının Ünvan Değişkenine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

<i>Boyutlar</i>	<i>Unvan</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss.</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Kruskal-Wallis</i>	<i>p</i>
<i>Fiziksel Sağlık</i>	<i>Araştırma Görevlisi</i>	58.92	23.36	58.69	4.46	0.97
	<i>Öğretim Görevlisi</i>	62.66	13.95	65.05		
	<i>Dr Öğretim Üyesi</i>	62.98	15.30	64.63		
	<i>Doçent Doktor</i>	62.78	17.46	63.73		
	<i>Profesör Doktor</i>	63.71	13.85	66.18		
<i>Ruh Sağlığı</i>	<i>Araştırma Görevlisi</i>	57.03	21.17	60.53	8.52	0.93
	<i>Öğretim Görevlisi</i>	59.46	15.03	62.27		
	<i>Dr Öğretim Üyesi</i>	60.41	16.31	63.14		
	<i>Doçent Doktor</i>	58.33	18.97	62.92		
	<i>Profesör Doktor</i>	63.16	15.00	69.84		
<i>Sosyal İlişkiler</i>	<i>Araştırma Görevlisi</i>	52.08	21.40	52.63	5.05	0.28
	<i>Öğretim Görevlisi</i>	65.90	9.46	79.64		
	<i>Dr Öğretim Üyesi</i>	59.28	17.99	63.69		
	<i>Doçent Doktor</i>	57.25	22.02	59.18		
	<i>Profesör Doktor</i>	62.00	17.36	70.92		
<i>Çevre Sağlığı</i>	<i>Araştırma Görevlisi</i>	43.75	19.09	58.16	3.55	0.47
	<i>Öğretim Görevlisi</i>	48.29	15.83	67.18		
	<i>Dr Öğretim Üyesi</i>	47.30	13.62	59.51		
	<i>Doçent Doktor</i>	48.89	18.93	63.10		
	<i>Profesör Doktor</i>	53.62	18.76	75.36		
<i>Genel Sağlık</i>	<i>Araştırma Görevlisi</i>	48.43	23.21	53.38	3.39	0.49
	<i>Öğretim Görevlisi</i>	59.09	21.71	72.41		
	<i>Dr Öğretim Üyesi</i>	56.53	20.26	68.05		
	<i>Doçent Doktor</i>	50.40	23.60	58.52		
	<i>Profesör Doktor</i>	57	20.11	66.78		

Urmiye üniversitesinin akademik personellerinin yaşam kalitesi algılamalarının ünvan değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla non-parametrik analizlerden Kruskal-Wallis testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 3.44. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Akademik Personellerinin Yaşam Kalitesi Algılamalarının Cinsiyete Göre Değerlendirilmesine İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonuçları

<i>Boyutlar</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss.</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Mann-Whitney U</i>	<i>Z Değeri</i>	<i>P</i>
<i>Fiziksel Sağlık</i>	<i>Erkek</i>	53.23	11.14	108	4228	-0.96	0.33
	<i>Kadın</i>	5082	9.16	99.96			
<i>Ruh Sağlığı</i>	<i>Erkek</i>	63.60	10.74	107.57	1594	-1.91	0.055
	<i>Kadın</i>	61.60	11.42	100.07			
<i>Sosyal İlişkiler</i>	<i>Erkek</i>	63.15	15.69	104.66	4232	-0.52	0.6
	<i>Kadın</i>	64.28	19.05	109.53			
<i>Çevre Sağlığı</i>	<i>Erkek</i>	62.18	12.70	107.87	4408	-0.33	0.73
	<i>Kadın</i>	61.83	12.98	104.72			
<i>Genel Sağlık</i>	<i>Erkek</i>	68.19	15.56	106.87	4522	-0.05	0.95
	<i>Kadın</i>	67.63	17.15	107.35			

Van Yüzüncü Yıl üniversitesinin akademik personellerinin yaşam kalitesi algılamalarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla non-parametrik analizlerden Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 3.45. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Akademik Personellerinin Yaşam Kalitesi Algılamalarının Yaş Değişkenine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

<i>Boyutlar</i>	<i>Yaş Grupları</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss.</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Kruskal-Wallis</i>	<i>p</i>
<i>Fiziksel Sağlık</i>	≤ 35	54.64	10.90	115.73	2.34	0.31
	$35 < X \leq 45$	51.64	10.59	100.13		
	> 45	52.12	10.53	101.71		
<i>Ruh Sağlığı</i>	≤ 35	63.25	11.65	104.40	5.50	0.064
	$35 < X \leq 45$	64.86	10.66	116.03		
	> 45	61.22	10.57	93.61		
<i>Sosyal İlişkiler</i>	≤ 35	65	19.34	115.35	2.80	0.24
	$35 < X \leq 45$	64.18	17.21	105.77		
	> 45	61.81	14.16	97.64		
<i>Çevre Sağlığı</i>	≤ 35	64.58	13.95	113.52	2.11	0.34
	$35 < X \leq 45$	60.34	13.28	98.41		
	> 45	63.33	11.23	108.36		
<i>Genel Sağlık</i>	≤ 35	68.75	17.17	114.02	3.15	0.20
	$35 < X \leq 45$	68.91	16.45	109.69		
	> 45	66.77	14.82	97.45		

Van Yüzüncü Yıl üniversitesinin akademik personellerinin yaşam kalitesi algılamalarının yaş değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla non-parametrik analizlerden Kruskal-Wallis testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 3.46. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Akademik Personellerinin Yaşam Kalitesi Algılamalarının Ünvan Değişkenine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

<i>Boyutlar</i>	<i>Unvan</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss.</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Kruskal-Wallis</i>	<i>p</i>
<i>Fiziksel Sağlık</i>	<i>Araştırma Görevlisi</i>	52.48	9.51	104.44	3.98	0.40
	<i>Öğretim Görevlisi</i>	50.59	12.32	93.81		
	<i>Dr Öğretim Üyesi</i>	54.01	10.29	116.54		
	<i>Doçent Doktor</i>	50.59	10.72	93.42		
	<i>Profesör Doktor</i>	53.00	11.46	109.76		
<i>Ruh Sağlığı</i>	<i>Araştırma Görevlisi</i>	61.36	10.88	96.56	10.41	0.034
	<i>Öğretim Görevlisi</i>	68.05	9.69	134.22		
	<i>Dr Öğretim Üyesi</i>	64.98	11.11	114.89		
	<i>Doçent Doktor</i>	60.01	9.65	88.84		
	<i>Profesör Doktor</i>	61.84	11.56	99.24		
<i>Sosyal İlişkiler</i>	<i>Araştırma Görevlisi</i>	63.38	21.94	114.18	2.36	0.67
	<i>Öğretim Görevlisi</i>	60.64	13.34	91.11		
	<i>Dr Öğretim Üyesi</i>	64.81	16.91	109.93		
	<i>Doçent Doktor</i>	62.89	14.51	103.16		
	<i>Profesör Doktor</i>	62.93	14.96	101.40		
<i>Çevre Sağlığı</i>	<i>Araştırma Görevlisi</i>	60.32	13.13	95.74	5.01	0.28
	<i>Öğretim Görevlisi</i>	62.67	9.79	104.31		
	<i>Dr Öğretim Üyesi</i>	64.32	14.51	116.88		
	<i>Doçent Doktor</i>	60.71	11.28	95.10		
	<i>Profesör Doktor</i>	63.07	11.64	111.18		
<i>Genel Sağlık</i>	<i>Araştırma Görevlisi</i>	65.15	18.15	98.02	5.7	0.21
	<i>Öğretim Görevlisi</i>	72.91	13.72	127.28		
	<i>Dr Öğretim Üyesi</i>	69.44	16.76	111.87		
	<i>Doçent Doktor</i>	65.47	14.55	94.32		
	<i>Profesör Doktor</i>	68.42	14.74	14.74		

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nin akademik personellerinin yaşam kalitesi algılamalarının ünvan değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla non-parametrik analizlerden Kruskal-Wallis testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 3.47. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Akademik Personellerinin Yaşam Kalitesi Algılamalarının Medeni Durum Değişkenine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

<i>Boyutlar</i>	<i>Medeni Durum</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss.</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Kruskal-Wallis</i>	<i>p</i>
<i>Fiziksel Sağlık</i> *1	<i>Bekâr</i>	53.93	10.10	122.95	3564	0.211
	<i>Evli</i>	51.89	10.79	101.00		
	<i>Boşanmış</i>					
<i>Ruh Sağlığı</i>	<i>Bekâr</i>	66.15	9.72	124.38	6.62	0.036
	<i>Evli</i>	62.05	11.22	99.38		
	<i>Boşanmış</i>	62.50	8.33	102.50		
<i>Sosyal İlişkiler</i>	<i>Bekâr</i>	58.16	16.44	86.53	9.04	0.011
	<i>Evli</i>	65.39	16.90	113.02		
	<i>Boşanmış</i>	52.77	12.27	61.00		
<i>Çevre Sağlığı</i>	<i>Bekâr</i>	65.36	10.43	121.09	5.311	0.070
	<i>Evli</i>	61.48	13.38	101.58		
	<i>Boşanmış</i>	69.79	9.77	148.17		
<i>Genel Sağlık</i>	<i>Bekâr</i>	73.21	16.33	126.48	7.93	0.019
	<i>Evli</i>	66.30	15.67	100.95		
	<i>Boşanmış</i>	70.83	7.21	114.33		

*1- Mann-Whitney test

Urmiye üniversitesinin akademik personellerinin yaşam kalitesi algılamalarının medeni durum değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla non-parametrik analizlerden Kruskal-Wallis testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ruh sağlığı, sosyal ilişkiler ve genel sağlık boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ruh sağlığı ve genel sağlık boyutlarında bekar katılımcıların ortalama puanları yüksek iken, sosyal ilişkiler boyutunda ise evli katılımcıların ortalama puanları daha yüksektir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı, yaşam kalitesini değerlendirmek ve buna ulaşmak için yaşam kalitesinin boyutlarını incelemek ve Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeğine dayalı olarak Urmiye ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitelerindeki öğretim üyelerinin yaşam kalitesini değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda konu ile ilgili literatür tarandıktan sonra araştırmanın kavramsal modeli sunulmuştur. Daha sonraki bölümlerde Van Yüzüncü Yıl ve Urmiye üniversitelerinde görev yapmakta olan 340 akademik personelden elde edilen veriler doğrultusunda araştırmanın metodolojisi hazırlanmıştır ve analiz sonuçları değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçları kısaca özetlemek gerekirse;

İki üniversitedeki cinsiyet bulguları, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'ndeki istatistiksel örneklemin cinsiyetinin %72'sinin erkek ve %27,7'sinin kadın olduğunu ayrıca Urmiye Üniversitesi'nde yanıt verenlerin % 44,1'inin erkek ve % 55,9'unun kadınlardan oluştuğunu göstermektedir.

Akademik ünvanı incelerken çalışmaya katılanların % 4,7' sinin Urmiye Üniversitesine ve % 9,7'sinin Van Yüzüncü Yıl Üniversitesine ait olmak üzere toplamda % 14,4'ü (49) araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır. Katılımcıların toplamda % 36,2'si (123) doktor öğretim üyesi ünvanına sahip olup bunların % 12,9' u Urmiye Üniversitesi'nde ve % 23,2' si Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde görev yapmaktadır. Katılımcıların % 22,1(75)'si doçent ünvanına sahiptir. Bunların % 9,1'i Urmiye Üniversitesi'nde ve % 12,9'u da Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde görev yapmaktadır. Ayrıca katılımcıların %18,8 (64)'i profesör ünvanına sahiptir. Bunların % 7,4'ü Urmiye Üniversitesi'nde ve % 11,5'i de Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde görev yapmaktadır.

Toplam istatistiksel örneklem içinde katılımcıların %20,6 'sı (70) bekâr, %78,2'si (266) evli ve %1,2'si ise boşanmış durumdadır. Ayrıca evlilerin % 59,4'ü (158) Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde ve % 40,6'sı da (108) Urmiye Üniversitesi'nde görev yapmaktadırlar.

Katılımcıların mevcut sağlık durumlarının incelenmesinde örneklemin %19' unun (64) belirli bir kronik hastalığa sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçların % 12,5'i Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'ne, % 6,5'i ise Urmiye

Üniversitesi'ne aittir. Son olarak katılımcıların % 81' inin ise herhangi bir sağlık sorunun olmadığı görülmüştür.

Van ve Urmiye Üniversiteleri arasında katılımcıların fiziksel sağlık durumlarını karşılaştırıldığında Urmiye üniversitesi akademik personelinin daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. İki üniversitenin katılımcıları arasında ruh sağlığı düzeylerinin karşılaştırılmasında, Van Yüzüncü Yıl ve Urmiye Üniversitesi akademik personelleri arasında herhangi bir farklılık bulunamamıştır.

Katılımcıların sosyal sağlıkları durumlarının karşılaştırılması amacıyla yapılan analizler sonucunda Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi akademik personellerinin sosyal sağlık ortalama puanlarının Urmiye Üniversitesi akademik personellerinin ortalama puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumun Van şehrinde Urmiye şehrine göre sosyal hayatın, gezilecek yerlerin ve aktivite merkezlerinin daha fazla olması ile ilişkili olacağı düşünülmektedir.

İki üniversitenin akademik personellerinin çevresel sağlıkları durumunun farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla yapılan analiz sonucunda gruplar arasında çevresel sağlık boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu durumda Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi akademik personelinin çevresel sağlık boyutunda daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Söz konusu bu durumda akademik personellerin yaşamış oldukları şehirlerin iklim, doğal zenginlikler ve kentleşmenin daha iyi olması durumu ile açıklanabileceği değerlendirilmektedir.

İki üniversitenin akademik personellerinin genel sağlık durumlarının farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla yapılan analiz sonucunda ise gruplar arasında genel sağlık boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Katılımcıların ortalama puanları incelendiğinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi akademik personelinin genel sağlık boyutunda daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Bu sonuçlar doğrultusunda Van şehrinde ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde bireylerin yaşam kalitesini arttıracak ekonomik kazanım, sosyal hayat, çevresel şartlar gibi unsurların daha fazla olduğu değerlendirilebilir.

Urmiye Üniversitesi'nde görev yapmakta olan akademisyenlerin yaşam kalitesi algılamalarının cinsiyet, yaş, medeni durum ve akademik unvan

değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini test edebilmek amacıyla yapılan analizler sonucunda yaşam kalitesi boyutları ile katılımcıların demografik değişkenleri arasında herhangi bir farklılık bulunamamıştır.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde görev yapmakta olan akademisyenlerin yaşam kalitesi algılamalarının cinsiyet, yaş, medeni durum ve akademik unvan değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini test edebilmek amacıyla yapılan analizler sonucunda yaşam kalitesi boyutları ile katılımcıların cinsiyeti, yaş ve akademik unvan değişkenleri arasında herhangi bir farklılık bulunamamıştır. Fakat katılımcıların ruh sağlığı, sosyal ilişkiler ve genel sağlık boyutları ile medeni durumları değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ruh sağlığı ve genel sağlık boyutlarında bekâr katılımcıların ortalama puanları yüksek iken, sosyal ilişkiler boyutunda ise evli katılımcıların ortalama puanları daha yüksektir. Söz konusu bu sonuçlar ışığında bekâr katılımcıların kendilerine ve sağlık durumlarına daha fazla vakit ayırabilme imkânına sahip oldukları değerlendirilebilir. Ayrıca evli katılımcıların aile üyeleri ile birlikte dışarıda daha fazla vakit geçiriyor olmaları göz önüne alındığında sosyal ilişkiler yönünün daha güçlü olabileceği de değerlendirilmektedir.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ile Urmiye Üniversitesi akademik personellerinin yaşam kalitesi algılamalarının analiz edildiği bu çalışmanın birkaç yönü ile alan yazına katkılar sunacağı değerlendirilmektedir. Çalışmanın yaşam kalitesi ile ilgili olarak hem uluslararası alan yazında hem de ulusal alan yazında yapılan sınırlı çalışmalar göz önüne alındığında bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara yeni bir bakış açısı kazandıracakları öngörülmektedir. İki üniversiteden elde edilen sonuçlar, Türkiye ve İran'da akademik personellerin yaşam kalitesi algılamaları hakkında karşılaştırma ve değerlendirme yapabilme imkânı sunmaktadır. Alan yazına bakıldığında yaşam kalitesine ilişkin çalışmaların sıklıkla sağlık çalışanları üzerine yapıldığı görülmektedir. Söz konusu bu durum dikkate alındığında akademik personellerin araştırmanın örneklem grubunu oluşturması da bu çalışmanın ileri de yapılacak çalışmalara bu yönüyle de katkı sunacağı öngörülmektedir.

Her bilimsel çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da araştırmacının kontrolü dışında olan ve sonuçları etkileyebilecek değişkenlerin olduğu bu araştırmanın sonuçları değerlendirilirken dikkate alınması gereken bir sınırlılıktır. Zaman, maliyet

ve imkânlar doğrultusunda araştırma sadece Van Yüzüncü Yıl ve Urmiye Üniversiteleri'nde görevli akademik personel ile sınırlandırılmıştır. İleri de yapılacak çalışmalar da ana kütlenin daha da genişletilmesi ile şehirlerin veya ülkelerin farklı meslek grupları arasında yaşam kalitesi algılamaları analiz edilebilir. Bu çalışmada yaşam kalitesi algılamalarının katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum ve akademik unvan değişkenleri arasındaki ilişki analiz edilmeye çalışılmıştır. İleri ki dönemlerde yapılacak çalışmalarda yaşama kalitesinin iş tatmini, örgütsel bağlılık, işten ayrılma ve kurumsal kimlik gibi değişkenler üzerinde etkisini olup olmadığı araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Abel, S., & Townsend, B. (1965). The poor and the poorest.
- Akder, A. (2004). "Türkiye'de İnsani Gelişme ya da Yaşam Kalitesi". In: *Asomedyâ*.
- Akhavan kazemi, B. (2007). Security and its dimensions in the Quran. *Quarterly Journal of Islamic Studies*, 75, 2-39.
- Alborzi, s., & alborzi, m. (2006). Study of the relationship between self-determination and quality of life in talented students of shiraz university and shiraz medical sciences university. *Journal of psychology*, 10(3 (39)), 321-334.
- Anbari, M. (2010). Investigate the Changes quality of life in Iran in 1986 to 2006. *Journal of Rural Development*, 2(1), 149-181.
- Auh, S. (2005). *An investigation of the relationships between quality of life and residential environments among rural families*. Iowa State University.
- Bond, J., & Corner, L. (2004). *Quality of life and older people*: McGraw-Hill Education (UK).
- Cagri, B. M., Cabbar, F., Dagasan, V., Kulle, C., Ozdemir-Ozenen, D., & Ozcakir-Tomruk, C. (2020). Assessing the Quality of Life of Dental Students by using the WHOQOL-BREF Scale. *Balkan Journal of Dental Medicine*, 24(2), 91-95.
- Calman, k. c. (1984). Quality of life. *Journal of Medical Ethics*, 4, 3.
- Carse, A. (2011). Assessment of transport quality of life as an alternative transport appraisal technique. *Journal of Transport Geography*, 19(5), 1037-1045.
- Clewett, R. L., Olson, J. C., & Olson, J. C. (1974). *Social Indicators and Marketing: Selected Papers from the Two Social Indicators Conferences of the American Marketing Association, Public Policy and Issues Division, Washington, DC, 1972 and 1973*.
- Cohen, B. J. (1990). Introduction to Sociology. In: Singapore: Mc Graw-Hill.
- Coser, L. A. (1998). *The functions of social conflict* (Vol. 9): Routledge.
- Cruz, L. N., Polanczyk, C. A., Camey, S. A., Hoffmann, J. F., & Fleck, M. P. J. Q. o. l. r. (2011). Quality of life in Brazil: normative values for the Whoqol-bref in a southern general population sample. *Quality of life research*, 20(7), 1123-1129.
- Danesh, P., Rashnighi, S., & Zahedi Mazandarani, M. J. (2014). Investigating the Relationship between Social Capital and Quality of Life (Case Study of

- Employees of the General Office of Cooperatives, Labor and Social Welfare in Tehran). *Work and society*, 172, 15.
- Das, D. (2008). Urban quality of life: A case study of Guwahati. *Social Indicators Research*, 88(2), 297-310.
- de Hollander, A. E., & Staatsen, B. A. (2003). Health, environment and quality of life: an epidemiological perspective on urban development. *Landscape and Urban Planning*, 65(1-2), 53-62.
- Diener, E., & Suh, E. (1997). Measuring quality of life: Economic, social, and subjective indicators. *Social indicators research*, 40(1), 189-216.
- El Din, H. S., Shalaby, A., Farouh, H. E., & Elariane, S. A. (2013). Principles of urban quality of life for a neighborhood. *HBRC Journal*, 9(1), 86-92.
- Erkul, H., & Karakılçık, Y. (2000). Belediye zabıtasının örgütsel yapısı, sorunları ve kentsel yaşam kalitesine etkilerinin irdelenmesi. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 9(4), 86-105.
- Eser, S., Saatli, G., Eser, E., Baydur, H., & Fidaner, C. (2010). The reliability and validity of the Turkish version of the World Health Organization quality of life instrument-older adults module (WHOQOL-Old). *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(1), 1.
- Ghafari, g. R., & omidi, r. (2009). The quality of life in iran's development programs. *Social welfare*, 8(30-31), -.
- Ghaffari, G., & Omidi, R. (2009). *Quality of Life as the Index of Development*. Tehran: Shiraze Poblcation.
- Gönen, E., & Özmete, E. (1999). Yaşam kalitesi, yaşam standardı ve refah kavramlarına yaklaşımlar. *Verimlilik Dergisi*, 4, 39-55.
- Higgins, P., & Campanera, J. M. (2011). (Sustainable) quality of life in English city locations. *Cities*, 28(4), 290-299.
- Johar, J. S., & Sirgy, M. J. (1991). Value-expressive versus utilitarian advertising appeals: When and why to use which appeal. *Journal of advertising*, 20(3), 23-33.
- Khademolhoseiny, a., mansourian, h., & sattari, m. H. (2010). Measuring subjective quality of life in urban areas (case study: noorabad city, lorestan province). *Geography and environmental studies*, 1(3), -.
- Kivisto, P. (2010). *Key ideas in sociology*: Pine Forge Press.
- Kottak, C. P. (2005). *Mirror for humanity: A concise introduction to cultural anthropology*: McGraw-Hill Higher Education.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.
- Li, K., Kay, N. S., & Nokkaew, N. J. S. i. r. (2009). The performance of the World Health Organization's WHOQOL-BREF in assessing the quality of life of Thai college students. *Social indicators research*, 90(3), 489-501.

- Lodhi, F. S., Montazeri, A., Nedjat, S., Mahmoodi, M., Farooq, U., Yaseri, M., . . . Outcomes, Q. o. I. (2019). Assessing the quality of life among Pakistani general population and their associated factors by using the World Health Organization's quality of life instrument (WHOQOL-BREF): a population based cross-sectional study. *Health and Quality of life Outcomes*, 17(1), 1-17.
- Marans, R. W. (2003). Understanding environmental quality through quality of life studies: the 2001 DAS and its use of subjective and objective indicators. *Landscape and Urban Planning*, 65(1-2), 73-83.
- Massoth, M., & Tesfazghi, B. (2006). Seamless Mobility in future Networks. *ITG FACHBERICHT*, 194, 61.
- Mohseni tabrizi, a. R. (2004). Active and passive aspects of student alienation in iran. *Nameh-ye olum-e ejtemai*, 11(2 (22)), -.
- Mokhtari, M., & Nazari, J. (2010). Sociology of quality of life. *Tehran: sociologists*.
- Mostafa, A. M. (2012). Quality of life indicators in value urban areas: Kasr Elnile Street in Cairo. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 50, 254-270.
- Najafi, S., Ahdnejad, M., & Daviran, I. (2015). Assessment of the life quality in informal settlements in of the cities (Case study: Islamabad district of Zanjan City). *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 5(16), 75-90.
- Naumann, V. J., & Byrne, G. J. (2004). WHOQOL-BREF as a measure of quality of life in older patients with depression. *International Psychogeriatrics*, 16(2), 159-173.
- Nejat, S., Montazeri, A., Holakouee Naini, K., Kazem, M., & Majdzadeh, S. R. (2006). Standardization of the World Health Organization Quality of Life Questionnaire (WHOQOL-BREF): Translation and Psychometrics of Iranian Species. *Journal of the School of Health and the Institute of Health Research*, 4(4), -.
- Nickerson, C., Schwarz, N., Diener, E., & Kahneman, D. (2003). Zeroing in on the dark side of the American dream: A closer look at the negative consequences of the goal for financial success. *Psychological science*, 14(6), 531-536.
- Noll, H.-H. (2002). Towards a European system of social indicators: Theoretical framework and system architecture. *Social indicators research*, 58(1), 47-87.
- Pacione, M. (2003). Urban environmental quality and human wellbeing—a social geographical perspective. *Landscape and urban planning*, 65(1-2), 19-30.
- Parke, R., & Sheldon, E. B. (1974). Social Indicators One Year Later: An Overview. *Washington, DC: Social Science Research Council*.
- Parsons, T. J. A. s. r. (1960). Pattern variables revisited: A response to Robert Dubin. *American sociological review*, 467-483.
- Rais Nia, R. (1989). *Azerbaijan in the course of Iranian history* (Vol. 3). Central Library of the University of Tehran: Nima Publications.

- Reisig, M. D., & Parks, R. B. (2000). Experience, quality of life, and neighborhood context: A hierarchical analysis of satisfaction with police. *Justice quarterly*, 17(3), 607-630.
- Rezvani, M. R., & Mansourian, H. (2008). Assessing the quality of life: A review of concepts, indices and models, and presentation of a proposed model for rural areas. *Village and Development*, 11(3), 1-26.
- Santos-Reyes, D., & Santos-Reyes, J. R. (2007). Patterns and rates of crime evolution in Mexico. *WIT Transactions on the Built Environment*, 94.
- Santos, L. D., & Martins, I. (2007). Monitoring urban quality of life: The Porto experience. *Social Indicators Research*, 80(2), 411-425.
- Schneider, M. (1975). The quality of life in large American cities: Objective and subjective social indicators. *Social Indicators Research*, 1(4), 495-509.
- Schuessler, K. F., & Fisher, G. A. (1985). Quality of life research and sociology. *Annual review of sociology*, 129-149.
- Seik, F. T. (2000). Subjective assessment of urban quality of life in Singapore (1997–1998). *Habitat international*, 24(1), 31-49.
- Senlier, N., Yildiz, R., & Aktaş, E. D. (2009). A perception survey for the evaluation of urban quality of life in Kocaeli and a comparison of the life satisfaction with the European cities. *Social indicators research*, 94(2), 213-226.
- Shin, D. C., Rutkowski, C. P., & Park, C.-M. (2003). The quality of life in Korea: Comparative and dynamic perspectives. *The Quality of Life in Korea*, 3-16.
- Simmel, G. (1950). The Metropolis and Mental Life (Georg Simmel). In: *The Sociology of Georg Simmel*/[K. Wolff (ed)].—New-York: Free Press.
- Sirgy, M. J., Efraty, D., Siegel, P., & Lee, D.-J. (2001). A new measure of quality of work life (QWL) based on need satisfaction and spillover theories. *Social indicators research*, 55(3), 241-302.
- Tanhai, A. H. (2010). *Introduction to schools and theories of sociology* (6 ed.). tehran: Publication Mrndyz.
- Tesfazghi, E. S., Martinez, J., & Verplanke, J. (2010). Variability of quality of life at small scales: Addis Ababa, Kirkos Sub-City. *Social indicators research*, 98(1), 73-88.
- Thoreau, H. D. (2000). Walden and Civil Disobedience, ed. P. Lauter. In: Boston, Mass.: Houghton Mifflin.
- WHO. (1999). *The world health report: 1999: making a difference*: World Health Organization.
- WHOQOL-BREF, W. (1996). Introduction, Administration, Scoring and Generic Version of the Assessment—Field Trial Version. *Geneva, Switzerland*.
- Whoqol.Group. (1998). Development of the World Health Organization WHOQOL-BREF quality of life assessment. *Psychological medicine*, 28(3), 551-558.
- Wong, F. Y., Yang, L., Yuen, J. W., Chang, K. K., & Wong, F. K. J. B. p. h. (2018). Assessing quality of life using WHOQOL-BREF: A cross-sectional study on

the association between quality of life and neighborhood environmental satisfaction, and the mediating effect of health-related behaviors. *BMC public health*, 18(1), 1-14.

Wood-Dauphinee, S. (1999). Assessing quality of life in clinical research: from where have we come and where are we going? *Journal of clinical epidemiology*, 52(4), 355-363.

Yikebali, m., & bulut, d. Y. (2018). Sembolik etkileşimcilik ve çağdaş sosyal teori: topluma yeni bakışlar.

Zahedi Asl, M., & Farrokhi, J. (2010). Investigating the relationship between social capital, quality of life, and heads of households living in Tehran. *Social Science Quarterly*, -(49), -.

Zhang, Y., Qu, B., Lun, S., Wang, D., Guo, Y., & Liu, J. J. P. o. (2012). Quality of life of medical students in China: a study using the WHOQOL-BREF. *PloS one*, 7(11), e49714.

EKLER

EK 1. Anket Formu

VERİ AHLAKINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER: AKADEMİK PERSONEL

Değerli Hocam,

Bu anket çalışması Dr. Öğr. Üyesi Bulut DÜLEK' in danışmanlığında "YAŞAM KALİTESİ ALGILAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ VE URMİYE ÜNİVERSİTESİ AKADEMİK PERSONELLERİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR UYGULAMA" başlıklı yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Sosyal ve Beşeri Bilimleri Yayın Etik Kurulu'nun 30/12/2020 ve 2020/15-25 sayılı kararı doğrultusunda anket çalışmasının yapılmasına ilişkin gerekli izinler alınmıştır. Toplanan veriler gizli tutulacak ve bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacaktır. Katılımlarınız ve değerli vaktinizi ayırdığınız için teşekkür ederim.

Narmin ESMAEILI

DEMOGRAFİK BİLGİLER

Cinsiyetiniz nedir? Erkek ( ) kadın ( )

✓ Başlamadan önce kendinizle ilgili genel bir kaç soruyu cevaplamanızı istiyoruz. Lütfen doğru yanıtlara işaret koyun ya da verilen boş yerleri doldurunuz.

yaşınız kaç?

Akademik ünvanınız?

Araştırma Görevlisi ( )

Öğretim Görevlisi ( )

Dr Öğretim Üyesi ( )

Doçent Doktor ( )

Profesör Doktor ( )

Medeni durumunuz nedir? Bekar ( ) Evli ( )

Şu anda bir hastalığınız var mı? Evet ( ) Hayır ( )

Alan	numara	sorular	Çok kötü	Kötü	Ne iyi, ne kötü	İyi	Çok iyi
Yaşam Kalitesi ve Genel Sağlık	1	Yaşam kalitenizi nasıl buluyorsunuz?					
			Hiç hoşnut değilim	Hoşnut değilim	Ne hoşnut, ne de değil	hoşnutum	Çok hoşnutum
	2	Sağlığınızdan ne kadar hoşnutsunuz?					
			Hiç	Biraz	İdare eder	Çok	Harikulade
Küresel Sağlık	3	Ağrılarınızın yapmanız gerekenleri ne kadar engellediğini düşünüyorsunuz?					
	4	Günlük uğraşlarınızı yürütebilmek için herhangi bir tıbbi tedaviye ne kadar ihtiyaç duyuyorsunuz?					
Ruh Sağlığı	5	Yaşamaktan ne kadar keyif alırsınız?					
	6	Yaşamınızı ne ölçüde anlamlı buluyorsunuz?					
	7	Dikkatinizi toplamada ne kadar başarılısınız?					
Çevresel Durum	8	Günlük yaşamınızda kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?					
	9	Fiziksel çevreniz ne ölçüde sağlıklıdır?					
			Hiç	Çok az	İdare eder	Çokça	Tamamen
Küresel Sağlık	10	Günlük yaşamı sürdürmek için yeterli gücünüz kuvvetiniz var mı?					
Ruh Sağlığı	11	Bedensel hareketlilik (etrafta dolaşabilme, bir yerlere gidebilme) beceriniz nasıldır?					
Çevresel Durum	12	İhtiyaçlarınızı karşılamaya yeterli paranız var mı?					
	13	Günlük yaşantınızda size gerekli bilgi ve haberlere ne ölçüde ulaşabiliyorsunuz?					
	14	Boş zamanları değerlendirme uğraşları için ne ölçüde fırsatınız olur?					

			Çok kötü	Kötü	Ne iyi, ne kötü	iyi	Çok iyi
Küresel Sağlık	15	Etrafta dolaşmada ne kadar iyisiniz?					
			Hiç hoşnut değilim	Hoşnut değilim	Ne hoşnutum, ne de değilim	hoşnutum	Çok hoşnutum
	16	Uygunuzdan ne kadar hoşnutsunuz?					
	17	Günlük uğraşlarınızı yürütebilme becerinizden ne kadar hoşnutsunuz?					
	18	İş görme kapasitenizden ne kadar hoşnutsunuz?					
Ruh Sağlığı	19	Kendinizden ne kadar hoşnutsunuz?					
Topluluk İlişkileri	20	Aile dışı kişilerle ilişkilerinizden ne kadar hoşnutsunuz?					
	21	Hayat arkadaşınızla ortak ilişkilerinizde ne kadar dostluk/arkadaşlık duygusu hissedersiniz?					
	22	Arkadaşlarınızın desteğinden ne kadar hoşnutsunuz?					
Çevresel Durum	23	Yaşadığınız evin koşullarından ne kadar hoşnutsunuz?					
	24	Sağlık hizmetlerine ulaşma koşullarınızdan ne kadar hoşnutsunuz?					
	25	Ulaşım olanaklarınızdan ne kadar hoşnutsunuz?					
			Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Çoğunlukla	Her zaman
Ruh Sağlığı	26	Ne sıklıkta hüznün, ümitsizlik, bunaltı, çökkünlük gibi duygulara kapılırsınız?					

KATILMANIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ

ÖZ GEÇMİŞ

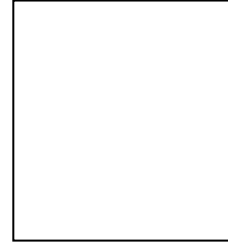
Kişisel Bilgiler

Ad-Soyad Narmin Esmaeili

Doğum Tarihi

Doğum Yeri

Medeni Durum

İletişim Bilgileri

Adres

Cep Telefonu

E-Posta

İş Deneyimi-Eğitimler

Sosyal Danışmanlık görevi

Bursa yüksek eğitim derece diploması

Muhasebe eğitim derece diploması

Eğitim Bilgileri

Lisans

Nagadeh Payam Noor Üniversitesi

2007

Yabancı Dil Bilgisi

Türkçe

Azerice

İngilizce

...../...../20

Tez Başlığı /
Konusu:

“YAŞAM KALİTESİ ALGILAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ VE URMİYE ÜNİVERSİTESİ AKADEMİK PERSONELİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR UYGULAMA”

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 80 sayfalık kısmına ilişkin, 20/05/2022 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 18 (onsekizdir) dir.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içemediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

25/05/2022

Narmin ESMAEILI

Adı Soyadı : Narmin ESMAEILI
Öğrenci No : 19920013049
Anabilim Dalı : İşletme
Programı : Tezli Yüksek Lisans
Statüsü : Y. Lisans

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Bulut DÜLEK

25/05/2022

ENSTİTÜ ONAYI

U Y G U N D U R

...../...../20....

Prof. Dr. Bekir KOÇLAR

ENSTİTÜ MÜDÜRÜ